

MRR/IŚ/1(3)05/2009

Minister Rozwoju Regionalnego

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013

**Wytuczne w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach
Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko**

ZATWIERDZAM

***Elżbieta
Bieńkowska
Minister Rozwoju
Regionalnego***

Warszawa, 12 maja 2009 r.

Spis Treści

ROZDZIAŁ 1 - PODSTAWA PRAWNA	5
ROZDZIAŁ 1 - PODSTAWA PRAWNA	5
1.1 <i>PODROZDZIAŁ 1 - AKTY PRAWNE I DOKUMENTY REGULUJĄCE ZAGADNIENIE KWALIFIKOWALNOŚCI WYDATKÓW</i>	5
ROZDZIAŁ 2 - ZAKRES REGULACJI.....	10
2.1 <i>PODROZDZIAŁ 1 - CEL WYTYCZNYCH</i>	10
2.2 <i>PODROZDZIAŁ 2 - ZAKRES OBOWIĄZYWANIA WYTYCZNYCH</i>	10
ROZDZIAŁ 3 - SKRÓTY I POJĘCIA WYSTĘPUJĄCE W WYTYCZNYCH.....	13
ROZDZIAŁ 4 - KWALIFIKOWALNOŚĆ PROJEKTU A KWALIFIKOWALNOŚĆ WYDATKÓW.....	16
4.1 <i>PODROZDZIAŁ 1 - OCENA KWALIFIKOWALNOŚCI PROJEKTU ORAZ KWALIFIKOWALNOŚCI WYDATKÓW</i>	16
4.2 <i>PODROZDZIAŁ 2 - ZASIĘG GEOGRAFICZNY KWALIFIKOWALNOŚCI</i>	17
4.3 <i>PODROZDZIAŁ 3 - TRWAŁOŚĆ PROJEKTU</i>	17
ROZDZIAŁ 5 - OGÓLNE WARUNKI DOTYCZĄCE KWALIFIKOWANIA WYDATKÓW.....	18
5.1 <i>PODROZDZIAŁ 1 - OKRES KWALIFIKOWANIA WYDATKÓW</i>	18
5.1.1 <i>Sekcja 1 - Pojęcie i ramy okresu kwalifikowania wydatków</i>	18
5.1.2 <i>Sekcja 2 - Okres kwalifikowania wydatków w projektach podlegających zasadom pomocy publicznej</i>	18
5.1.3 <i>Sekcja 3 - Możliwość finansowania projektów częściowo zrealizowanych w momencie przyznania dofinansowania w ramach PO liŚ</i>	21
5.1.4 <i>Sekcja 4 - Okres kwalifikowania wydatków a zwrot tzw. kwot zatrzymanych w kontraktach na roboty</i>	22
5.2 <i>PODROZDZIAŁ 2 - WYDATKI FAKTYCZNIE PONIESIONE ORAZ KOSZTY NIE WIĄŻĄCE SIĘ Z PRZEPŁYWEM ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH</i>	23
5.2.1 <i>Sekcja 1 - Wkład niepieniężny</i>	24
5.3 <i>PODROZDZIAŁ 3 - WYMÓG ZGODNOŚCI Z PROJEKTEM I EFEKTYWNOŚCI</i>	26
5.4 <i>PODROZDZIAŁ 4 - DOKUMENTOWANIE WYDATKÓW KWALIFIKOWALNYCH</i>	28
5.5 <i>PODROZDZIAŁ 5 - ZGODNOŚĆ Z PRZEPISAMI PRAWA</i>	31
5.6 <i>PODROZDZIAŁ 6 - PODMIOT DOKONUJĄCY WYDATKÓW KWALIFIKOWALNYCH</i>	36
5.7 <i>PODROZDZIAŁ 7 - PODMIOT, NA RZECZ KTÓREGO PONOSZONE SĄ WYDATKI KWALIFIKOWALNE</i>	38
5.7.1 <i>Sekcja 1 - Kwalifikowalność wydatków w przypadku dokonania przez wykonawcę cesji płatności należnych na rzecz instytucji finansowej</i>	38
5.7.2 <i>Sekcja 2 - Kwalifikowalność wydatków w przypadku dokonania przez wykonawcę cesji płatności należnych na rzecz podwykonawcy</i>	39
5.7.3 <i>Sekcja 3 - Kwalifikowalność wydatków w przypadku, gdy beneficjent dokonuje płatności bezpośrednio na rachunek podwykonawców</i>	39
5.7.4 <i>Sekcja 4 - Kwalifikowalność wydatków poniesionych na rachunek wskazany przez komornika na podstawie tytułu wykonawczego</i>	39
5.8 <i>PODROZDZIAŁ 8 - ZAKAZ PODWÓJNEGO FINANSOWANIA</i>	39
5.9 <i>PODROZDZIAŁ 9 - PROJEKTY GENERUJĄCE DOCHÓD</i>	41
5.9.1 <i>Sekcja 1 - Warunki ogólne dotyczące wyliczania wysokości wydatków kwalifikowanych dla projektów generujących dochód</i>	41
5.9.2 <i>Sekcja 2 - Dochody incydentalne i kary umowne</i>	42

5.10	PODROZDZIAŁ 10 - ZMIANY PROJEKTÓW.....	43
	ROZDZIAŁ 6 - SZCZEGÓŁOWE WARUNKI DOTYCZĄCE KWALIFIKOWANIA WYDATKÓW.....	45
6.1	PODROZDZIAŁ 1 - PRZYGOTOWANIE PROJEKTU.....	45
6.2	PODROZDZIAŁ 2 - ZARZĄDZANIE PROJEKTEM.....	47
6.3	PODROZDZIAŁ 3 - NABYCIE NIERUCHOMOŚCI.....	53
6.3.1	Sekcja 1- Nabycie nieruchomości niezabudowanej.....	54
6.3.2	Sekcja 2 - Nabycie nieruchomości zabudowanej.....	55
6.3.3	Sekcja 3 - Wydatki związane z nabyciem nieruchomości.....	56
6.3.4	Sekcja 4 - Obowiązkowy wykup nieruchomości oraz obowiązkowe odszkodowania wynikające z ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania.....	56
6.3.5	Sekcja 5 - Nabycie prawa użytkowania wieczystego.....	57
6.4	PODROZDZIAŁ 4 – ROBOTY BUDOWLANE.....	58
6.4.1	Sekcja 1 - Odtworzenie nawierzchni drogi.....	59
6.4.2	Sekcja 2 - Roboty dodatkowe.....	60
6.5	PODROZDZIAŁ 5 - SPRZĘT I WYPOSAŻENIE.....	62
6.5.1	Sekcja 1 - Środki trwałe stanowiące część wydatków inwestycyjnych zainstalowane na stałe w ramach projektu.....	62
6.5.2	Sekcja 2 - Przenośne środki trwałe stanowiące część wydatków inwestycyjnych.....	62
6.5.3	Sekcja 3 - Środki trwałe wykorzystywane na rzecz projektu tylko w okresie realizacji projektu.....	63
6.5.3.1	Podsekcja 1 - Zapewnienie zaplecza Inżyniera nadzoru.....	64
6.5.4	Sekcja 4 - Wartości niematerialne i prawne.....	64
6.5.5	Sekcja 5 - Amortyzacja.....	64
6.5.6	Sekcja 6 - Zakup używanego sprzętu.....	65
6.5.7	Sekcja 7 - Materiały nie stanowiące środków trwałych.....	65
6.6	PODROZDZIAŁ 6 - DZIAŁANIA INFORMACYJNE I PROMOCYJNE.....	66
6.7	PODROZDZIAŁ 7 - PODATEK OD TOWARÓW I USŁUG (VAT).....	66
6.8	PODROZDZIAŁ 8 - NIEZBĘDNE OPŁATY I INNE OBCIĄŻENIA.....	77
6.8.1	Sekcja 1 - Opłaty za usunięcie drzew i krzewów oraz opłaty za zajęcie pasa drogowego.....	78
6.8.2	Sekcja 2 - Opłaty za przyłączenie do sieci elektroenergetycznej lub gazowej.....	79
6.9	PODROZDZIAŁ 9 - INNE KATEGORIE WYDATKÓW.....	80
6.10	PODROZDZIAŁ 10 - POZOSTAŁE.....	80
6.10.1	Sekcja 1 - Wydatki operacyjne.....	80
6.11	PODROZDZIAŁ 11 - WYDATKI ZWIĄZANE Z ZASTOSOWANIEM TECHNIK FINANSOWANIA NIE POWODUJĄCYCH NATYCHMIASTOWEGO PRZENIESIENIA PRAWA WŁASNOŚCI.....	81
6.11.1	Sekcja 1 - Leasing.....	81
6.11.2	Sekcja 2 - Inne techniki finansowania.....	83
6.12	PODROZDZIAŁ 12 - POMOC TECHNICZNA DLA INSTYTUCJI ZAANGAŻOWANYCH WE WDRAŻANIE PO IIŚ.....	83
6.12.1	Sekcja 1 - Wydatki osobowe - wynagrodzenia pracowników.....	86
6.12.2	Sekcja 2 - Wydatki na wdrażanie - wsparcie instytucji poprzez zawieranie umów cywilno-prawnych z osobami fizycznymi.....	88
6.12.3	Sekcja 3 - Wydatki na wdrażanie - zakup i instalacja sprzętu, wyposażenia, oprogramowania, licencji, utrzymanie i rozbudowa systemów informatycznych.....	89
6.12.3.1	Podsekcja 1 - Zakup i instalacja sprzętu komputerowego, sprzętu audiowizualnego, telekomunikacyjnego, informatycznego i teleinformatycznego, sprzętu biurowego i biurowo-kancelaryjnego, wyposażenia, oprogramowania, licencji oraz materiałów biurowych.....	89
6.12.3.2	Podsekcja 2 - Serwisowanie sprzętu.....	91

6.12.3.3 Podsekcja 3 - Systemy informatyczne.....	91
6.12.4 Sekcja 4 - Wydatki na wdrażanie - wydatki poniesione na usługi doradcze i inne usługi zewnętrzne niezbędne dla prawidłowej realizacji PO liŚ.....	92
6.12.5 Sekcja 5 - Wydatki na wdrażanie - wydatki związane z organizacją i obsługą posiedzeń Komitetu Monitorującego oraz Podkomitetów Monitorujących PO liŚ, grup i zespołów roboczych	93
6.12.6 Sekcja 6 - Wydatki na wdrażanie - wydatki związane z podróżami służbowymi ..	95
6.12.7 Sekcja 7 - Wydatki na wdrażanie - koszty ogólne	97
6.12.8 Sekcja 8 - Wydatki związane z podnoszeniem kwalifikacji	99
6.12.9 Sekcja 9 - Informacja i promocja	101
6.12.10 Sekcja 10 - Ewaluacja.....	103
6.12.11 Sekcja 11 - Podatek od towarów i usług (VAT)	103
Wydatki poniesione przez beneficjentów PT PO liŚ na podatek od towarów i usług mogą być uznane za kwalifikowalne na warunkach wskazanych w Podrozdziale 6.7.	103
6.12.12 Sekcja 12 - Pozostałe wydatki.....	103
Wydatki związane z programowaniem przyszłych interwencji strukturalnych w ramach nowej perspektywy finansowej UE będą mogły być uznane za kwalifikowalne.	103
6.13 PODROZDZIAŁ 13 - WYDATKI NIEKWALIFIKOWALNE NA MOCY ROZPORZĄDZEŃ WE	103
ZAŁĄCZNIK NR 1. LISTA SZCZEGÓLOWYCH KATEGORII WYDATKÓW, DLA KTÓRYCH WARUNKIEM UZNANIA ZA KWALIFIKOWALNE JEST BEZPOŚREDNIE WSKAZANIE WE WNIOSKU O DOFINANSOWANIE (W PKT ZATYTUŁOWANYM „OPIS PROJEKTU”) ORAZ WSKAZANIE W UMOWIE O DOFINANSOWANIE:	
.....	105

Rozdział 1 - Podstawa prawna

Niniejsze wytyczne zostały wydane na podstawie art. 35 ust. 3 pkt 4a z uwzględnieniem art. 26 ust. 1 pkt 6 *ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*¹ oraz rozdziału 2 pkt 3 *Krajowych wytycznych dotyczących kwalifikowania wydatków w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007-2013*.

1.1 Podrozdział 1 - Akty prawne i dokumenty regulujące zagadnienie kwalifikowalności wydatków

- 1) Kwestie kwalifikowania wydatków w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko regulują następujące akty prawne:
 - a) rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999², zwane dalej „**rozporządzeniem ogólnym**”,
 - b) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonywania Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999³, zwane dalej „**rozporządzeniem wykonawczym 1828/2006**”,
 - c) rozporządzenie Rady (WE) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające Fundusz Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1164/94⁴, zwane dalej „**rozporządzeniem 1084/2006**”,
 - d) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999⁵, zwane dalej „**rozporządzeniem 1080/2006**”,
 - e) rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999⁶,

¹ Dz. U. Nr 227, poz. 1658, z późn. zm.

² Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006 r., str. 25.

³ Dz. Urz. UE L 371 z 27.12.2006 r., str. 1.

⁴ Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006 r., str. 79.

⁵ Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006 r., str. 1.

⁶ Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006 r., str. 12.

- f) ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, zwana dalej „ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju”

oraz następujące dokumenty:

- g) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, zaakceptowany przez Radę Ministrów i Komisję Europejską,
- h) Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko wydany przez Ministra Rozwoju Regionalnego (dokument ten może wskazywać dla poszczególnych działań dodatkowe, bardziej restrykcyjne niż Wytyczne warunki kwalifikowania wydatków), zwany dalej „Szczegółowym opisem priorytetów PO liŚ”,
- i) *Krajowe wytyczne dotyczące kwalifikowania wydatków w ramach Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007-2013*,
- j) *Wytyczne w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* - niniejszy dokument, zwany dalej „**Wytycznymi**”,
- k) *Wytyczne w zakresie jednolitego systemu zarządzania i monitorowania projektów indywidualnych, zgodnych z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*,
- l) Komunikat wyjaśniający Komisji Europejskiej dotyczący prawa wspólnotowego obowiązującego w dziedzinie udzielania zamówień, które nie są lub są jedynie częściowo objęte dyrektywami w sprawie zamówień publicznych⁷, zwany dalej: „Komunikatem Komisji”,
- m) Wytyczne Komisji Europejskiej w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013⁸, zwane dalej „Wytycznymi w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013”,
- n) Wspólnotowe wytyczne dotyczące pomocy państwa na rzecz ochrony środowiska naturalnego⁹, zwane dalej „Wspólnotowymi wytycznymi dotyczącymi pomocy państwa na rzecz ochrony środowiska” (pozostały w mocy do 2 kwietnia 2008 r.),
- o) Wytyczne wspólnotowe w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska¹⁰, zwane dalej „nowymi Wytycznymi wspólnotowymi w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska”.

- 2) Wykaz innych aktów prawnych i dokumentów, na które powołują się Wytyczne:

⁷ Dz. Urz. UE C 179 z 1.08.2006 r., str. 2.

⁸ Dz. Urz. UE C 54 z 4.03.2006 r., str. 13.

⁹ Dz. Urz. UE C 37 z 3.02.2001 r., str. 3.

¹⁰ Dz. Urz. UE C 82 z 1.04.2008 r., str. 1.

- a) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych¹¹, zwana dalej „ustawą Pzp”,
- b) ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹², zwana dalej „ustawą o rachunkowości”,
- c) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług¹³, zwana dalej „ustawą o VAT”,
- d) ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych¹⁴, zwana dalej „ustawą o finansach publicznych”,
- e) ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane¹⁵, zwana dalej „ustawą Prawo budowlane”,
- f) rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o podatku od towarów i usług¹⁶,
- g) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 czerwca 2004 r. w sprawie określenia warunków udzielania zezwoleń na zajęcie pasa drogowego¹⁷, zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie zezwoleń na zajęcie pasa drogowego”,
- h) ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych¹⁸, zwana dalej „ustawą o drogach publicznych”,
- i) ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami¹⁹, zwana dalej „ustawą o gospodarce nieruchomościami”,
- j) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody²⁰, zwana dalej „ustawą o ochronie przyrody”,
- k) ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków²¹, zwana dalej „ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków”,
- l) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska²², zwana dalej „ustawą Prawo ochrony środowiska”,
- m) ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny²³, zwana dalej „K.c.”,

¹¹ Dz. U. z 2007 r., Nr 223, poz. 1655, z późn. zm.

¹² Dz. U. z 2002 r., Nr 76, poz. 694, z późn. zm.

¹³ Dz. U. Nr 54, poz. 535, z późn. zm.

¹⁴ Dz. U. Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.

¹⁵ Dz. U. z 2006 r., Nr 156, poz. 1118, z późn. zm.

¹⁶ Dz. U. Nr 212, poz. 1336.

¹⁷ Dz. U. Nr 140, poz. 1481.

¹⁸ Dz. U. z 2007 r., Nr 19, poz. 115, z późn. zm.

¹⁹ Dz. U. z 2004 r., Nr 261, poz. 2603, z późn. zm.

²⁰ Dz. U. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.

²¹ Dz. U. z 2006 r., Nr 123, poz. 858.

²² Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150.

²³ Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.

- n) ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa²⁴, zwana dalej „Ordynacją podatkową”,
- o) ustawa z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych²⁵, zwana dalej „ustawą o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych”,
- p) ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym²⁶ zwana dalej „ustawą o transporcie kolejowym”,
- q) ustawa z dnia z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej²⁷,
- r) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju²⁸, zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie należności z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju”,
- s) rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju²⁹, zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie należności z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju”,
- t) rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy³⁰,
- u) rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 7 września 2007 r. w sprawie wydatków związanych z realizacją programów operacyjnych³¹,
- v) rozporządzenie Komisji (WE) 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu³², zwane dalej „ogólnym rozporządzeniem Komisji (WE) 800/2008 w sprawie wyłączeń blokowych”,

²⁴ Dz. U. z 2005 r., Nr 8, poz. 60, z późn. zm.

²⁵ Dz. U. z 2003 r., Nr 80, poz. 721, z późn. zm.

²⁶ Dz. U. z 2007 r., Nr 16, poz. 94, z późn. zm.

²⁷ Dz. U. Nr 227, poz. 1505.

²⁸ Dz. U. Nr 236, poz. 1990, z późn. zm.

²⁹ Dz. U. Nr 236, poz. 1991, z późn. zm.

³⁰ Dz. U. Nr 27, poz. 271, z późn. zm.

³¹ Dz. U. z 2007 r., Nr 175, poz. 1232, z późn. zm.

³² Dz. Urz. UE L 214 z 9.08.2008 r., str. 3.

- w) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1628/2006 z dnia 24 października 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do regionalnej pomocy inwestycyjnej³³ (uchylone przez ogólne rozporządzenie Komisji (WE) 800/2008 w sprawie wyłączeń blokowych),
 - x) Wytyczne w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód,
 - y) Wytyczne do przygotowania inwestycji w zakresie środowiska współfinansowanych przez Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w latach 2007-2013,
 - z) Rozporządzenie Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE³⁴, zwane dalej „rozporządzeniem Rady (WE) nr 659/1999 ustanawiającym szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE”.
- 3) Wytyczne należy stosować z uwzględnieniem przepisów ww. aktów prawnych i postanowień ww. dokumentów oraz odpowiedniego prawodawstwa krajowego.

³³ Dz. Urz. UE L 302 z 1.11.2006 r., str. 29.

³⁴ Dz. Urz. UE L 83 z 27.03.1999 r., str. 1.

Rozdział 2 - Zakres regulacji

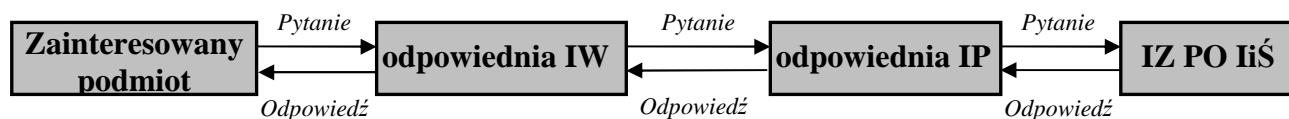
2.1 Podrozdział 1 - Cel Wytycznych

Celem Wytycznych jest określenie warunków kwalifikowania wydatków w projektach współfinansowanych z Funduszu Spójności albo Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

2.2 Podrozdział 2 - Zakres obowiązywania Wytycznych

- 1) Wytyczne dotyczą wszystkich wydatków kwalifikowalnych ponoszonych przez beneficjenta - zarówno w zakresie współfinansowania krajowego jak i środków wspólnotowych w ramach realizacji projektu współfinansowanego z Funduszu Spójności albo Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.
- 2) W przypadku projektu lub grupy projektów objętych zasadami pomocy publicznej w rozumieniu Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (art. 87) mogą obowiązywać bardziej restrykcyjne wymogi dotyczące kwalifikowania wydatków od określonych w Wytycznych, wynikające z programu pomocy publicznej albo aktu prawnego przyznającego pomoc indywidualną ad hoc, które mogą dotyczyć w szczególności okresu kwalifikowania wydatków oraz kategorii wydatków kwalifikowalnych. **W takim przypadku za kwalifikowalne mogą być uznane tylko te wydatki, które spełniają łącznie warunki określone w Wytycznych i warunki określone w programie pomocy publicznej albo akcie prawnym przyznającym pomoc indywidualną ad hoc.**
- 3) Wytyczne są skierowane do wszystkich instytucji uczestniczących we wdrażaniu Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, w tym do Instytucji Zarządzającej, Instytucji Pośredniczących, Instytucji Wdrażających/Instytucji Pośredniczących II stopnia oraz beneficjentów. Postanowienia Wytycznych powinny być również uwzględnione przez Instytucję Certyfikującą oraz Instytucję Audytową w zakresie ich kompetencji w ramach systemu wdrażania Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.
- 4) Beneficjent może wnioskować o refundację poniesionych wydatków kwalifikowalnych – do kwoty określonej w umowie o dofinansowanie.
- 5) Zgodnie z art. 7 rozporządzenia nr 1080/2006 w przypadku projektów finansowanych w ramach tzw. cross-financingu, a więc w ramach działania 5.4 PO liŚ należy stosować również zasady określone w art. 11 rozporządzenia nr 1081/2006, na podstawie których:

- a) nie są kwalifikowalne: zakup mebli, wyposażenia, pojazdów, infrastruktury, nieruchomości i gruntów,
- b) mogą być kwalifikowalne koszty amortyzacji ww. aktywów podlegających amortyzacji wymienionych w lit. a przydzielonych wyłącznie na czas trwania operacji, w zakresie, w którym na nabycie tych aktywów nie zostały wykorzystane dotacje publiczne.
- 6) Każda aktualizacja Wytycznych obowiązuje od daty wskazanej w komunikacie Ministra Rozwoju Regionalnego ogłoszonym w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.
- 7) W przypadku projektów konkursowych, do oceny wniosku o dofinansowanie stosuje się Wytyczne obowiązujące w dniu ogłoszenia konkursu. W przypadku pozostałych projektów, do oceny wniosku o dofinansowanie stosuje się Wytyczne obowiązujące w dniu złożenia wniosku o dofinansowanie do właściwej instytucji.
- 8) Z zastrzeżeniem postanowień pkt 9, do oceny kwalifikowalności poniesionych wydatków stosuje się wersję Wytycznych obowiązującą w dniu poniesienia wydatku.
- 9) W przypadku, kiedy wytyczne dotyczące kwalifikowania wydatków aktualne na dzień dokonywania oceny wydatku (np. podczas weryfikacji wniosku o płatność bądź kontroli na miejscu) są korzystniejsze dla beneficjenta, niż wytyczne dotyczące kwalifikowania wydatków aktualnych na dzień poniesienia wydatku, stosuje się wytyczne dotyczące kwalifikowania wydatków obowiązujące na dzień dokonywania oceny wydatku.
- 10) Każdy zainteresowany podmiot może zwrócić się na piśmie do właściwej instytucji zaangażowanej w realizację PO IiŚ z prośbą o dokonanie interpretacji postanowień Wytycznych w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach PO IiŚ dla konkretnego stanu faktycznego. W pierwszej kolejności pytania należy kierować do właściwej dla danego działania IP/II/IW. W przypadku wątpliwości dotyczącej rozstrzygnięcia danej kwestii IP/II/IW powinna zwrócić się do IP. W przypadku, gdy interpretacja uzyskana od IP budzi wątpliwości, zainteresowany podmiot może zwrócić się do IP z wnioskiem o skierowanie pytania do IZ.
- 11) Ścieżka, zgodnie z którą należy kierować pytania dotyczące interpretacji Wytycznych w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach PO IiŚ:

- 12) Zainteresowany podmiot może zwrócić się bezpośrednio do IP lub IZ jedynie w sytuacji, gdy nie zgadza się z interpretacją wydaną przez instytucję na niższym poziomie

zarządzania w systemie realizacji PO liŚ, a dana instytucja odmówiła skierowania pytania do instytucji nadrzędnej w systemie realizacji PO liŚ.

- 13) Bezpośrednie skierowanie zapytania do IZ z pominięciem opisanej powyżej ścieżki postępowania może skutkować przekazaniem sprawy do właściwej instytucji, a w konsekwencji wydłużeniem czasu uzyskania odpowiedzi.

Rozdział 3 - Skróty i pojęcia występujące w Wytocznych

Skróty występujące w Wytocznych:

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

FIDIC – (franc. Fédération internationale des ingénieurs - conseils) Międzynarodowa Federacja Inżynierów Konsultantów wydająca wzory warunków kontraktowych

FS – Fundusz Spójności

GDDKiA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

IA – Instytucja Audytowa

IC – Instytucja Certyfikująca

IP – Instytucja Pośrednicząca

IW/IPII – Instytucja Wdrażająca/Instytucja Pośrednicząca II stopnia

IZ – Instytucja Zarządzająca

KE – Komisja Europejska

LSI – lokalny system informatyczny

MSSF – Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej

MŚP – małe lub średnie przedsiębiorstwa

RPD – roczny plan działań pomocy technicznej, na który dana instytucja otrzyma dofinansowanie ze środków pomocy technicznej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

PKP PLK S.A. – PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.

PO IG – Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

PO IiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

PO KL – Program Operacyjny Kapitał Ludzki

PO PT – Program Operacyjny Pomoc Techniczna

PT PO IiŚ – pomoc techniczna (priorytet XIV i XV) w ramach PO IiŚ

PWW – Podstawy Wsparcia Wspólnoty

SIWZ – specyfikacja istotnych warunków zamówienia, w rozumieniu ustawy Pzp

SPO Transport – Sektorowy Program Operacyjny Transport

SPO WKP – Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw

Najważniejsze pojęcia występujące w Wytocznych:

Beneficjent - w rozumieniu art. 5 ust. 1 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Cross-financing - zasada elastycznego, krzyżowego finansowania, która ma na celu ułatwienie wdrażania jednofunduszowych programów operacyjnych. Zapewnia ona

możliwość finansowania w ramach zakresów interwencji EFRR i EFS komplementarnych działań wchodzących odpowiednio w zakres drugiego funduszu. Zasadę tę stosuje się jedynie do działań, które są zarówno niezbędne dla pomyślnej realizacji projektu lub grupy projektów jak i bezpośrednio powiązane z projektem lub grupą projektów. Udział środków możliwych do objęcia tą zasadą jest ograniczona do 10% na poziomie priorytetu (vide art. 34 ust. 2 rozporządzenia ogólnego).

Decyzja KE - decyzja KE, o której mowa w art. 41 rozporządzenia ogólnego.

Dofinansowanie:

- **w przypadku beneficjentów będących państwowymi jednostkami budżetowymi** należy przez to rozumieć środki publiczne przyznane beneficjentowi na wydatki, o których mowa w art. 106 ust. 4 i 6 ustawy o finansach publicznych. Stanowią one zwiększenie planu wydatków na rok budżetowy na realizację zadań w ramach PO LiŚ dla państwowych jednostek budżetowych. W przypadku państwowych jednostek budżetowych dofinansowanie rozumiane jest jako 100 % wydatków kwalifikowalnych;

- **w przypadku pozostałych beneficjentów:** należy przez to rozumieć środki publiczne przyznane beneficjentowi w formie dotacji rozwojowej, o której mowa w art. 106 ust. 2 pkt 3a ustawy o finansach publicznych, na realizację projektu w wysokości określonej w umowie o dofinansowanie.

Duży projekt – projekt, którego całkowity koszt przekracza kwotę 25 mln EUR w przypadku środowiska oraz 50 mln EUR w przypadku innych dziedzin (vide art. 39 rozporządzenia ogólnego).

Nieruchomość niezabudowana – część powierzchni ziemskiej stanowiąca odrębny przedmiot własności (grunty), na których nie wzniesiono budynków, budowli, obiektów małej architektury oraz tymczasowych obiektów budowlanych.

Nieruchomość zabudowana – część powierzchni ziemskiej stanowiąca odrębny przedmiot własności (grunty), wraz z wzniesionymi na nich budynkami, budowlami i obiektami małej architektury.

Opłata – jest świadczeniem pieniężnym na rzecz podmiotu publicznoprawnego, bezzwrotnym, przymusowym, ogólnym i odpłatnym.. Odpłatność opłaty oznacza, że w zamian za jej uiszczenie uzyskuje się wzajemne świadczenie ze strony podmiotu publicznoprawnego na rzecz wnoszącego opłatę. Ta cecha różni ją od podatku.

Program pomocowy – program określający zasady postępowania w sprawach dotyczących pomocy państwa spełniającej przesłanki określone w art. 87 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

Środek trwały - środek trwały w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 15 ustawy o rachunkowości.

Umowa o dofinansowanie - umowa zawarta z beneficjentem, na podstawie której beneficjent realizuje projekt współfinansowany w ramach PO liŚ.

Wkład własny beneficjenta – środki finansowe i nakłady zabezpieczone przez beneficjenta, które zostaną przeznaczone na pokrycie wydatków kwalifikowalnych, i które nie zostaną beneficjentowi przekazane w formie dofinansowania (różnica między kwotą wydatków kwalifikowalnych a kwotą dofinansowania przekazaną beneficjentowi, zgodnie ze stopą dofinansowania dla projektu). W przypadku państwowych jednostek budżetowych dofinansowanie wynosi 100% wydatków kwalifikowalnych, a zatem nie ma wkładu własnego beneficjenta.

Wydatek kwalifikowalny - wydatek lub koszt poniesiony zgodnie z Wytycznymi, który kwalifikuje się do refundacji ze środków przeznaczonych na realizację PO liŚ.

Wydatek niekwalifikowalny - wydatek lub koszt nie kwalifikujący się do refundacji ze środków przeznaczonych na realizację PO liŚ.

Wyłączenie blokowe (wyłączenie grupowe) - należy przez to rozumieć pomoc publiczną, której nie dotyczy obowiązek notyfikacji, zgodnie z rozporządzeniami Komisji wydanymi na podstawie art. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 994/98 z dnia 7 maja 1998 r. dotyczącego stosowania art. 92 i 93 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską do niektórych kategorii horyzontalnej pomocy państwa³⁵.

³⁵ Dz. Urz. UE L 142 z 14 .05.1998 r., str. 1.

Rozdział 4 - Kwalifikowalność projektu a kwalifikowalność wydatków

4.1 Podrozdział 1 - Ocena kwalifikowalności projektu oraz kwalifikowalności wydatków

- 1) Ocena kwalifikowalności projektu jest dokonywana na etapie oceny wniosków o dofinansowanie i polega na sprawdzeniu czy przedstawiony projekt może stanowić przedmiot współfinansowania w ramach PO LiŚ (zgodnie z Kryteriami oceny projektów³⁶ zatwierdzonymi przez Komitet Monitorujący oraz zgodnie z warunkami określonymi w dokumencie pn. „Organizacja systemu oceny i wyboru projektów w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko”³⁷).
- 2) Sam fakt, że dany projekt kwalifikuje się do wsparcia w ramach PO LiŚ nie oznacza jeszcze, że wszystkie wydatki poniesione podczas realizacji tego projektu będą uznane za kwalifikowalne.
- 3) Na etapie oceny wniosku o dofinansowanie sprawdzeniu podlega **potencjalna kwalifikowalność wydatków** ujętych we wniosku (minimalny zakres listy sprawdzającej do oceny wniosku o dofinansowanie dla projektów inwestycyjnych pod kątem kwalifikowalności wydatków został określony przez Instytucję Zarządzającą).
- 4) Projektodawcy powinni, w ramach przygotowywanych projektów, określić zarówno wydatki kwalifikujące się do wsparcia (czyli wydatki kwalifikowalne), jak również wydatki nie kwalifikujące się do wsparcia (czyli wydatki niekwalifikowalne) jeżeli wydatki niekwalifikowalne są przewidywane w danym projekcie. Potwierdzenie wysokości planowanych do poniesienia wydatków kwalifikowalnych następuje w umowie o dofinansowanie zawieranej z beneficjentem PO LiŚ.
- 5) Ocena kwalifikowalności poniesionych wydatków dokonywana jest również na etapie weryfikacji wniosków o płatność beneficjentów, podczas kontroli na miejscu realizacji projektu oraz podczas kontroli procedur zawierania umów dla zadań objętych projektem.
- 6) Podczas weryfikacji, o której mowa w pkt 5, będzie sprawdzane w szczególności:
 - a) czy wydatki poniesiono zgodnie z postanowieniami umowy o dofinansowanie (w tym zgodnie z zakresem projektu określonym w umowie o dofinansowanie),
 - b) czy poniesione wydatki są zgodne z Wytocznymi,
 - c) w przypadku projektów podlegających zasadom pomocy publicznej, czy wydatki poniesiono zgodnie z postanowieniami odpowiedniego programu pomocowego albo aktu prawnego przyznającego pomoc indywidualną ad hoc.

³⁶ Załącznik nr 1 do Szczegółowego opisu priorytetów PO LiŚ.

³⁷ Załącznik nr 2 do Szczegółowego opisu priorytetów PO LiŚ.

4.2 Podrozdział 2 - Zasięg geograficzny kwalifikowalności

- 1) Projekt współfinansowany w ramach PO LiŚ powinien być realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
- 2) Odstępstwa są możliwe tylko za zgodą IZ i tylko w sytuacji, kiedy projekt przynosi znaczące korzyści dla obszaru objętego wsparciem przez PO LiŚ. Jako zgodę rozumie się umieszczenie odpowiedniego postanowienia w PO LiŚ lub akceptację realizacji projektu w takim kształcie w umowie o dofinansowanie.

4.3 Podrozdział 3 - Trwałość projektu

- 1) Zgodnie z art. 57 rozporządzenia ogólnego, z zastrzeżeniem postanowień pkt 2, każdy projekt współfinansowany ze środków funduszy strukturalnych lub FS musi zachować trwałość przez okres pięciu lat od daty stanowiącej ostatni dzień okresu kwalifikowania wydatków (stanowiącego jednocześnie koniec okresu realizacji projektu) wskazanego w umowie o dofinansowanie. Takie podejście jest zgodne z art. 88 ust 1 rozporządzenia ogólnego.
- 2) W przypadku projektów inwestycyjnych realizowanych przez MŚP okres, o którym mowa w pkt 1, wynosi trzy lata od daty stanowiącej ostatni dzień okresu kwalifikowania wydatków (stanowiącego jednocześnie koniec okresu realizacji projektu) wskazanego w umowie o dofinansowanie.
- 3) Projekt zachowuje trwałość, o ile nie zostanie poddany tzw. zasadniczej modyfikacji, tj.:
 - a) modyfikacji mającej znaczny wpływ na charakter lub warunki realizacji projektu lub powodującej uzyskanie nieuzasadnionej korzyści przez przedsiębiorstwo lub podmiot publiczny oraz
 - b) wynikającej ze zmiany charakteru własności elementu infrastruktury albo z zaprzestania działalności produkcyjnej.
- 4) Zasadnicza modyfikacja zachodzi w razie **łącznie** spełnienia co najmniej jednego z warunków wymienionych w pkt 3 lit. a i co najmniej jednego z warunków wymienionych w pkt 3 lit. b.
- 5) W przypadku niezachowania ww. zasady wydatki poniesione w związku z realizacją projektu, które zostały sfinansowane ze środków FS albo EFRR, zostaną objęte procedurą odzyskiwania, zgodnie z art. 98-102 rozporządzenia ogólnego oraz zgodnie z art. 211 ust. 1 ustawy o finansach publicznych.
- 6) Powyższe zasady dotyczą projektów infrastrukturalnych oraz projektów, w ramach których dokonywany jest zakup sprzętu lub wyposażenia.

Rozdział 5 - Ogólne warunki dotyczące kwalifikowania wydatków

Ogólne warunki dotyczące kwalifikowania wydatków obowiązują w odniesieniu do wszystkich wydatków kwalifikowalnych.

5.1 Podrozdział 1 - Okres kwalifikowania wydatków

5.1.1 Sekcja 1 - Pojęcie i ramy okresu kwalifikowania wydatków

- 1) Pod pojęciem okresu kwalifikowania wydatków należy rozumieć okres, w którym mogą być ponoszone wydatki kwalifikowalne. Wydatki poniesione poza okresem kwalifikowania wydatków nie mogą być uznane za wydatki kwalifikowalne.

Okres kwalifikowania wydatków dla PO liŚ rozpoczyna się z dniem 1 stycznia 2007 r.

Okres kwalifikowania wydatków dla PO liŚ kończy się z dniem 31 grudnia 2015 r.

- 2) **Ostateczny okres kwalifikowania wydatków dla danego projektu** zostanie określony w umowie o dofinansowanie zawieranej z beneficjentem, która określi zarówno początkową jak i końcową datę kwalifikowalności wydatków. Początkową datą kwalifikowania wydatków może być 1 stycznia 2007 r., również w przypadku, gdy wniosek o dofinansowanie został złożony w późniejszym terminie. Końcowa data kwalifikowalności wydatku może zostać zmieniona w uzasadnionym przypadku na pisemny wniosek beneficjenta, za zgodą instytucji stanowiącej stroną umowy o dofinansowanie, w formie aneksu do umowy o dofinansowanie z beneficjentem – jednak w żadnym wypadku końcowa data kwalifikowania wydatków dla projektu nie może wykraczać poza datę 31 grudnia 2015 r.

5.1.2 Sekcja 2 - Okres kwalifikowania wydatków w projektach podlegających zasadom pomocy publicznej

- 1) W przypadku działań objętych wyłączeniem blokowym bądź programem pomocowym, obowiązują ramy czasowe w nim określone.
- 2) W przypadku projektów, którym przyznano pomoc indywidualną ad hoc obowiązują ramy czasowe określone w akcie prawnym przyznającym pomoc.
- 3) Pomoc regionalna
 - a) W przypadku programów pomocowych zatwierdzonych przez KE w oparciu o *Wytyczne w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013*, zgodnie z treścią pkt 38 ww. Wytycznych KE, pomoc może być udzielona, z zastrzeżeniem

postanowień szczegółowych rozporządzeń Rady Ministrów dotyczących ustanowienia programów pomocowych w zakresie regionalnej pomocy publicznej w określonych obszarach, wyłącznie wtedy, gdy beneficjent przed rozpoczęciem prac nad realizacją projektu złoży wniosek o przyznanie pomocy, a instytucja udzielająca pomocy (odpowiednio IP lub IP/II/IW) potwierdzi następnie na piśmie, że projekt, z zastrzeżeniem szczegółowej weryfikacji wniosku, zasadniczo kwalifikuje się do pomocy, ponieważ spełnia kryteria określone w programie pomocowym. Wszystkie programy pomocowe muszą zawierać wyraźne odniesienie do obydwu powyższych warunków.

- b) W przypadku pomocy ad hoc zgodnie z warunkami określonymi w *Wytycznych w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013* instytucja udzielająca pomocy (odpowiednio IP lub IP/II/IW), przed rozpoczęciem prac nad realizacją projektu, musi wydać list intencyjny w sprawie przyznania pomocy uzależniający ją od zatwierdzenia pomocy przez KE.
- c) Jeśli prace rozpoczną się³⁸ zanim warunki określone w lit. a oraz b zostaną spełnione, projekt w całości nie będzie kwalifikował się do pomocy.
- d) Zgodnie z pkt 108 *Wytycznych w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013* „Projekty, w przypadku których wydatki poniesiono przed dniem publikacji programu (pomocy), nie będą kwalifikowały się do pomocy regionalnej”.
- e) Zgodnie ze stanowiskiem KE przekazany IZ PO liŚ w odpowiedzi na pytania dotyczące interpretacji *Wytycznych w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013*:
 - i) Projekty, w ramach których wydatki zostały poniesione przed datą publikacji programu pomocowego nie kwalifikują się do pomocy regionalnej. W tym kontekście słowo wydatki odnosi się zarówno do wydatków na przygotowanie projektu (w przypadku MŚP), jak również innych wydatków poniesionych po rozpoczęciu prac. W przypadku regionalnej pomocy inwestycyjnej udzielanej na podstawie programu pomocowego, jeżeli prace rozpoczną się zanim beneficjent przedłożył wniosek o dofinansowanie, a następnie instytucja udzielająca pomocy potwierdzi na piśmie, że z zastrzeżeniem szczegółowej weryfikacji, projekt co do zasady spełnia warunki kwalifikowalności określone w programie pomocowym, taki projekt nie może otrzymać regionalnej pomocy inwestycyjnej.
 - ii) Wydatki poniesione przez beneficjenta na przygotowanie projektu (np. studia, prace doradcze, usługi prawne itd.) po publikacji programu pomocowego, ale

³⁸ Rozpoczęcie prac należy interpretować zgodnie ze znaczeniem tego pojęcia na gruncie *Wytycznych w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013*.

przed otrzymaniem od instytucji przyznającej pomoc potwierdzenia, o którym mowa w pkt 6 lit. a, mogą być kwalifikowalne, jeżeli beneficjentem jest MŚP.

- iii) Beneficjent może podpisać kontrakt na roboty (ale nie może rozpocząć robót budowlanych) przed złożeniem wniosku o dofinansowanie do odpowiedniej instytucji, pod warunkiem, iż kontrakt ten nie obejmuje zobowiązania do zamówienia sprzętu (w takim przypadku oznaczałoby to rozpoczęcie prac).
- iv) Podobnie, beneficjent może podpisać umowę o świadczenie usług przed złożeniem wniosku o dofinansowanie do odpowiedniej instytucji pod warunkiem, iż umowa o świadczenie usług nie obejmuje usług o charakterze równoważnym rozpoczęciu prac budowlanych albo współzależnych z takimi usługami, gdyż w takim przypadku realizacja lub dostarczenie takich usług oznaczałaby rozpoczęcie prac. Ponadto, pod warunkiem, iż kontrakt na usługi nie obejmuje zobowiązania do zamówienia sprzętu, może być podpisany zanim zostanie złożony wniosek o dofinansowanie.
- v) Przygotowanie, modyfikacja lub adaptacja gruntu lub budynków pod kątem realizacji projektu inwestycyjnego będą uznane za rozpoczęcie prac.
- vi) Nabycie nieruchomości nie będzie uznane za „rozpoczęcie prac”.
- f) W przypadku programów pomocy regionalnej zgodnych z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1628/2006 w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do regionalnej pomocy inwestycyjnej, obowiązują zasady i ramy czasowe określone w tych programach.

4) Rekompensata za świadczenie usług publicznych

W odniesieniu do pomocy przekazywanej na podstawie aktów prawnych regulujących zasady wypłacania rekompensaty za świadczenie usług w rozumieniu art. 73 albo 86 ust. 2 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską³⁹ obowiązuje ogólna data kwalifikowalności ustalona na podstawie Sekcji 5.1.1.

³⁹ Patrz rozporządzenie Rady nr 1191/69 z dnia 26 czerwca 1969 r. w sprawie działania Państw Członkowskich dotyczącego zobowiązań związanych z pojęciem usługi publicznej w transporcie kolejowym, drogowym i w żegludze śródlądowej (Dz. Urz. UE L 156 z 28.06.1969 r., z późn. zm.), rozporządzenie (WE) Nr 1370/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. dotyczące usług publicznych w zakresie kolejowego i drogowego transportu pasażerskiego oraz uchylającego rozporządzenia Rady (EWG) Nr 1191/69 i 1107/70 (Dz. Urz. UE L 315 z 3.12.2007 r.) oraz decyzja Komisji Europejskiej z 28 listopada 2005 r. w sprawie stosowania art. 86 ust. 2 Traktatu WE do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym (Dz. Urz. UE L 312 z 29.11.2005 r.).

5) Wyłączenia blokowe

W odniesieniu do pomocy przyznawanej na podstawie ogólnego rozporządzenia Komisji (WE) 800/2008 w sprawie wyłączeń blokowych, projekt może być kwalifikowany, jeżeli zostanie spełniony efekt zachęty, o którym mowa w art. 8 tego rozporządzenia. Zgodnie z art. 8 ust. 2 ww. rozporządzenia, efekt zachęty uznaje się za spełniony w stosunku do MŚP, jeżeli beneficjent przed rozpoczęciem prac nad projektem lub działaniem złożył do instytucji przyznającej pomoc wniosek o przyznanie pomocy. W odniesieniu do przedsiębiorstw dużych warunkiem jest dodatkowo spełnienie jednej z przesłanek wymienionych w art. 8 ust. 3 lit. a - e ww. rozporządzenia. W przypadku niespełnienia warunków, o których mowa w art. 8 ust. 2 i 3 ww. rozporządzenia cały projekt jest niekwalifikowany.

6) Pomoc środowiskowa

- a) W przypadku programów pomocowych na ochronę środowiska zatwierdzonych przez KE w oparciu o Wspólnotowe wytyczne dotyczące pomocy państwa na rzecz ochrony środowiska naturalnego (pozostawały w mocy do 2 kwietnia 2008 r.) obowiązują ramy czasowe określone w tych programach pomocowych.
- b) Zgodnie z nowymi Wytycznymi wspólnotowymi w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska, które weszły w życie dnia 2 kwietnia 2008 r. i zastąpiły ww. Wspólnotowe wytyczne dotyczące pomocy państwa na rzecz ochrony środowiska naturalnego, projekt rozpoczęty przed złożeniem przez beneficjenta wniosku o przyznanie pomocy w całości nie będzie kwalifikował się do pomocy. W przypadku programów pomocowych, o których mowa w lit. a, istnieje obowiązek ich dostosowania m.in. w zakresie powyższej kwestii w terminie 18 miesięcy od dnia 1 kwietnia 2008 r. W związku z powyższym projekt rozpoczęty przed złożeniem wniosku o przyznanie pomocy na ochronę środowiska udzielanej na podstawie nowych programów pomocowych oraz na podstawie programów dostosowanych do nowych Wytycznych wspólnotowych w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska, nie będzie kwalifikował się do przyznania pomocy w całości.

5.1.3 Sekcja 3 - Możliwość finansowania projektów częściowo zrealizowanych w momencie przyznania dofinansowania w ramach PO IiŚ

- 1) Nie ma przepisów uniemożliwiających finansowanie w ramach PO IiŚ projektów częściowo bądź całkowicie zrealizowanych (z zastrzeżeniem szczególnych zasad, które mogą obowiązywać projekty, dla których dofinansowanie stanowi pomoc publiczną). W takim przypadku do pomocy będą mogły się kwalifikować jedynie wydatki poniesione w okresie kwalifikowania wydatków w ramach PO IiŚ. Projekty takie będą musiały spełniać wszystkie wymogi obowiązujące projekty, których realizacja nie została

rozpoczęta przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, tj. przede wszystkim dotyczące pomocy publicznej, ochrony środowiska, ochrony przyrody, zamówień publicznych, zgodności z PO liŚ oraz określone w rozporządzeniach WE dotyczących nowego okresu programowania (vide Podrozdział 1.1) i wytycznych odpowiednich instytucji. Zatem w przypadku projektów częściowo lub całkowicie zrealizowanych w momencie przyznania dofinansowania trzeba uwzględnić większe niż w przypadku nowych projektów ryzyko niedopełnienia wszystkich wymagań warunkujących dofinansowanie w ramach PO liŚ.

- 2) Przez **projekt częściowo zrealizowany** należy rozumieć, z zastrzeżeniem szczególnych zasad dotyczących pomocy publicznej, projekt, w ramach którego, przed podpisaniem umowy o dofinansowanie poniesiono wydatki, które zostaną następnie przedstawione do refundacji w ramach wniosku o płatność.
- 3) Odpowiednio, przez **projekt całkowicie zrealizowany** należy rozumieć projekt, w ramach którego, przed podpisaniem umowy o dofinansowanie poniesiono wszystkie wydatki, które zostaną następnie przedstawione do refundacji w ramach wniosku o płatność.

5.1.4 Sekcja 4 - Okres kwalifikowania wydatków a zwrot tzw. kwot zatrzymanych w kontraktach na roboty

- 1) Może wystąpić sytuacja, w której termin wypłaty tzw. kwoty zatrzymanej (tj. części należności na rzecz wykonawcy zatrzymanej przez zamawiającego na podstawie postanowień zawartej umowy) przekroczy termin końcowej daty ponoszenia wydatków kwalifikowalnych określonej w umowie o dofinansowanie. Zgodnie z przyjętym systemem, wydatek stanowiący zwrot kwot zatrzymanych, który nastąpi po upływie tej daty, będzie stanowił wydatek niekwalifikowalny. W związku z powyższym beneficjent powinien tak określić termin realizacji projektu we wniosku o dofinansowanie, aby w okresie kwalifikowania wydatków dla projektu uwzględniony był okres gwarancyjny, po upływie którego następuje zwrot kwot zatrzymanych.
- 2) Beneficjent może podjąć działania mające na celu przyspieszenie terminu zwrotu kwot zatrzymanych. W tym celu, beneficjent może np.:
 - a) posłużyć się gwarancją instytucji finansowej, zgodnie z przepisami ustawy Pzp. W takim przypadku wykonawca uzyskuje zwrot kwoty zatrzymanej (która w innym przypadku mogłaby być wypłacona dopiero po np. dwóch latach) w zamian za przedstawienie gwarancji instytucji finansowej na tę kwotę). Kwota zatrzymana, która została wypłacona wykonawcy, uważana jest za wydatek faktycznie poniesiony, co

stanowi jeden z warunków koniecznych do uznania danego wydatku za wydatek kwalifikowalny,

- b) ustanowić termin zwrotu kwoty zatrzymanej w taki sposób, aby wydatek związany ze zwrotem kwoty zatrzymanej mógł być uznany za wydatek kwalifikowalny, czyli dokonany przed końcową datą ponoszenia wydatków kwalifikowalnych określoną w umowie o dofinansowanie.

5.2 Podrozdział 2 - Wydatki faktycznie poniesione oraz koszty nie wiążące się z przepływem środków pieniężnych

- 1) Jedynie **wydatek** faktycznie poniesiony może być uznany za kwalifikowalny. Pod pojęciem wydatku faktycznie poniesionego należy rozumieć wydatek faktycznie zrealizowany w znaczeniu kasowym (jako rozchód środków pieniężnych z rachunku bankowego lub kasy beneficjenta, lub innego podmiotu upoważnionego do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych.
- 2) **Data poniesienia wydatku** to dzień, w którym nastąpił rozchód środków pieniężnych z rachunku bankowego lub kasy bądź zapłata za fakturę gotówkową beneficjenta, lub innego podmiotu upoważnionego do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych.
- 3) Jedynym **wyjątkiem** od warunków przedstawionych powyżej są **koszty** związane z wkładem niepieniężnym lub amortyzacją w zakresie, w jakim zgodnie z Wytycznymi mogą być uznane za kwalifikowalne.
- 4) Za kwalifikowalne mogą być uznane jedynie wydatki poniesione na faktycznie wykonane prace/usługi/dostawy, z zastrzeżeniem postanowień pkt 5.
- 5) Za kwalifikowalne mogą być uznane zaliczki (na określony cel) wypłacone na rzecz wykonawcy, jeżeli zostały wypłacone zgodnie z postanowieniami umowy zawartej pomiędzy beneficjentem lub innym podmiotem upoważnionym do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych (zamawiającym) a wykonawcą oraz jeżeli zostały wypłacone zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 7 września 2007 r. w sprawie wydatków związanych z realizacją programów operacyjnych wydanym na podstawie art. 208 ust. 2 ustawy o finansach publicznych.
- 6) Zgodnie z ww. rozporządzeniem:
 - a) również beneficjenci należący do podsektora rządowego mogą przekazać wykonawcy część zapłaty w formie zaliczki,
 - b) wysokość zaliczek udzielanych dla wykonawców w ramach projektu określa się w umowach o udzielenie zamówienia, z tym że łączna wartość zaliczek udzielonych

w ramach projektu nie może przekroczyć 20 % kwoty wydatków kwalifikowalnych projektu określonej w umowie o dofinansowanie,

c) zaliczka może być przekazywana w transzach. Poszczególne transze zaliczki są przekazywane zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym określonym w umowie o udzielenie zamówienia.

7) Ponowna płatność przez beneficjenta za ten sam zakres wykonywanych prac nie może zostać uznana za wydatek kwalifikowalny.

5.2.1 Sekcja 1 - Wkład niepieniężny

1) Wkład niepieniężny wniesiony na rzecz projektu przez beneficjenta w postaci dóbr lub usług stanowi koszt kwalifikowalny przy założeniu, że:

a) polega na wniesieniu nieruchomości, w rozumieniu art. 46 § 1 K.c., urządzeń lub materiałów (surowców), ekspertyz lub nieodpłatnej pracy wykonywanej przez wolontariuszy,

b) jego wartość może, na żądanie odpowiedniej instytucji (IZ, IP lub IW), zostać w niezależny sposób wyceniona oraz jeśli zaistnieje taka konieczność - zweryfikowana.

2) Nieruchomości

a) W przypadku wniesienia wkładu niepieniężnego w postaci nieruchomości niezabudowanej, nieruchomości zabudowanej lub prawa użytkowania wieczystego nieruchomości, stosuje się odpowiednio warunki określone w Podrozdziale 6.3, w tym dotyczące limitu wydatków związanych z nabyciem nieruchomości, wyceny nieruchomości, kwalifikowania wydatków poniesionych na wynagrodzenie rzeczoznawcy wykonującego operat szacunkowy, itd.⁴⁰

b) Jako wkład niepieniężny może być wniesione jedynie prawo własności nieruchomości lub prawo użytkowania wieczystego nieruchomości.

c) W przypadku, gdy nieruchomość niezależnie od realizowanego projektu jest wykorzystywana w określonym celu (a więc realizacja projektu nie powoduje zmiany jej przeznaczenia) nie jest możliwe wniesienie tej nieruchomości jako wkładu niepieniężnego do projektu. To czy nieruchomość może być wniesiona jako wkład niepieniężny do projektu jest uwarunkowane wynikiem analizy w kontekście zmiany przeznaczenia tej nieruchomości – tj. w kontekście ponoszenia przez beneficjenta kosztu alternatywnego. Przykładowo, możliwe jest wniesienie do projektu wkładu

⁴⁰ Zasady dokumentowania wkładu niepieniężnego w postaci nieruchomości przedstawiono w Podrozdziale 5.4 (Dokumentowanie wydatków kwalifikowalnych).

niepieniężnego w postaci nieruchomości, w przypadku, gdy przeznaczenie nieruchomości ulega zmianie wskutek realizacji projektu, tj. gdy projekt nie byłby realizowany nieruchomość ta byłaby lub mogłaby być wykorzystywana na inny cel.

3) Urządzenia (wyposażenie, sprzęt)

W przypadku, gdy wyposażenie niezależnie od realizowanego projektu jest wykorzystywane w określonym celu (a więc realizacja projektu nie powoduje zmiany jego przeznaczenia), nie jest możliwe wniesienie tego wyposażenia jako wkładu niepieniężnego do projektu. To czy wyposażenie może być wniesione jako wkład niepieniężny do projektu jest uwarunkowane wynikiem analizy w kontekście zmiany przeznaczenia tego wyposażenia - w kontekście ponoszenia przez beneficjenta kosztu alternatywnego. Przykładowo, możliwe jest wniesienie do projektu wkładu niepieniężnego w postaci wyposażenia, w przypadku, gdy przeznaczenie wyposażenia ulega zmianie wskutek realizacji projektu, tj. gdy projekt nie byłby realizowany wyposażenie to byłoby lub mogłoby być wykorzystywane na inny cel.

4) Ekspertyzy

Pod pojęciem ekspertyz, o których mowa w pkt 1 lit. a, można również rozumieć dokumentację związaną z przygotowaniem projektu (z wyjątkiem wypełnionego formularza wniosku o dofinansowanie projektu).

5) W przypadku wniesienia nieodpłatnej pracy wykonywanej przez wolontariuszy, jej wartość określa się z uwzględnieniem poświęconego czasu na jej wykonanie oraz średniej stawki godzinowej lub dziennej występującej na rynku za dany rodzaj pracy.

6) W przypadku wniesienia przez beneficjenta wkładu niepieniężnego do projektu, kwota dofinansowania dla projektu w ramach PO liŚ oraz z innych bezzwrotnych publicznych środków krajowych nie może przekroczyć wartości całkowitych rzeczywistych wydatków kwalifikowalnych, pomniejszonych o wartość wkładu niepieniężnego stanowiącego koszt kwalifikowalny.

Kwota dofinansowania dla projektu w ramach PO liŚ oraz z innych bezzwrotnych publicznych środków krajowych	\leq	rzeczywiste całkowite wydatki kwalifikowalne	$-$	wkład niepieniężny
---	--------	---	-----	---------------------------

7) Wkład niepieniężny może być wnoszony do wysokości wkładu własnego beneficjenta. Innymi słowy wkład niepieniężny może być wnoszony jedynie na pokrycie wkładu własnego beneficjenta.

Przykład

Jeśli łączne dofinansowanie projektu ze środków publicznych (PO LiŚ oraz dotacja z publicznych środków krajowych) wynosi 100% wydatków projektu, to w ogóle nie można wnieść wkładu niepieniężnego. Wkład niepieniężny może być wnoszony do wysokości wkładu własnego, a w tej sytuacji wkład własny jest zapewniony przez dotację z publicznych środków krajowych.

- 8) Deklarowanie jako wkładu niepieniężnego, wydatków poniesionych przez beneficjenta w okresie kwalifikowania wydatków nie może służyć omijaniu warunków kwalifikowania wydatków takich jak zgodność z prawem. Jeżeli beneficjent poniósł wydatek w okresie kwalifikowania wydatków należy dążyć do tego, aby w takiej sytuacji nie deklarować jako kwalifikowalny wkładu niepieniężnego ale wydatek poniesiony przez beneficjenta. Wkład niepieniężny powinien dotyczyć zasadniczo sytuacji, w której beneficjent poniósł wydatek na nabycie nieruchomości bądź sprzętu przed rozpoczęciem okresu kwalifikowania wydatków dla PO LiŚ lub sytuacji, w której beneficjent nabył prawo do sprzętu w innej drodze niż poprzez zakup (np. kompensata należności, wniesienie aportem itp.) a zatem nie może zadeklarować go jako wydatek kwalifikowalny.
- 9) **Ogólnym warunkiem niezbędnym uznania wkładu niepieniężnego za wydatek kwalifikowalny jest bezpośrednio wskazanie informacji dotyczących poszczególnych pozycji wkładu niepieniężnego we wniosku o dofinansowanie oraz umowie o dofinansowanie.**
- 10) Szczegółowe warunki związane z dokumentowaniem wkładu niepieniężnego zostały opisane w Podrozdziale 5.4 pkt 5-7.
- 11) Szczegółowe warunki dotyczące zastosowania wymogu efektywności do wkładu niepieniężnego zostały opisane w Podrozdziale 5.3 pkt 12 i 13.
- 12) Szczegółowe warunki dotyczące wkładu niepieniężnego w kontekście zakazu podwójnego finansowania zostały zawarte w Podrozdziale 5.8.

5.3 Podrozdział 3 - Wymóg zgodności z projektem i efektywności

- 1) **Jedynie wydatki bezpośrednio związane z realizacją projektu, poniesione zgodnie z postanowieniami umowy o dofinansowanie zawartej z beneficjentem (w tym zgodne z zakresem projektu) mogą być uznane za kwalifikowalne.**
- 2) **Za kwalifikowalny może być uznany jedynie wydatek efektywny, tj. wydatek zapewniający osiągnięcie najlepszego efektu przy możliwie najniższych kosztach.**

- 3) Z wyłączeniem RPD, efektywność potencjalnych wydatków, tj. np. wybór najkorzystniejszego wariantu realizacji projektu bądź najkorzystniejszej technologii, powinna być oceniana podczas weryfikacji wniosku o dofinansowanie.
- 4) Ciężar udowodnienia, iż wydatek został poniesiony z zachowaniem osiągnięcia najlepszego efektu przy możliwie najniższych kosztach spoczywa na beneficjencie.
- 5) **W przypadku wydatków ponoszonych na podstawie umów zawartych z zastosowaniem ustawy Pzp istnieje domniemanie, iż wymóg efektywności poniesienia wydatku jest zachowany.**
- 6) W przypadku zawierania umów, do których nie ma zastosowania ustawa Pzp, domniemywa się, iż wydatek jest efektywny, jeśli umowa została zawarta zgodnie z procedurą przygotowaną przez beneficjenta i zweryfikowaną przez instytucję oceniającą wniosek przed podpisaniem umowy o dofinansowanie. Wszelkie istotne zmiany ww. procedur dokonane po podpisaniu umowy o dofinansowanie wymagają akceptacji (ex-post) instytucji będącej stroną umowy o dofinansowanie.
- 7) W przypadku realizacji RPD domniemywa się, iż wydatek jest efektywny, jeżeli umowa została zawarta zgodnie z wymogami określonymi w Podrozdziale 5.5.
- 8) Ewentualne wydatki poniesione przez beneficjenta w związku z wnioskiem odpowiedniej instytucji o przedstawienie dokumentu potwierdzającego, iż poniesiony wydatek jest efektywny mogą być uznane za kwalifikowalne.
- 9) Za dokumenty potwierdzające, iż poniesiony wydatek jest efektywny będą uznane wszelkie dokumenty potwierdzające, że beneficjent dołożył należytych starań, aby zapewnić osiągnięcie możliwie najlepszego efektu przy możliwie najniższych w danej sytuacji kosztach.
- 10) W przypadku wydatków poniesionych na podstawie **umów, do których nie ma zastosowania ustawa Pzp oraz które nie zostały zawarte w drodze aukcji albo przetargu w rozumieniu przepisów K.c.**, beneficjent powinien posiadać, o ile to możliwe, dokumenty potwierdzające rozeznanie rynku, wskazujące, iż dana usługa, robota lub dostawa została wykonana po cenie nie wyższej od ceny rynkowej. Jeżeli w danym przypadku rozeznanie rynku nie jest możliwe, beneficjent powinien wykazać okoliczności uzasadniające konieczność udzielenia danego zamówienia bez rozeznania rynku. Obowiązek dokonywania rozeznania rynku (jeśli jest to możliwe), w przedstawionych w niniejszym punkcie okolicznościach, powinien być odzwierciedlony w procedurach beneficjenta.

- 11) Dokumenty potwierdzające dokonanie rozeznania rynku to w szczególności: skierowane do potencjalnych wykonawców zapytania ofertowe wraz z otrzymanymi ofertami, czy też wydruki ze stron internetowych przedstawiających oferty potencjalnych wykonawców. Dokumenty potwierdzające rozeznanie rynku mogą przyjąć w szczególności formę: pisma, wydruku listu elektronicznego, wydruku strony internetowej przedstawiającej oferty lub informacje handlowe (zawierającego datę wydruku), oferty lub informacji handlowej przesłanej przez wykonawców z własnej inicjatywy. Notatka potwierdzająca przeprowadzenie rozmów telefonicznych z potencjalnymi wykonawcami nie będzie uznawana za udokumentowanie rozeznania rynku.
- 12) W przypadku wkładu niepieniężnego w postaci nieodpłatnej pracy wykonywanej przez wolontariuszy, podczas kontroli, na prośbę kontrolujących, beneficjent powinien przedstawić dokumenty potwierdzające, iż koszt pracy wolontariusza nie przekracza wynagrodzenia za dany rodzaj pracy.

5.4 Podrozdział 4 - Dokumentowanie wydatków kwalifikowalnych

- 1) Wydatki kwalifikowalne muszą być oparte na prawnie wiążących umowach, porozumieniach lub dokumentach. Zatem niezbędne jest posiadanie przez beneficjenta należytej dokumentacji będącej podstawą poniesienia wydatku.
- 2) Wydatek faktycznie poniesiony powinien być poparty:
- a) fakturą z oznaczeniem zapłaty lub dokumentem księgowym o równoważnej wartości dowodowej oraz
 - b) potwierdzeniem płatności na rzecz wykonawcy w postaci wyciągu z rachunku bankowego lub dokumentów potwierdzających dokonanie płatności gotówką, o których mowa w pkt 4.
- 3) Przez dokument o równoważnej wartości dowodowej, należy rozumieć każdy dokument przedstawiony przez beneficjenta w celu potwierdzenia, że zapis księgowy podaje prawdziwy i rzetelny obraz transakcji faktycznie wykonanych, zgodnie z ustawą o rachunkowości.
- 4) Przez dokument potwierdzający dokonanie płatności gotówkowej należy rozumieć:
- fakturę lub dokument księgowy o równoważnej wartości dowodowej z określeniem gotówkowej formy płatności lub oznaczeniem „zapłacono gotówką” lub
 - dokument „Kasa przyjmie” (KP) lub „Kasa wypłaci” (KW) – zawierający odniesienie do faktury lub dokumentu księgowego o równoważnej wartości dowodowej, którego KP/KW dotyczy oraz wskazujący datę dokonania płatności wraz z raportem kasowym

zawierającym odniesienie do faktury lub dokumentu księgowego o równoważnej wartości dowodowej, którego KP/KW dotyczy oraz wskazującym datę dokonania płatności. Jeżeli nie jest możliwe, aby KP/KW zawierały odniesienie do faktury lub dokumentu księgowego o równoważnej wartości dowodowej, w opisie faktury konieczne jest zamieszczenie informacji o numerach KP/KW.

- 5) Przez dokument potwierdzający poniesienie kosztu związanego z wkładem niepieniężnym (z wyłączeniem wkładu niepieniężnego w formie nieodpłatnej pracy wolontariuszy) lub amortyzacją, należy rozumieć dokumenty księgowe lub wyciągi z ksiąg rachunkowych odzwierciedlające wysokość poniesionych kosztów i potwierdzone przez upoważnione osoby.
- 6) Przez dokumenty potwierdzające poniesienie kosztu związanego z wkładem niepieniężnym w postaci nieruchomości lub prawa użytkowania wieczystego do nieruchomości, należy rozumieć:
 - a) dokumenty, o których mowa w pkt 5 oraz
 - b) operat szacunkowy sporządzony przez uprawnionego rzeczoznawcę, potwierdzający, iż zadeklarowana wysokość wkładu niepieniężnego nie przekracza wartości rynkowej nieruchomości lub wartości prawa użytkowania wieczystego nieruchomości oraz
 - c) odpowiednio – akt notarialny (w przypadku własności nieruchomości) lub dokument potwierdzający dysponowanie prawem użytkowania wieczystego (w przypadku wniesienia prawa użytkowania wieczystego nieruchomości).
- 7) Podstawowym dokumentem, który określa wysokość wkładu niepieniężnego w postaci nieruchomości jest dokument księgowy. Operat szacunkowy jest dokumentem pomocniczym, określającym wartość rynkową nieruchomości. W przypadku, gdy dokument księgowy opiewa na wyższą wartość niż operat szacunkowy należy zadeklarować jako wkład niepieniężny kwotę do wysokości określonej w operacie szacunkowym. I odwrotnie: dokument księgowy opiewa na niższą kwotę niż operat szacunkowy należy zadeklarować jako kwalifikowalną kwotę do wysokości określonej w dokumencie księgowym.
- 8) Przez dokument potwierdzający wysokość wkładu niepieniężnego w postaci nieodpłatnej pracy wolontariuszy, należy rozumieć porozumienie pomiędzy wolontariuszem a korzystającym (określające zakres, sposób i czas wykonywania świadczeń wolontariuszy) oraz karty prac wykonywanych przez poszczególnych wolontariuszy, potwierdzone przez pracodawcę (korzystającego z usług wolontariusza). Karta pracy wolontariusza powinna zawierać co najmniej następujące informacje: imię i nazwisko wolontariusza, datę świadczenia pracy, wymiar godzinowy, szacunkową wartość

realizowanych zadań, zakres realizowanych zadań oraz uzasadnienie ich związku z projektem jak również uzasadnienie obliczenia ich wartości oraz podpis wolontariusza i pracodawcy.

- 9) Zgodnie z art. 60 lit. d rozporządzenia ogólnego, beneficjent jest zobowiązany do prowadzenia dla projektu odrębnej ewidencji księgowej kosztów, wydatków i przychodów lub stosowania w ramach istniejącego informatycznego systemu ewidencji księgowej odrębnego kodu księgowego umożliwiającego identyfikację wszystkich transakcji oraz poszczególnych operacji bankowych związanych z projektem oraz zapewnienia, że operacje gospodarcze są ewidencjonowane zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- 10) Bez uszczerbku dla zasad regulujących pomoc publiczną dokumenty związane z realizacją projektu powinny być przechowywane:
 - a) przez wszystkich beneficjentów (z wyłączeniem instytucji w systemie realizacji PO liŚ, tj.: IZ, IP i IP/II/IW) - przez **okres 3 lat od zamknięcia programu operacyjnego**. IZ zapewni, aby informacja o dacie zamknięcia PO liŚ została przekazana beneficjentom.
 - b) przez IZ, IP oraz IP/II/IW - przez **okres 5 lat od zamknięcia programu operacyjnego**.
- 11) Zgodnie z art. 15 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE:
 - a) Kompetencje Komisji w zakresie windykacji pomocy podlegają dziesięcioletniemu okresowi przedawnienia.
 - b) Okres przedawnienia rozpoczyna bieg w dniu, w którym bezprawnie przyznano pomoc beneficjentowi albo w charakterze pomocy indywidualnej albo w ramach programu pomocowego. Jakikolwiek działanie, podejmowane przez Komisję lub przez państwo członkowskie, działające na wniosek Komisji w odniesieniu do pomocy przyznanej bezprawnie powoduje przerwanie okresu przedawnienia. Każde przerwanie powoduje, że okres przedawnienia zaczyna biec od początku. Okres przedawnienia zostaje zawieszony, dopóki decyzja Komisji jest przedmiotem postępowania toczącego się przed Trybunałem Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich.
 - c) Jakakolwiek pomoc, w odniesieniu do której upłynął okres przedawnienia, uznaje się za pomoc istniejącą.
- 12) W związku z postanowieniami pkt 10, wszelkie dokumenty dotyczące udzielenia pomocy publicznej, w szczególności wszelkie dokumenty potwierdzające, iż pomoc została

przyznana zgodnie z prawem, powinny być przechowywane, zarówno przez organ udzielający pomocy, jak również przez beneficjenta, do końca upływu okresu przedawnienia.

- 13) W przypadku faktur wyrażonych w walucie innej niż PLN, jako wydatek kwalifikowalny należy uznać wartość faktury z dnia dokonania płatności, (faktyczny rozchód środków pieniężnych odzwierciedlony w księgach rachunkowych beneficjenta, zgodnie z przepisami krajowymi w zakresie rachunkowości oraz podatku VAT).
- 14) Ujemne różnice kursowe, np. jeżeli powstają przy rozliczaniu delegacji zagranicznych, pracowników, nie są kwalifikowalne. Natomiast dodatnie różnice kursowe nie powinny być traktowane jako przychód w projekcie i nie powinny mieć wpływu na kwoty wydatków kwalifikowalnych wykazywane we wnioskach o płatność.

5.5 Podrozdział 5 - Zgodność z przepisami prawa

- 1) Wydatki muszą być poniesione i udokumentowane zgodnie z obowiązującym prawem polskim oraz prawem wspólnotowym. Należy zwrócić szczególną uwagę na zgodność poniesionych wydatków z przepisami obowiązującymi w obszarach: zamówień publicznych, ochrony środowiska, ochrony przyrody, pomocy publicznej, rachunkowości, swobody działalności gospodarczej.
- 2) Wydatki poniesione na podstawie umowy, która została zawarta z naruszeniem prawa, lub poniesione z naruszeniem prawa mogą zostać uznane za niekwalifikowalne w całości lub w części, w zależności od wagi tego naruszenia.
- 3) Beneficjent jest zobowiązany do zawierania umów z wykonawcami dla zadań objętych projektem zgodnie z przepisami ustawy Pzp w przypadku, gdy wymóg jej stosowania wynika z tej ustawy.
- 4) Z wyjątkiem pkt 5, beneficjent zawierający z wykonawcami umowy, do których nie ma zastosowania ustawa Pzp, zobowiązany jest zawierać umowy w formie pisemnej w drodze aukcji albo przetargu, o których mowa w art. 70¹ – 70⁵ K.c., (chyba że przepisy szczególne wymagają innego trybu i formy zawierania umowy), z uwzględnieniem wymogów określonych w Komunikacie Komisji, w tym w szczególności wymogu:
 - a) jawności - w szczególności rozumianej jako zamieszczenie ogłoszenia o przetargu (aukcji) w prasie lub w Internecie, w zależności od wartości i rodzaju zamówienia. Decyzję o zakresie upowszechnienia informacji o planowanym zawarciu umowy podejmuje beneficjent. Dodatkowo ogłoszenie powinno być zamieszczone w miejscu publicznie dostępnym w siedzibie beneficjenta.

- b) niedyskryminacyjnego opisu przedmiotu zamówienia - w szczególności rozumianej jako zakaz zawierania w opisie postanowień mogących preferować konkretnych wykonawców oraz, w przypadku konieczności wskazania konkretnych znaków towarowych, patentów lub pochodzenia, obligatoryjne dopuszczenie rozwiązań równoważnych,
- c) równego dostępu dla podmiotów gospodarczych ze wszystkich państw członkowskich - w szczególności rozumianej jako zakaz stawiania wymagań powodujących dyskryminację względem wykonawców z innych państw członkowskich. Przykładowo zakazane są wymagania nakładające:
 - i) posiadanie przez wykonawcę doświadczenia w wykonywaniu zamówienia w Polsce,
 - ii) posiadanie przez wykonawcę doświadczenia w realizacji zamówień współfinansowanych w ramach funduszy UE lub funduszy krajowych.
- d) wzajemnego uznawania dyplomów, świadectw i innych dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji, zgodnie z polskim prawem,
- e) odpowiednich terminów - w szczególności rozumianej jako wyznaczenie na składanie ofert terminów umożliwiających wykonawcom zapoznanie się z opisem przedmiotu zamówienia, przygotowanie i złożenie oferty,
- f) przejrzystego i obiektywnego podejścia - w szczególności rozumianej jako obowiązek wyłączenia po stronie beneficjenta z przygotowania i prowadzenia przetargu osób, w stosunku do których zachodzą przesłanki wskazane w art. 17 ust. 1 ustawy Pzp.

5) Umowy

- a) zawierane przez beneficjenta podmiotowo zobowiązanego do stosowania ustawy Pzp (art. 3 ustawy Pzp),
 - i) których przedmiot lub wartość obejmuje zamówienia, o których mowa w art. 4 ustawy Pzp,
 - ii) do których mają zastosowanie wyłączenia, o których mowa w art. 136 – 138a ustawy Pzp,
 - iii) których przedmiot obejmuje zamówienia sektorowe w rozumieniu art. 132 ustawy Pzp o wartości niższej od kwot określonych dla zamówień sektorowych w art. 11 ust. 8 ustawy Pzp i równocześnie zachodzą przesłanki analogiczne do przesłanek, o których mowa w art. 134 ust 6,

- b) zawierane przez beneficjenta nie zobowiązanego podmiotowo do stosowania ustawy Pzp (np. przedsiębiorca prywatny, jeżeli nie zachodzą przesłanki określone w art. 3 ust. 1 pkt 5 ustawy Pzp),
- i) których przedmiot lub wartość obejmuje zamówienia analogiczne do zamówień, o których mowa w art. 4 ustawy Pzp,
 - ii) dotyczące usług analogicznych do usług wymienionych w art. 5 ust. 1 ustawy Pzp,
 - iii) których przedmiot obejmuje zamówienia analogiczne do zamówień sektorowych, do których mają zastosowania wyłączenia, o których mowa w art. 136 – 138a ustawy Pzp,
 - iv) jeżeli zachodzi okoliczność analogiczna do jednej z okoliczności, o których mowa w art. 67, a dla zamówień analogicznych do zamówień sektorowych jeżeli zachodzi okoliczność analogiczna do jednej z okoliczności, o których mowa w art. 134 ust. 6,

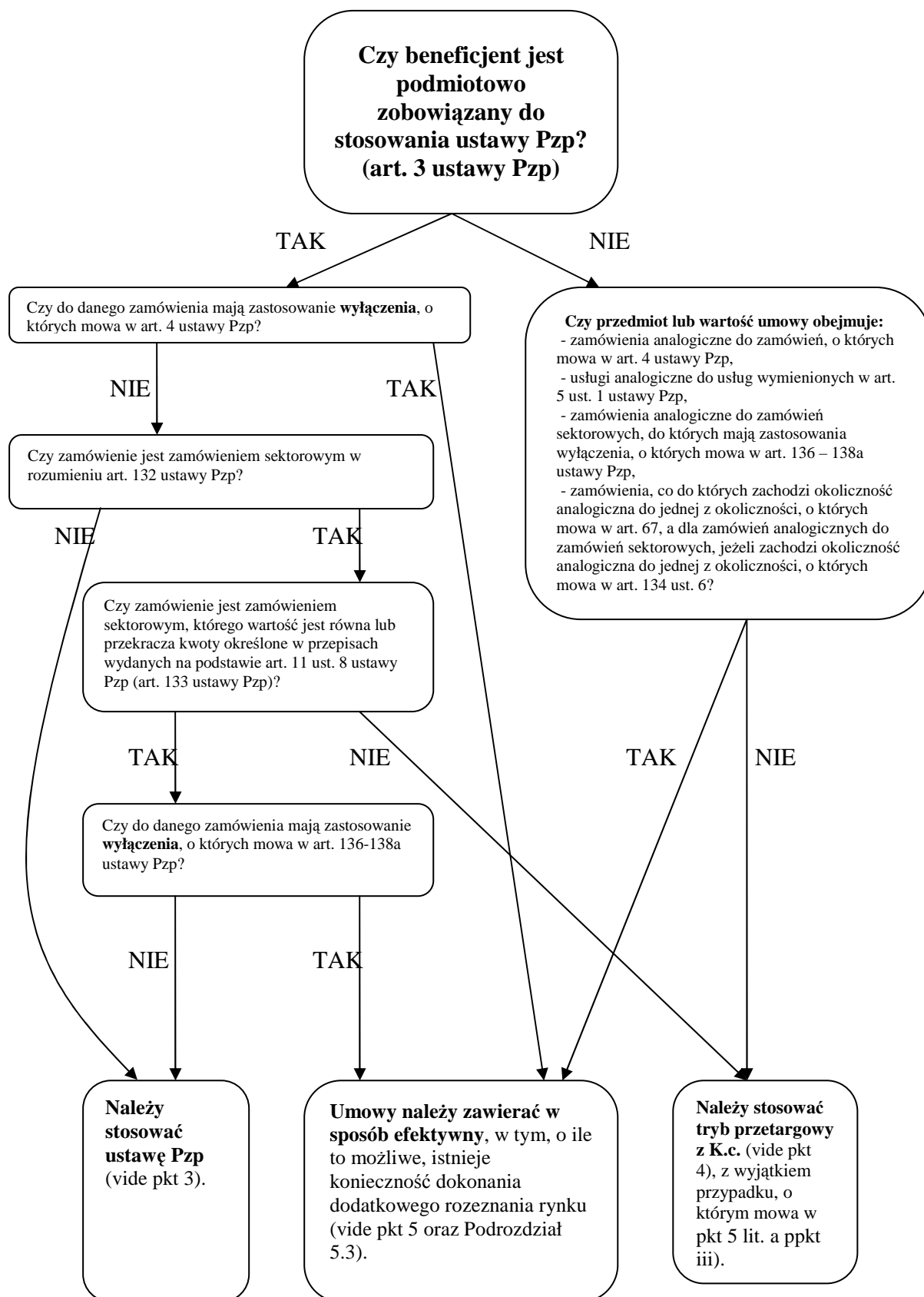
beneficjent jest zobowiązany zawierać w sposób efektywny, **zachowując przy tym formę pisemną (w odniesieniu do formy pisemnej z zastrzeżeniem postanowień pkt. 6)**, chyba że odrębne przepisy wymagają innej formy szczególnej.

- 6) Wymóg zawarcia umowy w formie pisemnej nie dotyczy umów, dla których ogólnie przyjętą praktyką jest zawieranie danej umowy bez zachowania formy pisemnej (np. zakup biletów). W takim przypadku beneficjent jest zobowiązany uprawdopodobnić zawarcie umowy, w szczególności poprzez przedstawienie na potwierdzenie zawarcie umowy dowodu księgowego w rozumieniu przepisów o rachunkowości. Beneficjent jest zobowiązany do potwierdzenia zakresu zamówienia, w szczególności poprzez zachowanie dokumentacji dotyczącej zlecenia zamówienia. W przypadku szkoleń beneficjent jest również zobowiązany do zachowania programu szkolenia (dopuszczalny jest wydruk z dokumentów w wersji elektronicznej).

Przez umowy, dla których ogólna przyjętą praktyką jest zawieranie danej umowy bez zachowania formy pisemnej rozumie się w szczególności umowy dotyczące form podnoszenia kwalifikacji (szkolenia, studia, itp.), w przypadku których całkowity wydatek nie przekracza kwoty 5000 zł bez podatku od towarów i usług oraz inne umowy, których wartość nie przekracza kwoty 2000 zł bez podatku od towarów i usług.

- 7) Beneficjent jest zobowiązany do udokumentowania przestrzegania wymogów, o których mowa w pkt 3-6 (m.in. powinien przechowywać dokumenty związane z wyborem wykonawcy, np. zapytania ofertowe /ogłoszenia o przetargu, kopie ofert, dokumenty potwierdzające przeprowadzone rozeznanie rynku, umowy).

8) Ścieżka postępowania w celu wskazania właściwego trybu wyboru wykonawcy i zawierania umów w danej sytuacji jest następująca:

- 9) Wymogi, o których mowa w pkt 4 - 6, beneficjenci powinni wdrożyć we własne procedury zawierania umów. Ww. procedury dotyczące stosowania trybu przetargu powinny być zamieszczane na stronie internetowej beneficjenta, a jeżeli beneficjent nie posiada własnej strony internetowej, udostępniane na żądanie wykonawcy. Beneficjent wskazuje w ogłoszeniu sposób i miejsce udostępniania ww. procedur.
- 10) Podstawą ustalenia wartości umowy, do której nie ma zastosowania ustawa Pzp jest całkowite szacunkowe wynagrodzenie wykonawcy, bez podatku od towarów i usług, ustalone przez beneficjenta z należytą starannością. Beneficjent nie może, w celu uniknięcia stosowania przepisów ustawy Pzp lub w celu uniknięcia stosowania trybu przetargu zgodnie z K.c., dzielić zamówienia na części lub zaniżać jego wartości. Zawarcie z dotychczasowym wykonawcą dodatkowych umów nieobjętych umową podstawową, a niezbędnych do jej prawidłowego wykonania, jest możliwe dla usług lub robót budowlanych, jeśli tych dodatkowych usług lub robót budowlanych nie można było wcześniej przewidzieć.
- 11) W przypadku, gdy do umowy/porozumienia pomiędzy beneficjentem a podmiotem upoważnionym do ponoszenia wydatków nie mają zastosowania przepisy ustawy Pzp, podmiot upoważniony przy zawieraniu umów podczas realizacji projektu, powinien stosować zasady nie mniej restrykcyjne niż beneficjent, tzn. jeżeli do umów zawieranych przez beneficjenta ma zastosowanie ustawa Pzp, to podmiot upoważniony jest również zobowiązany stosować ustawę Pzp przy zawieraniu umów w związku z realizacją projektu (nawet jeżeli zgodnie z ustawą Pzp nie ma obowiązku jej stosowania).
- 12) Wydatki poniesione na podstawie umów, o których mowa w pkt. 4, dla których procedura zawierania umowy została wszczęta przed 26 czerwca 2007 r. (tj. przed wejściem w życie pierwszej wersji Wytycznych), mogą być uznane za kwalifikowalne, o ile zamówienia te zostały lub zostaną udzielone zgodnie z zasadą uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców oraz zgodnie z obowiązującym u beneficjenta wewnętrznym regulaminem udzielania zamówień publicznych, jeżeli beneficjent posiada taki regulamin.
- 13) Wydatki poniesione na podstawie umów, o których mowa w pkt 5, które zostały zawarte przed 26 czerwca 2007 r. (tj. przed wejściem w życie pierwszej wersji Wytycznych), mogą być uznane za kwalifikowalne, o ile umowy zostały zawarte w formie pisemnej lub formie wskazanej w pkt 5.
- 14) W odniesieniu do umów finansowanych w ramach projektu z innych źródeł przyznawanych przez instytucje (np. Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju) wymagające stosowania odrębnych procedur zawarcia umowy, dopuszczalne jest odstępianie od

postanowień pkt 4-10, jeżeli taka konieczność wynika z wymogów stawianych przez te instytucje i o ile te odrębne procedury nie są sprzeczne z polskim prawem.

- 15) Przez zawarcie umowy zgodnie z prawem należy również rozumieć jej zawarcie zgodnie z przepisami o partnerstwie publiczno-prywatnym oraz o koncesjach.

5.6 Podrozdział 6 - Podmiot dokonujący wydatków kwalifikowalnych

- 1) Tylko wydatki poniesione przez beneficjenta lub inny podmiot **wskazany w umowie o dofinansowanie** mogą być uznane za kwalifikowalne.
- 2) Do podmiotu upoważnionego stosuje się odpowiednio te postanowienia Wytycznych, które odnoszą się również do beneficjenta. Oznacza to w szczególności, iż dopuszczalna jest sytuacja, w której podmiot upoważniony przez beneficjenta do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych jest właścicielem części majątku wytworzonego w związku z realizacją projektu.
- 3) W uzasadnionych przypadkach, za zgodą odpowiedniej instytucji pośredniczącej udzielającej dofinansowania dla projektu (dokonaną po analizie trwałości projektu oraz efektywności realizacji projektu wg struktury zaproponowanej przez beneficjenta), potwierdzoną poprzez wydanie dokumentu informującego o wyborze projektu do dofinansowania, beneficjent może wskazać inny podmiot, który również będzie mógł ponosić wydatki kwalifikowalne. Nie jest konieczne, aby dokument informujący o wyborze projektu do dofinansowania zawierał wyraźne odniesienie do podmiotu upoważnionego; wystarczające jest, aby informował o wyborze projektu do dofinansowania w kształcie określonym w złożonym przez beneficjenta wniosku o dofinansowanie. Beneficjent ubiegający się o zgodę na wskazanie podmiotu upoważnionego, dołącza do wniosku o dofinansowanie porozumienie lub umowę zawartą/a pomiędzy beneficjentem a danym podmiotem upoważnionym, w którym beneficjent upoważnia dany podmiot do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych w ramach danego projektu. Dokument ten powinien być dołączony do wniosku o dofinansowanie w formie kopii poświadczonej przez beneficjenta za zgodność z oryginałem. W każdym przypadku podmiot upoważniony powinien być wyraźnie wskazany w umowie o dofinansowanie.
- 4) Niezbędnym warunkiem uznania za kwalifikowalne wydatków poniesionych przez podmiot upoważniony jest podpisanie porozumienia lub umowy pomiędzy beneficjentem a podmiotem upoważnionym z poszanowaniem obowiązujących przepisów, w tym w szczególności przepisów dotyczących zamówień publicznych (vide pkt 5.5. Wytycznych) oraz przepisów dotyczących pomocy publicznej.
- 5) Porozumienie lub umowa zawarte/a pomiędzy beneficjentem a podmiotem upoważnionym powinno/a określać w szczególności wzajemne prawa i obowiązki stron

gwarantujące wypełnienie przez beneficjenta zobowiązań wynikających z umowy o dofinansowanie, w tym przede wszystkim zachowanie trwałości projektu przez wskazany w niej okres.

- 6) Niezależnie od tego, czy beneficjent upoważni inny podmiot do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych, beneficjent:
 - a) zawsze pozostaje odpowiedzialny za prawidłowość rzeczowej i finansowej realizacji tego projektu i odpowiada przed instytucją, z którą podpisał umowę o dofinansowanie, za prawidłowość całości wydatków kwalifikowalnych, które są ponoszone w ramach projektu,
 - b) zawsze pozostaje odpowiedzialny za zapewnienie trwałości projektu, zgodnie z art. 57 rozporządzenia ogólnego,
 - c) zawsze pozostaje jedynym podmiotem właściwym do kontaktów z instytucjami w systemie realizacji PO LiŚ, przedstawiania wniosków o płatność oraz otrzymywania dofinansowania ze środków przeznaczonych na realizację PO LiŚ.
- 7) W przypadku, gdy beneficjent upoważnia inny podmiot do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych, we wniosku o dofinansowanie jest zobowiązany dodatkowo opisać strukturę własności majątku wytworzonego w związku z realizacją projektu, strukturę przepływów finansowych związanych z realizacją projektu oraz sposób zapewnienia trwałości projektu.
- 8) W przypadku, gdy beneficjent wskazuje więcej niż jeden podmiot upoważniony, warunki opisane w niniejszym podrozdziale stosuje się odpowiednio w odniesieniu do każdego podmiotu.
- 9) W sytuacji, w której inny niż beneficjent podmiot poniósł część wydatków (które beneficjent planuje zadeklarować jako kwalifikowalne) związanych z przygotowaniem bądź realizacją projektu przed podpisaniem umowy o dofinansowanie, a jednocześnie beneficjent nie wskazuje tego podmiotu jako podmiotu upoważnionego do ponoszenia wydatków w przyszłości, wydatki poniesione przez ten podmiot mogą być uznane za kwalifikowalne pod warunkiem, że beneficjent dołączy do wniosku o dofinansowanie oświadczenie, w którym potwierdza, że wydatki poniesione przez ten podmiot zostały poniesione zgodnie z warunkami kwalifikowania wydatków i przyjmuje na siebie odpowiedzialność również za prawidłowość poniesienia wydatków przez ten podmiot. W takim przypadku należy we wniosku o dofinansowanie dodatkowo opisać strukturę własności majątku wytworzonego w związku z realizacją projektu oraz sposób zapewnienia trwałości projektu oraz stosować odpowiednio postanowienia niniejszego podrozdziału (w szczególności dotyczące konieczności zawierania umów lub porozumień). Sytuacja opisana w niniejszym punkcie jest szczególną sytuacją wskazania podmiotu upoważnionego do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych.

- 10) Do wszystkich wydatków kwalifikowalnych, mają zastosowanie te same wymogi dotyczące ich ponoszenia, dokumentowania, sporządzania wniosków o płatność, itp. bez względu na to, czy wydatek został poniesiony przez beneficjenta, czy przez podmiot upoważniony.
- 11) Po podpisaniu umowy o dofinansowanie, zmiana podmiotu upoważnionego może być dokonana na uzasadniony wniosek beneficjenta, za zgodą instytucji będącej stroną umowy o dofinansowanie z beneficjentem, w formie aneksu do umowy o dofinansowanie.

5.7 Podrozdział 7 - Podmiot, na rzecz którego ponoszone są wydatki kwalifikowalne

Z zastrzeżeniem postanowień niniejszego podrozdziału, wydatki kwalifikowalne ponoszone są na rzecz podmiotu będącego stroną umowy lub wskazanego w umowie o wykonanie dostaw, usług lub robót budowlanych zawartej z beneficjentem.

5.7.1 Sekcja 1 - Kwalifikowalność wydatków w przypadku dokonania przez wykonawcę cesji płatności należnych na rzecz instytucji finansowej

Na podstawie umowy dotyczącej realizacji kontraktu w ramach projektu współfinansowanego z PO IiŚ, zamawiający (beneficjent) dokonuje płatności na rzecz wykonawcy. Jednocześnie, w przypadku kontraktów realizowanych na przykład zgodnie z warunkami kontraktowymi FIDIC, w celu uzyskania wymaganej gwarancji (np. ubezpieczeniowej) zwrotu zaliczki, wykonawca może dokonać cesji płatności należnych lub płatności mających stać się należnymi na rzecz instytucji finansowej (np. towarzystwa ubezpieczeniowego) udzielającej gwarancji. W przypadku kontraktów zawartych zgodnie z warunkami kontraktowymi FIDIC, do dokonania cesji uprawniają wykonawcę następujące postanowienia kontraktu (Warunki kontraktowe FIDIC 1999):

„Żadna ze stron nie sceduje całości ani żadnej części kontraktu, ani żadnych korzyści z kontraktu ani zysku z niego z wyjątkiem:

- a) każda strona może scedować całość kontraktu lub każdą część kontraktu, za uprzednią zgodą drugiej strony, udzieloną według wyłącznego uznania drugiej strony; oraz*
- b) każda strona może scedować swoje prawa do płatności należnych lub mających stać się należne z tytułu kontraktu jako zabezpieczenie na rzecz banku lub innej instytucji finansowej.”*

W takiej sytuacji, gdy powstanie roszczenie Cesjonariusza wobec Cedenta, zamawiający zostanie wezwany przez Cesjonariusza do dokonywania zapłaty na rachunek bankowy Cesjonariusza – instytucji finansowej. W takim przypadku wydatki poniesione przez

zamawiającego na rachunek bankowy Cesjonariusza, będą uznane za kwalifikowalne (jeśli zostaną poniesione zgodnie z pozostałymi warunkami dotyczącymi kwalifikowania wydatków obowiązującymi w PO liŚ), mimo iż nie zostały poniesione na rachunek bankowy wykonawcy.

5.7.2 Sekcja 2 - Kwalifikowalność wydatków w przypadku dokonania przez wykonawcę cesji płatności należnych na rzecz podwykonawcy

Mając na uwadze postanowienia Sekcji 5.7.1, wykonawca kontraktu może również, w zależności od szczegółowych postanowień umowy z beneficjentem (zamawiającym), np. za jego zgodą, dokonać cesji płatności na rzecz podwykonawców. W takim przypadku, wydatki poniesione przez zamawiającego, na podstawie faktury wystawionej przez wykonawcę, na rachunek bankowy Cesjonariusza (podwykonawcy), będą uznane za kwalifikowalne (jeśli zostaną poniesione zgodnie z pozostałymi warunkami dotyczącymi kwalifikowania wydatków obowiązującymi w PO liŚ), mimo iż nie zostały poniesione na rachunek bankowy wykonawcy.

5.7.3 Sekcja 3 - Kwalifikowalność wydatków w przypadku, gdy beneficjent dokonuje płatności bezpośrednio na rachunek podwykonawców

W przypadku, gdy beneficjent dokonuje płatności bezpośrednio na rzecz podwykonawcy, zgodnie z postanowieniami art. 647¹ K.c., wydatki dokonane w tym trybie mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli zostały dokonane z zachowaniem pozostałych obowiązujących zasad oraz jeśli beneficjent nie dokonał dwukrotnej płatności za ten sam zakres wykonanych robót.

5.7.4 Sekcja 4 - Kwalifikowalność wydatków poniesionych na rachunek wskazany przez komornika na podstawie tytułu wykonawczego

W przypadku zajęcia płatności na rzecz wykonawcy przez komornika wydatek poniesiony na rachunek bankowy wskazany przez komornika może być kwalifikowalny, jeżeli został poniesiony zgodnie z pozostałymi warunkami dotyczącymi kwalifikowania wydatków.

5.8 Podrozdział 8 - Zakaz podwójnego finansowania

- 1) Na potrzeby Wytucznych podwójne finansowanie oznacza:
 - w przypadku projektów niepodlegających zasadom pomocy publicznej - otrzymanie na dany projekt lub część projektu bezzwrotnej pomocy finansowej ze środków publicznych

(krajowych lub wspólnotowych lub innych) w wysokości łącznie wyższej niż odpowiednio 100% wartości projektu lub 100 % części projektu;

- w przypadku projektów podlegających zasadom pomocy publicznej – otrzymanie na dany projekt pomocy wyższej niż maksymalna intensywność pomocy dla danego projektu lub

- zadeklarowanie wydatku, jako kwalifikowalnego w ramach dwóch wspólnotowych instrumentów finansowych.

2) Podwójnym finansowaniem jest w szczególności:

a) zrefundowanie tego samego wydatku w ramach dwóch różnych projektów współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych lub FS,

b) zrefundowanie poniesionego VAT ze środków funduszy strukturalnych lub FS, a następnie odzyskanie tego podatku ze środków budżetu państwa w oparciu o ustawę o VAT,

c) zakupienie środka trwałego z udziałem środków dotacji krajowej z wyłączeniem dotacji na pokrycie wkładu własnego (w ramach wkładu publicznego), a następnie zrefundowanie kosztów amortyzacji tego środka trwałego w ramach funduszy strukturalnych lub FS;

d) sytuacja, w której na realizację części projektu (niepodlegającego zasadom pomocy publicznej) współfinansowanego w ramach PO LiŚ beneficjent otrzymuje dotację (lub inne bezzwrotne środki finansowe) z innego źródła; (w przypadku, gdy część projektu jest sfinansowana w całości ze środków otrzymanych na ten cel z innego źródła, wydatki związane z realizacją tej części projektu należy wykazać jako wydatki niekwalifikowalne); nie dotyczy to sytuacji, w której beneficjent dotację otrzymaną z innego źródła rozliczy w ramach projektu współfinansowanego w ramach PO LiŚ jak zaliczkę na dofinansowanie ze środków PO LiŚ.

e) sytuacja, w której środki na prefinansowanie wkładu wspólnotowego zostały pozyskane w formie kredytu lub pożyczki, które następnie zostały umorzone.

3) Ponadto **wydatek poniesiony na środek trwały, który był współfinansowany z publicznych środków krajowych lub wspólnotowych w okresie 7 lat poprzedzających** datę dokonania zakupu danego środka przez beneficjenta stanowi wydatek niekwalifikowalny. Dokumentem poświadczającym fakt, iż w okresie 7 lat poprzedzających datę dokonania zakupu sprzęt ten nie był nabyty z udziałem dotacji krajowych lub wspólnotowych może być oświadczenie sprzedawcy.

4) Z zastrzeżeniem projektów podlegających zasadom pomocy publicznej **podwójnym finansowaniem nie jest w szczególności:**

a) finansowanie **wkładu własnego (w ramach wkładu publicznego)** ze środków zarówno zwrotnych jak i bezzwrotnych pozyskanych ze źródeł zewnętrznych przez beneficjenta (z zastrzeżeniem sytuacji, w której beneficjent jako wkład własny wnosi

do projektu wkład niepieniężny, który był wcześniej współfinansowany z dotacji krajowych lub środków wspólnotowych – taka sytuacja będzie uznana za podwójne finansowanie) – z zastrzeżeniem pkt 5;

- b) pozyskanie środków na **prefinansowanie wkładu wspólnotowego** w formie kredytu lub pożyczki, pod warunkiem, iż nie zostaną umorzone. W przypadku umorzenia części bądź całości kredytu lub pożyczki, podwójne finansowanie stanowi kwota, która została umorzona.
- 5) W przypadku jednostek samorządu terytorialnego oraz jednostek podległych Szczegółowy Opis Priorytetów może wskazywać **minimalny zakres finansowania wkładu własnego beneficjenta ze środków własnych**. W takim przypadku, odpowiednia część wkładu własnego **nie może być finansowana** ze źródeł bezzwrotnych innych niż ze środków bezzwrotnych pozyskanych przez beneficjenta ze środków wojewódzkich, powiatowych i gminnych funduszy celowych.
- 6) Postanowienia pkt 4 i 5 ilustruje poniższy schemat:

Źródła finansowania całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu		
Wymagany wkład własny beneficjenta, na który składa się:		Dofinansowanie w ramach programu operacyjnego
↓	↓	↓
Wkład własny finansowany ze środków własnych np. pożyczka z NFOSiGW, która nie podlega umorzeniu 5%*	Wkład własny pozyskany z innych źródeł, np. umarzalna pożyczka z NFOŚiGW 10 %	Dofinansowanie w wysokości np. 85% wydatków kwalifikowalnych

*Obowiązkowy, jeżeli jest to wymagane zgodnie ze Szczegółowym Opiszem Priorytetów.

5.9 Podrozdział 9 - Projekty generujące dochód

5.9.1 Sekcja 1 - Warunki ogólne dotyczące wyliczania wysokości wydatków kwalifikowanych dla projektów generujących dochód

- 1) W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko za projekty generujące dochód uznaje się:
- a) wszystkie projekty spełniające warunki wynikające z art. 55 rozporządzenia ogólnego zgodnie z *Wytycznymi w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód* wydanymi przez Ministra Rozwoju Regionalnego,

- b) projekty realizowane w ramach działań 2.1 i 7.3 niezależnie od występowania pomocy publicznej, jeżeli spełniają pozostałe przesłanki art. 55 rozporządzenia ogólnego.
- 2) Pojęcie „dochodu” należy interpretować (z zastrzeżeniem pojęcia „dochodu incydentalnego” występującego w Sekcji 5.9.2) zgodnie z:
- a) W przypadku działań 1.1 i 2.1 – zgodnie z *Wytycznymi do przygotowania inwestycji w zakresie środowiska współfinansowanych przez Fundusz Spójności i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w latach 2007-2013*,
- b) W przypadku priorytetów VI, VII i VIII – zgodnie z zapisami właściwej *Niebieskiej księgi*, w kwestiach w nich nie uregulowanych, zgodnie z *Wytycznymi w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód* wydanymi przez Ministra Rozwoju Regionalnego,
- c) *Wytycznymi w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód* wydanymi przez Ministra Rozwoju Regionalnego w odniesieniu do pozostałych działań i priorytetów.
- 3) **Maksymalna kwota wydatków kwalifikowalnych dla projektu generującego dochód jest to kwota wskazana w pkt H.2 (*Całkowite planowane zasoby i planowany wkład z funduszy*) wniosku o dofinansowanie, w tabeli pn. *Obliczenie wkładu wspólnotowego*, w wierszu nr 3.**

5.9.2 Sekcja 2 - Dochody incydentalne i kary umowne

- 1) Zgodnie z art. 55 ust. 1 rozporządzenia ogólnego, „projekt generujący dochód” jest zdefiniowany jako jakakolwiek operacja obejmująca inwestycję w infrastrukturę, korzystanie z której podlega opłatom ponoszonym bezpośrednio przez korzystających lub jakakolwiek operację pociągającą za sobą sprzedaż gruntu lub budynków, lub dzierżawę gruntu, lub najem budynków, lub jakiegokolwiek inne odpłatne świadczenie usług. Dla celów rozporządzenia ogólnego dochód powinien być interpretowany jako ten generowany przez działalność operacyjną projektu.
- 2) Zatem „dochody incydentalne” występujące podczas realizacji projektu (np. ze sprzedaży drewna, które jest wynikiem przygotowania terenu pod inwestycję, dochody ze sprzedaży złomu uzyskanego w wyniku prac demontażowych), nie stanowią dochodu w rozumieniu rozporządzenia ogólnego, ponieważ nie są wynikiem działalności operacyjnej projektu. Jednakże, jeśli „dochody incydentalne” (w tym również kary umowne bądź środki uzyskane z realizacji gwarancji dobrego wykonania umowy) są istotne powinny być

uwzględnione podczas obliczenia luki finansowej dla projektu oraz wykorzystane do sfinansowania części kosztów inwestycyjnych projektu.⁴¹

- 3) Ponadto, w przypadku projektów podlegających zasadom pomocy publicznej sposób traktowania dochodów incydentalnych powinien być zgodny z odpowiednimi aktami prawnymi.
- 4) W przypadku kar umownych, w przypadku gdy wykonawca nie dokonuje bezpośredniej płatności kary umownej na rzecz beneficjenta (zamawiającego), ale kwota kary umownej jest np. potrącana z płatności za daną fakturę, za wydatek kwalifikowalny może być uznany jedynie wydatek faktycznie poniesiony, natomiast dodatkowe wydatki poniesione przez beneficjenta wskutek niewywiązania się przez wykonawcę z postanowień umownych mogą być uznane za kwalifikowalne, pod warunkiem, że zostaną odpowiednio udokumentowane oraz będą zgodne z pozostałymi warunkami kwalifikowania wydatków.

5.10 Podrozdział 10 - Zmiany projektów

- 1) **W przypadku projektów niebędących dużymi projektami**, zmiana projektu będzie mogła być dokonana za zgodą instytucji będącej stroną umowy z beneficjentem, w formie aneksu do umowy o dofinansowanie. Wydatki związane z nowym lub rozszerzonym zakresem projektu ponoszone przez beneficjenta przed podpisaniem aneksu do umowy o dofinansowanie będą mogły być uznane za kwalifikowalne dopiero po jego podpisaniu. Oznacza to, iż do tego czasu beneficjent będzie ponosił wydatki na własne ryzyko. Zatem do czasu podpisania aneksu do umowy o dofinansowanie, który będzie obejmował nowy lub rozszerzony zakres projektu, wydatki poniesione przez beneficjenta w związku z realizacją nowego bądź rozszerzonego zakresu projektu nie będą mogły być opłacone ze środków otrzymanych w ramach zaliczki, ani umieszczone we wniosku beneficjenta o płatność. Wydatki te będą mogły być uwzględnione we wniosku beneficjenta o płatność dopiero po podpisaniu stosownego aneksu do umowy o dofinansowanie. W przypadku, gdy instytucja będąca stroną umowy o dofinansowanie z beneficjentem nie zgodzi się na podpisanie aneksu w zakresie proponowanym przez beneficjenta, beneficjent będzie musiał pokryć wydatki związane z nowym lub rozszerzonym zakresem projektu z własnych środków. Szczegółowe warunki dotyczące zakresu zmian wymagających zmiany umowy o dofinansowanie bądź Decyzji KE są określone we wzorze umowy o dofinansowanie.

⁴¹ IZ PO LiŚ prowadzi działania w celu wyjaśnienia z KE kwestii progu, od którego dochody incydentalne należy uznać za „istotne”, a więc takie, które powinny być uwzględnione podczas określania stopy dofinansowania dla projektu. Wyjaśnienia KE w tej kwestii zostaną przekazane IP/IW odrębnym pismem oraz uwzględnione przy następnej aktualizacji Wytycznych.

2) **W przypadku dużych projektów**, zgodnie z art. 41 ust. 2 rozporządzenia ogólnego, Decyzja KE będzie określała aspekt fizyczny, podstawę ustalania poziomu współfinansowania projektu oraz roczny harmonogram dla wkładu finansowego EFRR lub FS. W przypadku dużych projektów może wystąpić konieczność wprowadzenia do umowy o dofinansowanie projektu zmian:

- a) wymagających zmiany Decyzji KE,
- b) nie wymagających zmiany Decyzji KE.

Ad pkt 2 lit. a. W przypadku konieczności dokonania w dużym projekcie zmian, które będą wymagały zmiany Decyzji KE (a zatem takich zmian zakresu rzeczowego projektu, które będą powodowały niezgodność z opisem projektu zawartym w Decyzji KE bądź zmian kwoty wydatków kwalifikowalnych), w pierwszej kolejności należy zwrócić się z wnioskiem do KE o zmianę Decyzji. W przypadku akceptacji wniosku o zmianę przez KE zmiany w projekcie zostaną wprowadzone do umowy o dofinansowanie w formie aneksu. Podobnie jak w przypadku projektów nie będących dużymi projektami, do czasu podpisania aneksu do umowy o dofinansowanie, który będzie obejmował nowy lub rozszerzony zakres projektu, wydatki poniesione przez beneficjenta w związku z realizacją nowego bądź rozszerzonego zakresu nie będą mogły być opłacone ze środków otrzymanych w ramach zaliczki ani umieszczone we wniosku beneficjenta o płatność. W przypadku, gdy KE odrzuci wniosek o zmianę Decyzji KE w zakresie proponowanym przez beneficjenta, beneficjent będzie musiał pokryć wydatki związane z nowym lub rozszerzonym zakresem projektu (nie zaakceptowanym przez KE) z własnych środków (w ramach wydatków niekwalifikowalnych).

Ad pkt 2 lit. b. W przypadku konieczności dokonania w dużym projekcie zmian nie wymagających zmiany Decyzji KE tryb dokonywania zmian będzie analogiczny jak w przypadku projektów nie będących dużymi projektami.

Szczegółowe warunki dotyczące zakresu zmian wymagających zmiany umowy o dofinansowanie bądź Decyzji KE są określone we wzorze umowy o dofinansowanie.

Rozdział 6 - Szczegółowe warunki dotyczące kwalifikowania wydatków

- 1) W Podrozdziałach 6.1-6.8 opisano podstawowe kategorie wydatków kwalifikowalnych występujące w projektach infrastrukturalnych.
- 2) Wydatki należące do kategorii opisanych w Podrozdziałach 6.1-6.8 mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli spełniają warunki obowiązujące dla danej kategorii oraz warunki ogólne, o których mowa w Rozdziale 5.
- 3) W Instrukcji do wniosku o dofinansowanie wskazano, w jaki sposób należy przyporządkować kategorie opisane w Podrozdziałach 6.1-6.7 do kategorii wskazanych w Tabeli H.1 wniosku o dofinansowanie.
- 4) W odniesieniu do wydatków, o których mowa w Podrozdziale 6.8 (Niezbędne opłaty), w Tabeli H.1 wniosku o dofinansowanie, należy je przyporządkować do odpowiedniej kategorii, z którą te opłaty są związane.
- 5) W przypadku gdy ze specyfiki projektu wynika konieczność poniesienia wydatku w innej kategorii niż wskazana w Tabeli H.1 wniosku o dofinansowanie, wydatki związane z tą inną kategorią wydatków powinny być zawsze uwzględnione w kategorii „*Roboty budowlane*” Tabeli H.1 wniosku o dofinansowanie wraz z uzasadnieniem i wyjaśnieniem w pkt B.4 „*Opis projektu*” wniosku o dofinansowanie.

6.1 Podrozdział 1 - Przygotowanie projektu

- 1) Z zastrzeżeniem postanowień pkt 2, niezbędne wydatki związane z przygotowaniem projektów poniesione na przygotowanie koniecznych dokumentów, takich jak w szczególności:
 - a) dokumentacja projektowa,
 - b) dokumentacja techniczna,
 - c) studium wykonalności (w tym analiza finansowo-ekonomiczna),
 - d) raport oddziaływania na środowisko,
 - e) dokumentacja przetargowa,
 - f) master plan (rozumiany jako strategiczny plan w danym obszarze interwencji) - jeśli jest niezbędny,
 - g) w przypadku projektów przyrodniczych wydatki poniesione na wykonanie dokumentacji przyrodniczej (w tym m.in. planów ochrony gatunków i siedlisk,

inwentaryzacji przyrodniczej, opisu stanu istniejącego wraz z analizą potrzeb oraz analizą opcji) oraz

h) wydatki poniesione na opłaty związane z koniecznością uzyskania niezbędnych decyzji administracyjnych na etapie przygotowania przedsięwzięcia, mogą być uznane za kwalifikowalne, pod warunkiem że projekt kwalifikuje się do wsparcia w ramach PO LiŚ.

2) **Wydatki poniesione na wypełnienie formularza wniosku o dofinansowanie nie są wydatkami kwalifikowalnymi z wyłączeniem sytuacji, w której wniosek o dofinansowanie jest wypełniany przez pracownika beneficjenta. Wówczas wydatki na wynagrodzenie pracownika, który wypełnił wniosek o dofinansowanie mogą zostać uznane za kwalifikowalne na warunkach określonych w Podrozdziale 6.2 pkt 3 (Wydatki osobowe).**

3) W przypadku, gdy przygotowanie projektu jest częścią projektu inwestycyjnego, warunkiem koniecznym uznania wydatków związanych z przygotowaniem projektu za kwalifikowalne jest ich wskazanie we wniosku o dofinansowanie oraz w umowie o dofinansowanie.

4) Niezbędne wydatki związane z przygotowaniem wniosku o zmianę umowy o dofinansowanie wraz z koniecznymi dokumentami (m.in. studium wykonalności, analizą finansową, raportem oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko) mogą być uznane za kwalifikowalne, jeśli instytucja będąca stroną umowy o dofinansowanie z beneficjentem zaakceptuje wniosek o zmianę, a umowa zostanie aneksowana. W takim przypadku wydatki poniesione na przygotowanie wniosku o zmianę należy wskazać jako integralną część nowego zakresu projektu we wniosku o zmianę oraz w aneksie do umowy o dofinansowanie. Jednak, w przypadku gdy instytucja będąca stroną wniosku o dofinansowanie nie zaakceptuje wniosku o zmianę, wydatki poniesione na przygotowanie wniosku nie będą uznane za kwalifikowalne. W związku z powyższym, wydatki związane z przygotowaniem wniosku o zmianę umowy o dofinansowanie wraz z niezbędnymi dokumentami nie mogą zostać zadeklarowane jako kwalifikowalne we wniosku o płatność ani opłacone ze środków otrzymanych w ramach zaliczki, przed podpisaniem aneksu do umowy o dofinansowanie.

5) **W przypadku projektów indywidualnych** pre-umowa lub umowa o dofinansowanie może określać limit wydatków kwalifikowalnych poniesionych na przygotowanie projektu zgodny z *Wytycznymi w zakresie jednolitego systemu zarządzania i monitorowania projektów indywidualnych, zgodnych z art. 28 ust. 1 ustawy o zasadach prowadzenia*

polityki rozwoju. W takim przypadku limit wydatków na przygotowanie projektu powinien zostać obliczony zgodnie z poniższą formułą:

Wydatki kwalifikowalne na przygotowanie dokumentacji projektowej	$\leq 8\% \times$	całkowite wydatki projektu (nie tylko kwalifikowalne) z uwzględnieniem wydatków związanych z przygotowaniem dokumentacji
--	-------------------	--

- 6) Wydatki poniesione przez beneficjenta w związku z przygotowaniem projektu, poza wydatkami związanymi z przygotowaniem niezbędnej dokumentacji oraz wydatkami związanymi z opłatami związanymi z koniecznością uzyskania niezbędnych decyzji administracyjnych na etapie przygotowania projektu, mogą być kwalifikowalne na warunkach wskazanych w Podrozdziale 6.2 (Zarządzanie projektem) i należą do kategorii „Zarządzanie projektem”.
- 7) W przypadku gdy beneficjent przygotowuje niezbędną dokumentację własnymi siłami, wydatki poniesione na wynagrodzenie pracowników beneficjenta powinny być zaliczone do kategorii wydatków „Przygotowanie projektu” a nie „Zarządzanie projektem”. Natomiast pozostałe wydatki związane z zapewnieniem pracownikowi odpowiedniego sprzętu, wyposażenia, szkolenia, delegacje itp. powinny być uwzględniane w kategorii „Zarządzanie projektem”.
- 8) Wydatki poniesione na wynagrodzenia pracowników przygotowujących dokumentację powinny spełniać warunki wskazane w Podrozdziale 6.2 pkt 3 (Wydatki osobowe).

6.2 Podrozdział 2 - Zarządzanie projektem

Pod pojęciem wydatków związanych z zarządzaniem projektem należy rozumieć wydatki poniesione przez beneficjenta na niezbędne działania towarzyszące realizacji projektu, z zachowaniem warunków określonych w Wytycznych, które nie są działaniami związanymi z przygotowaniem projektu, o których mowa w Podrozdziale 6.1.

Bez uszczerbku dla warunków wskazanych w niniejszym podrozdziale warunkiem koniecznym uznania wydatków poniesionych w związku z zarządzaniem projektem za kwalifikowalne jest ich szczegółowe opisanie oraz uzasadnienie we wniosku o dofinansowanie oraz zatwierdzenie w umowie o dofinansowanie.

Wydatki związane z zarządzaniem projektem można podzielić na pięć grup:

- 1) Wydatki związane z nadzorem nad robotami budowlanymi:

Wydatki związane z zapewnieniem odpowiedniego, zgodnego z prawem, nadzoru nad prowadzonymi robotami budowlanymi mogą być uznane za kwalifikowalne zarówno w przypadku, gdy zawierany jest odrębny kontrakt na nadzór nad robotami budowlanymi, jak również, gdy nadzór nad robotami budowlanymi jest realizowany przez pracowników beneficjenta posiadających odpowiednie kwalifikacje.

W przypadku, gdy nadzór nad robotami budowlanymi jest realizowany przez pracowników beneficjenta posiadających odpowiednie kwalifikacje, wydatki związane z wynagrodzeniami dla pracowników beneficjenta realizujących nadzór nad robotami budowlanymi mogą być uznane za kwalifikowalne na warunkach wskazanych w pkt 3 - *Wydatki osobowe*. Ponadto wydatki poniesione na niezbędne wyposażenie pracowników beneficjenta realizujących ww. zadania mogą być uznane za kwalifikowalne, przy zachowaniu warunków dotyczących wydatków poniesionych na środki trwałe zakupione lub wytworzone na czas realizacji projektu zawartych w Sekcji 6.5.3.

W przypadku, gdy w ramach projektu zostanie zawarty odrębny kontrakt na nadzór nad robotami budowlanymi, należy stosować warunki dotyczące wydatków związanych z zapewnieniem zaplecza Inżyniera nadzoru opisane w Podsekcji 6.5.3.1.

Wydatki związane z prowadzeniem nadzoru autorskiego nad robotami budowlanymi przez projektanta w zakresie zgodnym z prawem oraz niezbędnym dla realizacji projektu mogą być uznane za kwalifikowalne.

2) Koszty ogólne:

Przez koszty ogólne należy rozumieć koszty, które nie mogą zostać bezpośrednio przyporządkowane do konkretnego produktu lub usługi. Do kategorii kosztów ogólnych należą m.in. koszty administracyjne, w tym opłaty czynszowe, za wynajem, za energię, ogrzewanie – w okresie przygotowania bądź realizacji projektu.

Koszty ogólne mogą być uznane za kwalifikujące się do wsparcia w ramach PO liŚ, jeśli zostaną spełnione następujące warunki:

- a) kalkulacja tych kosztów jest oparta na rzeczywistych kosztach związanych z realizacją danego projektu lub
- b) koszty te zostały wyodrębnione jako odpowiednia proporcja kosztów ogólnych związanych bezpośrednio z realizacją projektu, zgodnie z należycie uzasadnioną, rzetelną i bezstronna metodologią.

Kalkulacja opłat czynszowych powinna być należycie udokumentowana i okresowo weryfikowana.

Koszty amortyzacji siedziby beneficjenta lub wydatki poniesione na podatek od nieruchomości – siedziby beneficjenta nie będą uznane za kwalifikowalne.

3) Wydatki osobowe:

- a) Wydatki osobowe (tj. koszty wynagrodzenia (wszystkich składników wynagrodzenia) pracowników, czyli osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę albo mianowania, ponoszone przez pracodawcę, za okres, w którym pracownik wykonywał pracę związaną z projektem, w tym **regulaminowych** dodatków, nagród oraz premii) mogą stanowić wydatek kwalifikowalny w przypadku nowych pracowników zatrudnionych przez beneficjenta na potrzeby przygotowania bądź realizacji projektu lub w przypadku pisemnego oddelegowania wcześniej zatrudnionych pracowników do realizacji nowych zadań związanych z przygotowaniem lub realizacją projektu. Wydatki osobowe mogą stanowić wydatek kwalifikowalny w proporcji, w jakiej dany pracownik poświęca swój czas na działania związane z przygotowaniem lub realizacją projektu współfinansowanego w ramach PO IiŚ.
- b) Beneficjenci deklarujący wydatki poniesione na wynagrodzenia jako kwalifikowalne, powinni posiadać regulaminy wynagradzania. Wydatki poniesione na wynagrodzenia, deklarowane jako kwalifikowalne, powinny być zgodne z regulaminami wynagradzania w danej instytucji.
- c) Wydatek poniesiony na tzw. trzynastą pensję może być uznany za kwalifikowalny, ale proporcjonalnie do zaangażowania pracownika w realizację projektu oraz proporcjonalnie do okresu, w jakim pracownik wykonywał zadania związane z realizacją projektu. Oznacza to np., że dodatkowe wynagrodzenie roczne za 2008 r. (wypłacane w 2009 r.) dla pracownika, który od 1.12.2008 realizuje w 50% swojego czasu pracy zadania związane z przygotowaniem bądź realizacją projektu może być uznane za kwalifikowalne w wysokości $1/12 \times 50\%$ tego wynagrodzenia, a zatem w wysokości $1/24$ tego wynagrodzenia.
- d) Wszelkie wydatki związane z wynagrodzeniami, które nie są ponoszone przez beneficjenta a np. przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, czy też budżet państwa nie stanowią wydatków kwalifikowalnych.
- e) W każdym przypadku, z zastrzeżeniem postanowień lit. f i g zakres zadań danego pracownika w związku z realizacją projektu, jak również informacja na temat proporcji, w jakiej pracownik poświęca swój czas na działania związane z realizacją projektu w odniesieniu do pozostałych zadań, powinny być zawarte w opisie stanowiska lub zakresie obowiązków (dokumenty te powinny być podpisane przez pracownika i pracodawcę).
- f) Dopuszcza się również możliwość rozliczania czasu pracy takiego pracownika na podstawie kart czasu pracy. W takim przypadku opis stanowiska (lub zakres

obowiązków) nie musi zawierać informacji na temat proporcji, w jakiej pracownik poświęca swój czas na działania związane z realizacją projektu w odniesieniu do pozostałych zadań. Natomiast również w tym przypadku zakres zadań pracownika powinien być określony w opisie stanowiska lub zakresie obowiązków.

- g) W przypadku deklarowania jako kwalifikowalne wynagrodzeń pracowników zaangażowanych w realizację projektu, dotyczących okresu od 1 stycznia 2007 r. do 26 czerwca 2007 r. (tj. przed wejściem w życie pierwszej wersji *Wytycznych*), w przypadku braku opisu stanowiska dopuszcza się również inne dokumenty potwierdzające, iż dany pracownik wykonywał w określonym czasie i zakresie zadania w zakresie realizacji PO liŚ.
- h) Wydatek poniesiony na wynagrodzenie pracownika, który wypełnił formularz wniosku o dofinansowanie dla projektu, może być uznany za kwalifikowalny, na warunkach wskazanych dla Wydatków osobowych (w ramach kategorii Przygotowanie projektu).
- i) Beneficjent, składając wniosek o płatność uwzględniający wydatki na wynagrodzenia, powinien załączyć oświadczenie, iż wydatki na wynagrodzenia uwzględnione we wniosku o płatność dotyczą wyłącznie pracy związanej z przygotowaniem lub realizacją projektu w ramach PO liŚ.
- j) Podczas kontroli danego projektu przeprowadzanej przez uprawnioną instytucję beneficjent powinien przedstawić dokumenty potwierdzające, iż dana osoba wykonywała, w określonym zakresie, prace związane z przygotowaniem lub realizacją projektu w ramach PO liŚ (np. poprzez przedstawienie dokumentów przygotowanych przez daną osobę). Dla celów kontroli zaleca się prowadzenie ewidencji spraw, którymi dany pracownik zajmował się w danych okresach miesięcznych.
- k) Ponieważ do umów z zakresu prawa pracy oraz innych podstaw nawiązania stosunku pracy nie ma zastosowania ustawa Pzp, jak również nie stosuje się trybu przetargu zgodnego z K.c., beneficjent podczas kontroli powinien, na wniosek podmiotu kontrolującego, uzasadnić (również w oparciu o dostępne dokumenty, czy też opracowania) wysokość wynagrodzenia pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę albo mianowania np. w odniesieniu do warunków rynkowych.
- l) W przypadku, gdy beneficjent samodzielnie wykonuje całość lub część prac związanych z realizacją przedmiotu projektu, wydatki na wynagrodzenie własnych pracowników beneficjenta, zatrudnionych bądź oddelegowanych do realizacji tych zadań nie stanowią wydatków związanych z zarządzaniem projektem. Wynagrodzenia takich pracowników beneficjenta, w proporcji w jakiej wykonują oni zadania związane ściśle z realizacją przedmiotu projektu, nie są wliczane do łącznej kwoty wydatków kwalifikowalnych związanych z zarządzaniem projektem (do tych

wydatków nie ma zastosowania limit wydatków na zarządzanie projektem, o którym mowa w pkt 5).

4) Koszty związane z wykorzystaniem informatycznych systemów wspomagających zarządzanie i monitorowanie;

Koszty związane z wykorzystaniem informatycznych systemów wspomagających zarządzanie i monitorowanie będą mogły być uznane za kwalifikowalne.

Należy podkreślić, iż informatyczne systemy wspomagające zarządzanie i monitorowanie są niezbędne dla realizacji dużych projektów i powinny być instalowane w bardzo wczesnym stadium przygotowania bądź realizacji projektu tak, aby mogły zostać wykorzystane jako narzędzie planowania oraz zarządzania.

Ponadto do tych wydatków mają w całości zastosowanie postanowienia Sekcji 6.5.3 (Środki trwałe wykorzystywane na rzecz projektu tylko w okresie realizacji projektu), a więc m.in. mechanizm, zgodnie z którym koszty związane z ww. systemami mogą być deklarowane w wysokości odpisów amortyzacyjnych.

5) Pozostałe wydatki związane z realizacją projektu;

Pozostałe niezbędne wydatki poniesione przez beneficjenta w związku z przygotowaniem bądź realizacją projektu (tj. zarówno w okresie przygotowania projektu jak i jego realizacji), takie jak m.in. wydatki poniesione na:

- a) niezbędne ekspertyzy, porady prawne, doradztwo finansowe lub techniczne,
- b) usługi obce niezbędne dla realizacji projektu (w tym również usługi wykonywane na podstawie umowy o dzieło lub umowy zlecenia),
- c) szkolenia (w zakresie związanym z realizacją projektu) dla pracowników beneficjenta zaangażowanych w przygotowanie bądź realizację projektu,
- d) audyty związane z realizacją projektu (jeżeli audyt związany z realizacją projektu jest wymagany przepisami prawa bądź wymaganiami IZ, IP lub IW/IPII),
- e) prowadzenie rachunkowości projektu (w zakresie, w jakim jest to wymagane odpowiednimi przepisami lub wytycznymi),
- f) remont lub adaptację powierzchni biurowej do potrzeb pracowników uczestniczących w przygotowaniu bądź realizacji projektu,
- g) koszty (w wysokości odpisów amortyzacyjnych, przy zachowaniu warunków dotyczących zakupu sprzętu opisanych w Podrozdziale 6.5.3) wykorzystania sprzętu

i wyposażenia, w tym sprzętu komputerowego i oprogramowania, przez pracowników beneficjenta zaangażowanych w przygotowanie bądź realizację projektu,

- h) archiwizację dokumentów związanych z realizacją projektu zgodnie z obowiązującymi zasadami wynikającymi z faktu otrzymania dofinansowania w ramach PO liŚ, wskazanymi w umowie o dofinansowanie,
- i) podróże służbowe pracowników beneficjenta w związku z realizacją projektu (do wysokości określonej w rozporządzeniu w sprawie należności z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju),
- j) otwarcie i prowadzenie odrębnego rachunku bankowego dla celów realizacji projektu oraz opłaty pobierane od dokonywanych transakcji finansowych, które są niezbędne dla realizacji projektu,
- k) usługi telekomunikacyjne związane z realizacją projektu (w proporcji, w której kwalifikowalne jest wynagrodzenie pracownika),
- l) zakup materiałów nie stanowiących środków trwałych na czas realizacji projektu,
- m) szkolenie personelu obsługującego infrastrukturę wytworzoną w ramach projektu,

mogą być uznane za kwalifikowalne. Dotyczy to również, w uzasadnionych przypadkach, (m.in. brak doświadczenia beneficjenta we wdrażaniu projektów współfinansowanych z Funduszy Europejskich) sytuacji, w której beneficjent powierza zarządzanie projektem podmiotowi zewnętrznemu. Należy jednak zwrócić uwagę, iż umowa dotycząca zarządzania projektem (tj. wdrażania, realizacji projektu) powinna zostać zawarta zgodnie z zasadami dotyczącymi udzielania zamówień publicznych lub zgodnie z wymogami dotyczącymi zawierania umów, o których mowa w Podrozdziale 5.5.

Łączna kwota wydatków kwalifikowalnych związanych z zarządzaniem projektem (x) (z wyłączeniem wydatków związanych z nadzorem nad robotami budowlanymi), tj. suma wydatków poniesionych w kategoriach wskazanych w pkt 2-5 musi spełniać jednocześnie dwie nierówności:

- a) $x \leq 250\,000 \text{ PLN} + 3\% \text{ całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu}$,
- b) $x \leq 20\% \text{ całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu}$.

Ponadto warunkiem uznania tych wydatków za kwalifikowalne jest ich szczegółowe opisanie i uzasadnienie we wniosku o dofinansowanie oraz wskazanie w umowie o dofinansowanie.

GDDKiA oraz PKP PLK S.A., mogą otrzymać dofinansowanie do wydatków poniesionych na zarządzanie projektami ze środków pomocy technicznej w ramach

PO liŚ, zatem w projektach inwestycyjnych realizowanych przez te instytucje wydatki związane z zarządzaniem projektem (z wyjątkiem wydatków związanych z nadzorem nad prowadzonymi robotami budowlanymi, które mogą być ponoszone w ramach projektów inwestycyjnych realizowanych przez te instytucje) nie będą uznane za kwalifikowalne.

6.3 Podrozdział 3 - Nabycie nieruchomości

- 1) W ramach kategorii „Zakup gruntów” we wniosku o dofinansowanie, w Tabeli H1, w wierszu 2, mogą być uznane za kwalifikowalne tylko rodzaje wydatków, o których mowa w niniejszym podrozdziale oraz wkład niepieniężny w postaci nieruchomości lub prawa użytkowania wieczystego nieruchomości, o którym mowa w Sekcji 5.2.1 pkt 2.
- 2) Pod pojęciem „**Nabycie nieruchomości**” należy rozumieć:
 - a) zakup nieruchomości lub
 - b) przejęcie nieruchomości za odszkodowaniem na podstawie i w granicach określonych przepisami prawa⁴².
- 3) **Łączna kwota wydatków kwalifikowalnych należących do kategorii „Zakup gruntów”** we wniosku o dofinansowanie, w Tabeli H1, w wierszu 2 (tj. wszystkich wydatków związanych bezpośrednio z nabyciem nieruchomości opisanych w niniejszym podrozdziale oraz Sekcji 5.2.1 (Wkład niepieniężny) w zakresie nieruchomości), a więc w szczególności:
 - a) wydatków poniesionych na nabycie nieruchomości zarówno zabudowanych jak i niezabudowanych (w tym poniesionych na odszkodowania za przejęte nieruchomości),
 - b) wydatków poniesionych na obowiązkowy wykup nieruchomości oraz obowiązkowe odszkodowania wynikające z ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania,
 - c) wydatków związanych z nabyciem nieruchomości, o których mowa w Sekcji 6.3.3,
 - d) wydatków poniesionych na nabycie prawa użytkowania wieczystego oraz
 - e) wkładu niepieniężnego w postaci nieruchomości bądź prawa użytkowania wieczystego nieruchomości,

nie może przekraczać 10% całkowitych wydatków kwalifikowalnych projektu (z zastrzeżeniem projektów związanych z ochroną środowiska naturalnego (w tym związanych z ochroną przyrody), współfinansowanych ze środków EFRR, w których wyższy

⁴² Na przykład zgodnie z przepisami ustawy o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych, ustawy o transporcie kolejowym, ustawy o gospodarce nieruchomościami lub przepisami innych ustaw, które przewidują możliwość wyłączenia na cele publiczne.

udział procentowy jest dopuszczalny tylko w wyjątkowych i należycie uzasadnionych przypadkach za zgodą odpowiedniej Instytucji Pośredniczącej PO LiŚ (odpowiednia IP wydaje zgodę w tym zakresie w trakcie oceny wniosku o dofinansowanie projektu).

Wydatki kwalifikowane w kategorii „Zakup gruntu”	≤ 1/9 x	całkowite wydatki kwalifikowane dla projektu (z wyłączeniem wydatków w kategorii „Zakup gruntu”)
--	---------	--

6.3.1 Sekcja 1- Nabycie nieruchomości niezabudowanej

- 1) Wydatki na nabycie nieruchomości niezabudowanej kwalifikują się do współfinansowania ze środków PO LiŚ, jeżeli zostaną spełnione łącznie następujące warunki:
 - a) nabyta nieruchomość niezabudowana jest bezpośrednio niezbędna dla realizacji projektu i zostanie bezpośrednio wykorzystana do realizacji projektu; w związku z powyższym, nawet, jeśli np. ze względów własnościowych nie jest możliwe nabycie jedynie tej części nieruchomości niezabudowanej, która będzie wykorzystana bezpośrednio do realizacji projektu, ale konieczne jest nabycie dodatkowej powierzchni, to ta część wydatku na nabycie nieruchomości niezabudowanej, która dotyczy części nieruchomości, nie wykorzystanej bezpośrednio do realizacji projektu nie może zostać uznana za wydatek kwalifikowalny,
 - b) wydatek poniesiony na zakup lub odszkodowanie za przejęcie nieruchomości niezabudowanej nie przekracza wartości rynkowej tej nieruchomości; ponadto, wartość nieruchomości niezabudowanej jest potwierdzona operatem szacunkowym sporządzonym przez uprawnionego rzeczoznawcę, w rozumieniu ustawy o gospodarce nieruchomościami; w przypadku, gdy wydatek poniesiony na zakup lub odszkodowanie za przejęcie nieruchomości niezabudowanej przekracza jej wartość rynkową, za kwalifikowalną można uznać jedynie tę część poniesionego wydatku, która odpowiada wartości rynkowej nieruchomości niezabudowanej,
 - c) nabycie nieruchomości niezabudowanej zostało przewidziane we wniosku o dofinansowanie i bezpośrednio wskazane w umowie o dofinansowanie.
- 2) Wydatki poniesione na odszkodowania w związku z realizacją inwestycji celu publicznego w przypadku wypowiedzenia umów najmu, dzierżawy, użyczenia wygaśnięcia trwałego zarządu, wygaśnięcia użytkowania wieczystego i rozwiązania użytkowania mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli zostaną spełnione odpowiednio warunki, o których mowa w pkt 1 lit. a-c oraz w pkt 3.
- 3) Warunkiem uznania za kwalifikowalne wydatków poniesionych na odszkodowania jest ustalenie wysokości tych odszkodowań zgodnie z obowiązującymi przepisami.

6.3.2 Sekcja 2 - Nabycie nieruchomości zabudowanej

- 1) Wydatek na nabycie nieruchomości zabudowanej może być uznany za kwalifikowalny, jeżeli zostaną spełnione łącznie następujące warunki:
 - a) nabyta nieruchomość zabudowana jest bezpośrednio niezbędna dla realizacji projektu i zostanie bezpośrednio wykorzystana do realizacji projektu; w związku z powyższym, nawet, jeśli np. ze względów własnościowych nie jest możliwe nabycie jedynie tej części nieruchomości, która będzie wykorzystana bezpośrednio do realizacji projektu, ale konieczny jest zakup dodatkowej powierzchni, to ta część wydatku na nabycie nieruchomości zabudowanej, która dotyczy części nieruchomości, nie wykorzystanej bezpośrednio do realizacji projektu nie może zostać uznana za wydatek kwalifikowalny,
 - b) wydatek poniesiony na zakup lub odszkodowanie za przejęcie nieruchomości zabudowanej nie przekracza wartości rynkowej tej nieruchomości; ponadto, wartość nieruchomości zabudowanej jest potwierdzona operatem szacunkowym sporządzonym przez uprawnionego rzeczoznawcę w rozumieniu ustawy o gospodarce nieruchomościami; w przypadku, gdy wydatek poniesiony na zakup lub odszkodowanie za przejęcie nieruchomości zabudowanej przekracza jej wartość rynkową, za kwalifikowalną można uznać jedynie tę część poniesionego wydatku, która odpowiada wartości rynkowej nieruchomości zabudowanej,
 - c) nabycie nieruchomości zabudowanej zostało przewidziane we wniosku o dofinansowanie i bezpośrednio wskazane w umowie o dofinansowanie,
 - d) budynki są dostosowane do potrzeb projektu (tj. będą wykorzystywane do wdrażania projektu). W uzasadnionych przypadkach, gdy konieczne jest nabycie nieruchomości zabudowanej, a następnie wyburzenie stojącego(ych) na niej budynku(ów), wydatki związane z nabyciem budynku(ów) podlegających wyburzeniu oraz z ich wyburzeniem można uznać za kwalifikowalne do wysokości określonej w operacie szacunkowym oraz przy zachowaniu pozostałych warunków dotyczących nabycia nieruchomości.
- 2) Wydatki poniesione na odszkodowania w związku z realizacją inwestycji celu publicznego w przypadku wypowiedzenia umów najmu, dzierżawy, użyczenia, wygaśnięcia trwałego zarządu, wygaśnięcia użytkowania wieczystego i rozwiązania użytkowania mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli zostaną spełnione odpowiednio warunki, o których mowa w pkt 1 lit. a-d oraz w pkt 3.
- 3) Warunkiem uznania za kwalifikowalne wydatków poniesionych na odszkodowania jest ustalenie wysokości tych odszkodowań zgodnie z obowiązującymi przepisami.

- 4) Wydatki związane z adaptacją lub remontem budynku mogą być uznane za kwalifikowalne jedynie w przypadku, gdy jest to niezbędne dla realizacji projektu oraz zostanie opisane we wniosku o dofinansowanie i wskazane w umowie o dofinansowanie.

6.3.3 Sekcja 3 - Wydatki związane z nabyciem nieruchomości

- 1) Wydatki bezpośrednio związane z nabyciem nieruchomości niezabudowanej bądź zabudowanej (jeśli nabycie nieruchomości stanowi wydatek kwalifikowalny), takie jak wydatki poniesione w związku ze sporządzeniem dokumentacji geodezyjno-kartograficznej, wynagrodzenie rzeczoznawcy (np. wydatek związany ze sporządzeniem operatu szacunkowego) oraz opłaty notarialne mogą być uznane za kwalifikowalne.
- 2) W przypadku, gdy jedynie część wydatku poniesionego na nabycie nieruchomości może być uznana za kwalifikowalną, wydatki związane z nabyciem nieruchomości mogą być uznane za kwalifikowalne na następujących warunkach:
 - a) proporcjonalnie do udziału wydatku kwalifikowalnego na nabycie nieruchomości w całkowitym wydatku na nabycie nieruchomości - w przypadku wydatków związanych z nabyciem nieruchomości, których wysokość ustala się proporcjonalnie do wartości nieruchomości (np. opłaty notarialne),
 - b) w pełnej wysokości – w przypadku, gdy poniesienie wydatku było tylko i wyłącznie rezultatem wypełniania wymogów dotyczących realizacji PO liŚ (np. wydatki związane z wykonaniem operatu szacunkowego, w przypadku, gdy w innych okolicznościach nie byłoby to wymagane).
- 3) Wydatki związane z uzyskaniem prawa dostępu do terenu budowy podczas realizacji projektu będą mogły być uznane za kwalifikowalne, jeżeli będą niezbędne do realizacji projektu.
- 4) Wydatki związane z odszkodowaniami za utracone zbiory i naprawą szkód oraz niezbędne wydatki związane z opłatami lub odszkodowaniami za czasowe zajęcie części nieruchomości w trakcie realizacji projektu będą mogły być uznane za kwalifikowalne, jeżeli będą niezbędne do realizacji projektu.

6.3.4 Sekcja 4 - Obowiązkowy wykup nieruchomości oraz obowiązkowe odszkodowania wynikające z ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania

Kwestie związane z ustanowieniem obszaru ograniczonego użytkowania są uregulowane w ustawie Prawo ochrony środowiska. Wydatki poniesione przez beneficjenta FS na obowiązkowy wykup nieruchomości lub obowiązkowe odszkodowania wynikające z ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania, będą mogły być uznane za kwalifikowalne, jeżeli zostaną opisane we wniosku o dofinansowanie projektu, a następnie

zatwierdzone w umowie o dofinansowanie oraz jeśli zostaną poniesione zgodnie z pozostałymi warunkami dotyczącymi kwalifikowania wydatków obowiązującymi w PO IiŚ.

Jednocześnie należy podkreślić, iż koniecznym warunkiem zamieszczenia we wniosku o dofinansowanie ww. wydatków jest zakończenie postępowania w sprawie oddziaływania na środowisko oraz uzyskanie uchwały/rozporządzenia właściwego organu w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania (vide art. 135 ustawy Prawo ochrony środowiska).

6.3.5 Sekcja 5 - Nabycie prawa użytkowania wieczystego

- 1) Przez wydatki poniesione na nabycie prawa użytkowania wieczystego należy rozumieć:
 - a) pierwszą opłatę za oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste oraz opłaty roczne wnoszone przez okres użytkowania wieczystego (w okresie kwalifikowania wydatków dla danego projektu) - nabycie pierwotne prawa użytkowania wieczystego - albo
 - b) wydatek poniesiony na nabycie prawa użytkowania wieczystego na rynku wtórnym.
- 2) Wydatki, o których mowa w pkt 1 mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli zostaną spełnione łącznie następujące warunki:
 - a) nieruchomość, w odniesieniu do której nabyto prawo użytkowania wieczystego jest bezpośrednio niezbędną dla realizacji projektu i zostanie bezpośrednio wykorzystana do realizacji projektu; w związku z powyższym, nawet jeśli np. ze względów własnościowych nie jest możliwe nabycie prawa użytkowania wieczystego jedynie tej części nieruchomości, która będzie wykorzystana bezpośrednio do realizacji projektu, ale konieczne jest nabycie prawa do dodatkowej powierzchni, to ta część wydatku na nabycie prawa użytkowania wieczystego, która dotyczy części nieruchomości nie wykorzystanej bezpośrednio do realizacji projektu, nie może zostać uznana za wydatek kwalifikowalny,
 - b) wartość nieruchomości będącą podstawą ustalenia opłat z tytułu użytkowania wieczystego nie przekracza wartości rynkowej tej nieruchomości i została potwierdzona operatem szacunkowym (w przypadku wydatków, o których mowa w pkt 1 lit. a),
 - c) wydatek zadeklarowany jako kwalifikowalny nie przekracza wartości rynkowej prawa użytkowania wieczystego, potwierdzonej operatem szacunkowym (w przypadku wydatków, o których mowa w pkt 1 lit. b),

- d) nabycie prawa użytkowania wieczystego do nieruchomości zostało przewidziane we wniosku o dofinansowanie i wskazane w umowie o dofinansowanie projektu,
 - e) w przypadku równoczesnego zakupu budynków i innych zabudowań położonych na nieruchomości będącej przedmiotem użytkowania wieczystego, do wydatków poniesionych na zakup tych budynków bądź zabudowań należy odpowiednio stosować warunki dotyczące nieruchomości zabudowanej (vide Sekcja 6.3.2),
 - f) wydatki są zgodne z postanowieniami umowy w sprawie oddania nieruchomości w użytkowanie wieczyste.
- 3) Do wydatków bezpośrednio związanych z nabyciem prawa użytkowania wieczystego należy stosować odpowiednio postanowienia Sekcji 6.3.3.
 - 4) Należy zwrócić uwagę, iż w przypadku wykorzystania dla realizacji projektu nieruchomości, do których beneficjent posiada prawo użytkowania wieczystego, obowiązują wszystkie warunki dotyczące trwałości projektu, opisane w Podrozdziale 4.3.

6.4 Podrozdział 4 – Roboty budowlane

- 1) Wydatki na przygotowanie placu budowy i na roboty budowlane niezbędne dla realizacji projektu mogą być uznane za kwalifikowalne.
- 2) Wykonanie prac związanych z przygotowaniem terenu i robotami budowlanymi powinno być zlecane zgodnie z wymogami określonymi w Podrozdziale 5.5.
- 3) W przypadku, gdy beneficjent samodzielnie wykonuje całość lub część prac związanych z przygotowaniem placu budowy lub robotami budowlanymi, związane z tymi pracami wydatki muszą być przypisane poprzez przejrzysty i oddzielny system rozliczania projektu oparty na dokumentach księgowych lub dokumentach o równoważnej wartości dowodowej.
- 4) W przypadku, gdy w prace są zaangażowani pracownicy zatrudnieni w instytucji beneficjenta, stosuje się odpowiednio postanowienia Podrozdziału 6.2 pkt 3 dotyczące wynagrodzeń pracowników beneficjenta (w szczególności należy wskazać, że w takim przypadku beneficjent jest zobowiązany do przedstawienia dokumentów potwierdzających, iż dana osoba wykonywała, w określonym zakresie, pracę związaną z przygotowaniem placu budowy lub robotami budowlanymi).
- 5) Działania kompensacyjne wynikające z raportu o oddziaływaniu na środowisko, z decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia oraz z decyzji administracyjnej, w ramach której przeprowadzono ponowną ocenę oddziaływania na środowisko mogą być uznane za kwalifikowalne.

- 6) Wydatki poniesione na testowanie projektu i wyposażenia mogą być uznane za kwalifikowalne.
- 7) Koszty związane z wykorzystaniem przenośnych środków trwałych nie zainstalowanych na stałe w projekcie, będą mogły być uznane za kwalifikowalne pod warunkiem wypełnienia warunków określonych w Sekcji 6.5.3 (Środki trwałe wykorzystywane na rzecz projektu tylko w okresie realizacji projektu).
- 8) Roboty budowlane powinny być prowadzone zgodnie z obowiązującym prawem, w tym w szczególności zgodnie z ustawą Prawo budowlane. Należy zwrócić szczególną uwagę, na zgodność z przepisami w następujących obszarach:
 - a) rozpoczęcia robót budowlanych na podstawie ostatecznej i ważnej decyzji o pozwoleniu na budowę lub zgłoszenia właściwemu organowi z zastrzeżeniem robót, które nie wymagają takiej decyzji lub zgłoszenia i z zastrzeżeniem zaleceń wynikających z *Wytycznych w zakresie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć współfinansowanych z krajowych lub regionalnych programów operacyjnych*,
 - b) wypełnienia wymagań wskazanych w decyzji o pozwoleniu na budowę nałożonych na inwestora,
 - c) zrealizowania zakresu przedsięwzięcia zgodnie z warunkami zawartymi w decyzji o pozwoleniu na budowę, w tym zgodnie z zatwierdzonym projektem budowlanym,
 - d) prowadzenia poprawnej dokumentacji budowy zgodnie z wymaganiami w tym zakresie,
 - e) posiadania prawa do dysponowania nieruchomością na cele budowlane dla realizowanego przedsięwzięcia,
 - f) użytkowania obiektu zgodnie z przeznaczeniem po uzyskaniu ostatecznej decyzji o pozwoleniu na użytkowanie z zastrzeżeniem przypadków, dla których uzyskanie decyzji o pozwoleniu na użytkowanie nie jest wymagane.

6.4.1 Sekcja 1 - Odtworzenie nawierzchni drogi

- 1) Zgodnie z § 2 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia w sprawie zezwoleń na zajęcie pasa drogowego, w przypadku zajęcia pasa drogowego w celu prowadzenia robót zezwolenie na zajęcie pasa drogowego powinno określać warunki przywrócenia pasa drogowego do poprzedniego stanu użyteczności.
- 2) W związku z powyższym, wydatki poniesione na prace związane z odtworzeniem pasa drogowego w zakresie wynikającym z zezwolenia na zajęcie pasa drogowego będą mogły być uznane za kwalifikowalne, jeżeli będą zgodne z pozostałymi warunkami dotyczącymi kwalifikowania wydatków obowiązującymi w PO IiŚ. Również w przypadku,

gdy zezwolenie na zajęcie pasa drogowego w celu prowadzenia robót nałoży na beneficjenta PO liś obowiązek odtworzenia nawierzchni drogi poza pasem prowadzonych robót, to wydatki związane z odtworzeniem pasa drogowego poza pasem prowadzonych robót będą mogły być uznane za kwalifikowalne.

- 3) Pas robót należy rozumieć jako tę część pasa drogowego, w której są bezpośrednio prowadzone roboty.

6.4.2 Sekcja 2 - Roboty dodatkowe

W niniejszym podrozdziale zawarto **wymagania w zakresie realizacji robót dodatkowych w umowach o roboty budowlane, których stosowanie jest warunkiem niezbędnym do uznania za kwalifikowalny wydatku poniesionego na wykonanie robót dodatkowych.**

Roboty dodatkowe – prace, które nie były przewidziane w pierwotnej umowie lub prace, które były przewidziane w pierwotnej umowie zawartej pomiędzy beneficjentem a wykonawcą umowy, ale istnieje konieczność ich wykonania w większych ilościach, po wyższej cenie, w innej technologii, lub przy innych parametrach (np. średnice, długości, rodzaj materiału itp.) niż to wynika z kontraktu – jeżeli realizacja takich prac jest niezbędna do wykonania przedmiotu zamówienia określonego w pierwotnej umowie.

Uwaga: pojęcia robót dodatkowych nie należy utożsamiać z pojęciem „zamówień dodatkowych”, o których mowa w art. 67 ust. 1 pkt 5 ustawy Pzp.

1) Warunek ogólny odnoszący się do wszystkich robót dodatkowych.

Wszystkie wydatki kwalifikowalne muszą odnosić się do zakresu rzeczowego projektu zatwierdzonego umową o dofinansowanie oraz mieścić się w maksymalnej kwocie wydatków kwalifikowalnych określonej w umowie o dofinansowanie. Zatem również w przypadku robót dodatkowych, aby wydatki związane z ich wykonaniem mogły być uznane za kwalifikowalne, muszą być zgodne z zakresem projektu zatwierdzonym umową o dofinansowanie. W przypadku robót dodatkowych wykraczających poza zakres projektu określony umową o dofinansowanie, do czasu ewentualnej, odpowiedniej zmiany umowy, wydatki związane z wykonaniem takich robót nie mogą być uznane za kwalifikowalne.

2) Umowy zawarte zgodnie z przepisami ustawy Pzp.

Ustawa Pzp nie reguluje zasad ustalania przez zamawiającego wynagrodzenia w umowie o zamówienie publiczne ani dopuszczalnego sposobu rozliczania w trakcie jej realizacji. Wykonawca i zamawiający kształtują w tym zakresie stosunek umowny zgodnie z ogólnymi przepisami prawa dotyczącymi zasad kontraktowania. Dwa główne sposoby rozliczenia

wykonanych robót budowlanych, które mogą być ustalone w SIWZ, a następnie w umowie w sprawie zamówienia publicznego, to **wynagrodzenie kosztorysowe albo ryczałtowe**.

a) Wynagrodzenie kosztorysowe:

Wynagrodzenie kosztorysowe polega na tym, iż ustalone na podstawie oferty wstępnej wynagrodzenie kosztorysowe może zostać zmienione w ostatecznym rozliczeniu o kwotę wynikającą z ewentualnej różnicy między ilością robót określoną przedmiotem robót planowanych do wykonania a rzeczywistymi ilościami wynikającymi z obmiaru robót wykonanych. Zatem wynagrodzenie wykonawcy wynikające z ilości wykonanych robót może być niższe lub wyższe od wstępnego wynagrodzenia kosztorysowego wskazanego w ofercie, gdy w toku realizacji zamówienia okaże się, że określonych prac należy wykonać więcej lub mniej niż zakładano. Dopuszczalna jest zatem zmiana zakresu ilościowego przedmiotu zamówienia.

Zamawiający wybierając ten sposób rozliczenia musi jednak pamiętać, iż zgodnie z art. 140 ustawy Pzp nie można uwzględniać w umowie zakresu rzeczowego wykraczającego poza opis przedmiotu zamówienia ustalony w SIWZ. W części wykraczającej poza ten zakres umowa jest nieważna z mocy prawa. Tym samym zakres obmiaru robót wykonanych, stanowiący podstawę obliczenia wynagrodzenia kosztorysowego, może dotyczyć tylko robót uwzględnionych w opisie przedmiotu zamówienia, **a więc dokumentacji projektowej dołączonej do specyfikacji**. Nie jest natomiast możliwe uwzględnienie przy rozliczaniu kosztorysowym robót stanowiących wprawdzie niezbędny element zamówienia, ale nieprzewidzianych w opisie przedmiotu zamówienia. Roboty tego rodzaju stanowią zawsze nowe zamówienia, które podlegają odrębnej procedurze, np. przy zastosowaniu instytucji zamówień dodatkowych lub uzupełniających (art. 67 ust. 1 pkt 5 i 6 ustawy Pzp).

Podsumowując:

- i) w przypadku zwiększenia obmiaru robót opisanych w opisie przedmiotu zamówienia, nie jest konieczna zmiana pierwotnej umowy (chyba, że z umowy wynika, że w takiej sytuacji wymaga ona zmiany),
- ii) w przypadku pozostałych zmian, należy udzielić nowego zamówienia publicznego.

W obydwu przedstawionych powyżej przypadkach (i oraz ii) wydatki związane z wykonaniem robót dodatkowych mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli roboty dodatkowe będą zlecone i wykonane zgodnie z przepisami ustawy Pzp i postanowieniami umowy zawartej pomiędzy zamawiającym a wykonawcą.

b) Wynagrodzenie ryczałtowe:

Wynagrodzenie ryczałtowe polega z kolei na określeniu z góry wysokości wynagrodzenia w oznaczonej kwocie. Wynagrodzenie ryczałtowe nie wymaga przeprowadzania rozliczeń w takim zakresie jak w przypadku wynagrodzenia kosztorysowego i przysługuje wykonawcy bez względu na rzeczywiste koszty wykonania zamówienia. Jednakże, w przypadku ustalenia przez wykonawcę wynagrodzenia na zbyt niskim poziomie, nie może się on domagać podwyższenia wynagrodzenia, chociażby w czasie zawarcia umowy nie można było przewidzieć rozmiaru lub kosztów robót.

3) Umowy (z wykonawcami), do których nie ma zastosowania ustawa Pzp.

W przypadku umów (z wykonawcami), do których nie ma zastosowania ustawa Pzp (np. gdy beneficjent jest wyłączony podmiotowo z jej stosowania), obowiązują przepisy K.c., wymogi określone w Podrozdziale 5.5 oraz postanowienia umowne.

Aby wydatki związane z wykonaniem robót dodatkowych mogły być uznane za kwalifikowalne, roboty dodatkowe muszą być wykonane zgodnie z postanowieniami umownymi, przepisami K.c. oraz postanowieniami Wytocznych.

Ponadto, zgodnie z postanowieniami Podrozdziału 5.5 pkt 10, zawarcie z dotychczasowym wykonawcą dodatkowych umów, nieobjętych umową podstawową a niezbędnych do jej prawidłowego wykonania, z pominięciem procedur, o których mowa w Podrozdziale 5.5, jest możliwe dla usług lub robót budowlanych, jeśli tych dodatkowych usług lub robót budowlanych nie można było wcześniej przewidzieć.

6.5 Podrozdział 5 - Sprzęt i wyposażenie

6.5.1 Sekcja 1 - Środki trwałe stanowiące część wydatków inwestycyjnych zainstalowane na stałe w ramach projektu

Wydatek na nabycie środków trwałych, które będą na stałe zainstalowane w ramach projektu, będzie wydatkiem kwalifikowalnym, pod warunkiem, że środki te będą włączone w rejestr środków trwałych beneficjenta oraz wydatek ten będzie traktowany jako wydatek inwestycyjny zgodnie z zasadami rachunkowości.

6.5.2 Sekcja 2 - Przenośne środki trwałe stanowiące część wydatków inwestycyjnych

- 1) Wydatki na nabycie przenośnych środków trwałych, które nie będą na stałe zainstalowane w projekcie (np. specjalistyczne pojazdy do monitorowania sieci kanalizacyjnej, samochody ratownictwa chemicznego, samochody ratowniczo-gaśnicze, w przypadku projektów polegających na sortowaniu odpadów u źródła ich powstania –

specjalne samochody, kontenery i pojemniki na odpady (pod warunkiem stosowania zasad dotyczących pomocy publicznej), specjalistyczny sprzęt komputerowy, fotoradary zamontowane w pojazdach właściwych służb itp.⁴³) mogą być uznane za kwalifikowalne po spełnieniu następujących warunków:

- a) są niezbędne dla realizacji celu projektu bądź dla poprawnego funkcjonowania infrastruktury wytworzonej w wyniku realizacji projektu,
 - b) przenośne środki trwałe zostaną bezpośrednio wskazane we wniosku o dofinansowanie wraz z uzasadnieniem dla konieczności ich zakupu,
 - c) zostaną wskazane w umowie o dofinansowanie projektu,
 - d) zostaną włączone w rejestr środków trwałych beneficjenta oraz wydatek ten będzie traktowany jako wydatek inwestycyjny zgodnie z zasadami rachunkowości (z wyłączeniem nagród rzeczowych, o których mowa w pkt 2).
- 2) W przypadku projektów realizowanych w ramach priorytetu V PO LiŚ, wydatki na nagrody rzeczowe w konkursach realizowanych w ramach projektu mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli zostaną spełnione następujące warunki:
- a) zostaną opisane we wniosku o dofinansowanie wraz z uzasadnieniem,
 - b) zostaną zaakceptowane przez instytucję oceniającą wniosek o dofinansowanie i wskazane w umowie o dofinansowanie.

6.5.3 Sekcja 3 - Środki trwałe wykorzystywane na rzecz projektu tylko w okresie realizacji projektu

- 1) Koszty związane z wykorzystaniem przenośnych środków trwałych nie zainstalowanych na stałe w projekcie (np. samochodów, komputerów, mebli, drukarek, itp.) mogą być kwalifikowalne – jeżeli są bezpośrednio niezbędne dla realizacji projektu – w wysokości odpowiadającej odpisom amortyzacyjnym w okresie, w którym były wykorzystywane dla realizacji projektu. Oznacza to, iż wartość rezydualna (księgowa wartość likwidacyjna) środków trwałych po zakończeniu realizacji projektu nie jest wydatkiem kwalifikowalnym.
- 2) Warunkiem uznania za kwalifikowalne kosztów związanych z wykorzystaniem środków trwałych tylko w okresie realizacji projektu jest ich bezpośrednio wskazanie we wniosku o dofinansowanie (wraz z uzasadnieniem) oraz w umowie o dofinansowanie projektu.
- 3) W przypadku, gdy koszty związane z wykorzystaniem środków trwałych dotyczą działań beneficjenta związanych z zarządzaniem projektem, należy stosować odpowiednio postanowienia Podrozdziału 6.2 (Zarządzanie projektem).

⁴³ Wskazana lista pojazdów ma charakter przykładowy i służy ilustracji zasady, zgodnie z którą wydatki poniesione na zakup pojazdów mogą być co do zasady uznane za kwalifikowalne. Jednak w każdym przypadku zakres projektu powinien być zgodny ze Szczegółowym opisem priorytetów PO LiŚ.

6.5.3.1 Podsekcja 1 - Zapewnienie zaplecza Inżyniera nadzoru

- 1) W przypadku, gdy w ramach projektu zawierany jest kontrakt na nadzór nad robotami budowlanymi (tzw. kontrakt na inżyniera nadzoru), wydatki związane z zapewnieniem zaplecza Inżyniera nadzoru powinny być zamieszczone w kontraktach na nadzór a nie w kontraktach na roboty. Inżynier nadzoru powinien samodzielnie zapewniać sprzęt i wyposażenie, konieczne do realizacji jego zadań wynikających z kontraktu. Wszystkie wydatki związane z zapewnieniem lub utrzymaniem ww. wyposażenia lub sprzętu powinny zostać ujęte w wynagrodzeniu Inżyniera nadzoru. Oznacza to m.in., iż kontrakt na nadzór nie powinien przewidywać, iż zamawiający zapłaci wykonawcy (tj. Inżynierowi) za zakup sprzętu i wyposażenia (np. samochody, komputery, telefony komórkowe, itp.).
- 2) Wydatki poniesione przez beneficjenta (zamawiającego) na nabycie sprzętu i wyposażenia dla Inżyniera nadzoru stanowią wydatki niekwalifikowalne.
- 3) Wydatki związane z zapewnieniem przez wykonawcę kontraktu na roboty budowlane budynku oraz parkingu dla Inżyniera nadzoru na terenie placu budowy lub zaplecza budowy mogą być uznane za kwalifikowalne, o ile zostaną zachowane pozostałe wymogi obowiązujące w ramach PO liŚ. Wydatki na zapewnienie budynku dla Inżyniera nadzoru nie mogą uwzględniać wydatków na meble, wyposażenie kuchenne, komputery, telefony komórkowe, samochody oraz innego typu wyposażenia i sprzętu dla Inżyniera nadzoru.

6.5.4 Sekcja 4 - Wartości niematerialne i prawne

- 1) Wydatki związane z nabyciem i wykorzystaniem wartości niematerialnych i prawnych, takich jak patenty, czy licencje będą mogły być uznane za kwalifikowalne, jeśli ich zakup jest niezbędny dla realizacji projektu.
- 2) W przypadku wartości niematerialnych i prawnych wykorzystywanych na rzecz projektu tylko w okresie realizacji projektu, wydatki związane z ich nabyciem będą uznane za kwalifikowalne na warunkach wskazanych w Sekcji 6.5.3 (Środki trwale wykorzystywane na rzecz projektu tylko w okresie realizacji projektu).

6.5.5 Sekcja 5 - Amortyzacja

- 1) Odpisy amortyzacyjne z tytułu spadku wartości środków trwałych stanowią koszt kwalifikowalny, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:
 - a) odpisy amortyzacyjne dotyczą środka trwałego, który jest niezbędny do prawidłowej realizacji projektu i jest bezpośrednio wykorzystywany do jego wdrażania,
 - b) zakup środka trwałego nie był finansowany ze środków dotacji krajowej ani wspólnotowej (nie dotyczy sytuacji, w której dotacja została przyznana na pokrycie

- wkładu własnego w ramach wkładu publicznego), w ciągu 7 lat poprzedzających datę dokonania zakupu środka trwałego na potrzeby projektu (dotyczy to sytuacji, w której beneficjent kupuje środek trwały na potrzeby projektu, ale nie chce bądź nie może zrefundować kosztów zakupu),
- c) kwalifikowalna wartość odpisów amortyzacyjnych odnosi się wyłącznie do okresu realizacji danego projektu,
 - d) wartość odpisów amortyzacyjnych została obliczona zgodnie z ustawą o rachunkowości.
- 2) W przypadku, gdy dany środek trwały wykorzystywany jest także w innych celach niż realizacja projektu, kwalifikowalna jest tylko ta część odpisu amortyzacyjnego, która odpowiada proporcji wykorzystania środka trwałego w celu realizacji projektu.
- 3) W przypadku, gdy odpisy amortyzacyjne dotyczą środka trwałego wykorzystywanego w związku z zarządzaniem projektem, należy stosować odpowiednio postanowienia Podrozdziału 6.2 (Zarządzanie projektem).

6.5.6 Sekcja 6 - Zakup używanego sprzętu

Wydatek na nabycie używanego sprzętu będzie kwalifikowalny pod następującymi trzema warunkami:

- a) Beneficjent, jako kupujący, dysponuje oświadczeniem wydanym przez sprzedającego stwierdzającym pochodzenie tego sprzętu i potwierdzającym, że w okresie poprzednich 7 lat sprzęt ten nie był nabyty z udziałem dotacji krajowych lub wspólnotowych.
- b) Cena sprzętu nie przekracza jego wartości rynkowej i nie jest wyższa od ceny nowego sprzętu o zbliżonych parametrach i podobnych funkcjonalnościach (należy przedstawić wycenę rzeczoznawcy). W przypadku, gdy wydatek poniesiony na zakup sprzętu używanego przekracza jego wartość rynkową, za kwalifikowaną można uznać jedynie tę część poniesionego wydatku, która odpowiada jego wartości rynkowej.
- c) Sprzęt posiada cechy wymagane dla eksploatacji projektu i spełnia odpowiednie normy.

6.5.7 Sekcja 7 - Materiały nie stanowiące środków trwałych

Z zastrzeżeniem postanowień Sekcji 6.10.1 (Wydatki operacyjne) wydatki poniesione na zakup materiałów niezbędnych dla realizacji projektu i nie stanowiących środków trwałych mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli zostały poniesione zgodnie z warunkami ogólnymi (Rozdział 5), a w przypadku, gdy dotyczą kategorii „Zarządzanie projektem”, dodatkowo,

jeżeli zostały poniesione zgodnie z warunkami i w ramach limitu wydatków określonymi w Podrozdziale 6.2 (Zarządzanie projektem).

6.6 Podrozdział 6 - Działania informacyjne i promocyjne

Wydatki poniesione przez IZ, IP oraz IW/IPII na działania informacyjne i promocyjne zgodnie z Planem Komunikacji PO IiŚ na lata 2007-2013 oraz rocznymi planami działań mogą być uznane za kwalifikowalne.

Wydatki poniesione przez beneficjentów na działania informacyjne i promocyjne zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu wykonawczym 1828/2006 oraz z warunkami promocji projektów dla beneficjentów PO IiŚ mogą być uznane za kwalifikowalne,.

6.7 Podrozdział 7 - Podatek od towarów i usług (VAT)

Biorąc pod uwagę, iż nie jest możliwe przedstawienie w Wytycznych w wyczerpujący sposób norm prawnych zawartych w ustawie o VAT, wytyczne przedstawione w tym rozdziale stanowią ogólne ukierunkowanie dotyczące prawa do odliczania podatku od towarów i usług i powinny być analizowane bezpośrednio z przepisami o podatku od towarów i usług oraz powołanymi w dalszej części punktu rozporządzeniami Rady UE i Parlamentu Europejskiego. **Treść niniejszego podrozdziału nie może być w żadnym przypadku traktowana, jako wiążąca interpretacja prawa podatkowego.**

Zgodnie z art. 3 lit. e rozporządzenia 1084/2006 oraz art. 7 ust. 1 lit. d rozporządzenia 1080/2006, podatek od towarów i usług (VAT) może być wydatkiem kwalifikowalnym tylko wtedy, gdy nie podlega zwrotowi (nie jest możliwe jego odzyskanie przez beneficjenta). VAT podlegający odzyskaniu w jakikolwiek sposób nie będzie uważany za kwalifikowalny, nawet jeśli nie został faktycznie odzyskany przez beneficjenta.

Należy jednocześnie podkreślić, iż zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Finansów przekazany pismem z dnia 23 grudnia 2004 r. (Zn. PP8-901-149/04/MZE/3705), w świetle przepisów o podatku od towarów i usług „odzyskanie” podatku oznacza odliczenie go od podatku należnego lub zwrot w określonych przypadkach, według warunków ściśle określonych przepisami o podatku od towarów i usług. Pojęcie odliczenia VAT (zmniejszenie podatku należnego o podatek naliczony) na gruncie polskich przepisów podatkowych jest pojęciem funkcjonującym jedynie w przepisach o podatku od towarów i usług. Zatem zaliczenie podatku, który nie może podlegać odliczeniu do kosztów uzyskania przychodów, nie jest odliczeniem podatku.

W związku z powyższym, zaliczenie VAT do kosztów uzyskania przychodów celem obniżenia podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym nie jest odliczeniem ani uzyskaniem zwrotu podatku od towarów i usług, a więc nie jest odzyskiwaniem podatku od towarów i usług w rozumieniu art. 3 lit. e rozporządzenia 1084/2006 oraz art. 7 ust. 1 lit. d rozporządzenia 1080/2006.

W przypadku, gdy umowa o dofinansowanie wskazuje inny niż beneficjent podmiot upoważniony do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych lub beneficjent ubiega się o uznanie za kwalifikowalne VAT poniesionego przez podmiot upoważniony do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych, wskazane w niniejszym podrozdziale warunki dotyczące możliwości uznania za kwalifikowalny wydatku poniesionego na VAT przez beneficjenta, należy stosować odpowiednio do podmiotu upoważnionego do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych (w tym w szczególności należy przedłożyć „Oświadczenie o kwalifikowalności VAT” również dla podmiotu upoważnionego).

1) Oświadczenie o kwalifikowalności VAT.

Beneficjent, który uzna VAT za wydatek kwalifikowalny jest zobowiązany do przedstawienia we wniosku o dofinansowanie szczegółowego uzasadnienia zawierającego podstawę prawną wskazującą na brak możliwości obniżenia VAT należnego o VAT naliczony zarówno na dzień sporządzania wniosku o dofinansowanie, jak również mając na uwadze planowany sposób wykorzystania w przyszłości (w okresie realizacji projektu oraz w okresie trwałości projektu) majątku wytworzonego w związku z realizacją projektu.

Szczegółowe wskazówki dotyczące wypełniania wniosku o dofinansowanie zostaną umieszczone w Instrukcji do wypełniania wniosku o dofinansowanie.

Brak szczegółowych informacji w ww. zakresie będzie mógł stanowić podstawę dla IP, IPII/IW oraz IZ do zakwestionowania wniosku o dofinansowanie pod kątem kwalifikowalności wydatków związanych z VAT.

Ponadto biorąc pod uwagę, iż prawo do obniżenia VAT należnego o VAT naliczony może powstać zarówno w okresie realizacji projektu, jak i po jego zakończeniu, **beneficjenci, którzy zaliczą VAT do wydatków kwalifikowalnych są zobowiązani dołączyć do wniosku o dofinansowanie przekazywanego do IP lub IPII/IW „Oświadczenie o kwalifikowalności VAT”, którego wzór stanowi załącznik do wzoru wniosku o dofinansowanie.** Oświadczenie składa się z dwóch integralnych części. W ramach pierwszej części beneficjent oświadcza, iż w chwili składania wniosku o dofinansowanie nie może odzyskać w żaden sposób poniesionego kosztu VAT, którego wysokość została określona w odpowiednim punkcie wniosku o dofinansowanie (fakt ten decyduje o kwalifikowalności VAT). Natomiast w części drugiej beneficjent zobowiązuje się do zwrotu

zrefundowanej ze środków unijnych części VAT, jeżeli zaistnieją przesłanki umożliwiające odzyskanie tego podatku przez beneficjenta.

„Oświadczenie o kwalifikowalności VAT” podpisane przez beneficjenta powinno stanowić załącznik do zawieranej z beneficjentem umowy o dofinansowanie. IZ wymaga, aby podpisanie umowy o dofinansowanie z beneficjentem, który zaliczył VAT do wydatków kwalifikowalnych było uwarunkowane podpisaniem ww. oświadczenia.

W przypadkach budzących wątpliwości beneficjent może zwrócić się do właściwych organów z prośbą o wydanie interpretacji przepisów prawa podatkowego zgodnie z przepisami Ordynacji podatkowej.

2) VAT jako wydatek kwalifikowalny.

Zasada określona w ww. rozporządzeniach oznacza, iż zapłacony VAT może być uznany za wydatek kwalifikowalny tylko i wyłącznie wówczas, gdy beneficjentowi, zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem krajowym, **nie przysługuje prawo (czyli beneficjent nie ma prawnych możliwości) do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego lub ubiegania się o zwrot VAT**. Posiadanie wyżej wymienionego prawa (potencjalnej prawnej możliwości) wyklucza uznanie wydatku za kwalifikowalny, nawet jeśli faktycznie zwrot nie nastąpił, np. ze względu na nie podjęcie przez beneficjenta czynności zmierzających do realizacji tego prawa.

W sytuacjach mogących budzić wątpliwości zaleca się, aby beneficjent składając wniosek o dofinansowanie przedłożył interpretację organu podatkowego, która potwierdzi brak prawa do odliczeń lub zwrotu VAT.

3) Prawo do obniżenia VAT należnego o VAT naliczony.

- a) Zgodnie z art. 86 ust. 1 ustawy o VAT, podatnikom VAT przysługuje prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego w zakresie, w jakim nabywane towary lub usługi wykorzystywane są do wykonywania czynności opodatkowanych. Przepis zawarty w art. 88 ustawy o VAT zawiera katalog przypadków, kiedy podatnikowi VAT nie przysługuje prawo do odliczenia podatku naliczonego. Podatku tego nie można odliczyć nawet wówczas, gdy dany zakup jest bezpośrednio związany z czynnościami podlegającymi opodatkowaniu, tym samym VAT może stanowić wydatek kwalifikowalny.
- b) W związku z powyższym, przepisy ustawy o VAT stanowią, iż prawo do odliczenia podatku naliczonego przysługuje beneficjentowi jedynie w przypadku, kiedy spełnione zostaną jednocześnie następujące dwa warunki:
 - i) beneficjent jest podatnikiem VAT oraz

- ii) zakupione przez beneficjenta towary i usługi wykorzystywane są przez beneficjenta do wykonywania czynności opodatkowanych.

Tym samym, jeśli nie jest spełniony jeden z wymienionych warunków wówczas VAT zawarty w dokonywanych przez beneficjenta zakupach będzie stanowił wydatek kwalifikowalny w rozumieniu ww. rozporządzeń.

4) Status Podatnika VAT.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy o VAT podatnikami są podmioty wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą, bez względu na cel i rezultat tej działalności. Za podatników nie uznaje się organów władzy publicznej oraz urzędów obsługujących te organy w zakresie realizowanych zadań, nałożonych odrębnymi przepisami prawa, z wyłączeniem czynności wykonywanych na podstawie zawartych umów cywilnoprawnych (art. 15 ust. 6 ustawy o VAT).

W związku z tym, prawo do obniżenia VAT należnego o VAT naliczony będzie przysługiwało tym podmiotom dokonującym zakupów towarów i usług finansowanych ze środków pochodzących z Funduszu Spójności lub funduszy strukturalnych, na podstawie prawidłowo wystawionych faktur VAT przez podatników posiadających status podatnika czynnego w rozumieniu art. 96 ustawy o VAT.

5) Związek zakupów z czynnościami opodatkowanymi.

Prawo do odliczenia podatku naliczonego od podatku należnego przysługuje wyłącznie wówczas, gdy zakupione przez beneficjenta towary i usługi będą **służyły czynnościom opodatkowanym**. Prawo do odliczenia nie przysługuje w zakresie, w jakim zakupy związane są z czynnościami zwolnionymi z VAT lub z czynnościami nie podlegającymi opodatkowaniu.

Z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich wynika, że związek zakupów z czynnościami opodatkowanymi powinien mieć, zasadniczo, charakter **bezpośredni**.

Tym samym, beneficjent realizujący projekt dofinansowany ze środków PO LiŚ będzie mógł odliczyć VAT wówczas, gdy zakupy towarów i usług w ramach realizowanego projektu związane są bezpośrednio z wykonywanymi przez beneficjenta czynnościami opodatkowanymi.

6) Odliczenie częściowe – zagadnienia ogólne.

- a) Zgodnie z art. 90 ust. 1 ustawy o VAT, w przypadku, gdy podmiot dokonuje zarówno transakcji zwolnionych, jak i transakcji opodatkowanych VAT, powinien on

przyporządkować naliczony VAT odnośnie dokonywanych przez siebie zakupów do trzech grup:

- i) naliczonego VAT wynikającego z zakupów związanych wyłącznie z wykonywaniem czynności, w związku z którymi przysługuje prawo do odliczenia naliczonego VAT - podatek ten w całości podlega odliczeniu (a więc zgodnie z obowiązującymi mechanizmami - nie może być wydatkiem kwalifikowalnym),
 - ii) naliczonego VAT wynikającego z zakupów związanych wyłącznie z wykonywaniem czynności, w związku z którymi nie przysługuje prawo do odliczenia naliczonego VAT - podatek ten w całości nie podlega odliczeniu (a więc zgodnie z obowiązującymi mechanizmami - może być uznany za wydatek kwalifikowalny),
 - iii) naliczonego VAT związanego zarówno z czynnościami, w związku z którymi przysługuje prawo do odliczenia naliczonego VAT, jak również z czynnościami, w związku z którymi prawo do odliczenia naliczonego VAT nie przysługuje – w tym przypadku podmiot powinien określić kwotę naliczonego VAT podlegającego odliczeniu stosując tzw. współczynnik sprzedaży, o którym mowa w art. 90 ustawy o VAT (w tym przypadku VAT nie może być wydatkiem kwalifikowalnym).
- b) Należy podkreślić, iż przedstawiony w lit. a ogólny schemat rozliczania VAT jedynie sygnalizuje, iż na gruncie ustawy o VAT istnieje możliwość takiego rozliczenia. Okres, w którym istnieje obowiązek korekty podatku naliczonego odliczonego według współczynnika sprzedaży, w zależności od rodzaju nabywanych towarów i usług, może sięgać nawet 10 lat.
- c) W przypadku projektów realizowanych w ramach PO liŚ, jeżeli beneficjent nie jest w stanie w sposób jednoznaczny określić kierunków wykorzystania inwestycji, VAT nie będzie mógł zostać uznany za wydatek kwalifikowalny.

Zatem jedynie w przypadku, gdy beneficjent będzie w stanie w jednoznaczny sposób przyporządkować naliczony VAT do grupy wskazanej w lit. a ppkt ii, VAT będzie mógł być uznany za wydatek kwalifikowalny. W konsekwencji VAT rozliczany tzw. współczynnikiem sprzedaży nie będzie uznany za kwalifikowalny.

- d) **Dopuszczalna jest sytuacja, w której VAT będzie kwalifikowalny jedynie dla części projektu. W takiej sytuacji beneficjent jest zobowiązany zapewnić, przejrzysty system rozliczania projektu, tak aby nie było wątpliwości w jakiej części oraz w jakim zakresie VAT może być uznany za kwalifikowalny.**

7) Odliczenie częściowe – zastosowanie tzw. alokacji bezpośredniej a zastosowanie tzw. współczynnika sprzedaży.

Mając na uwadze liczne wątpliwości związane z brakiem możliwości kwalifikowania VAT rozliczanego za pomocą współczynnika sprzedaży, należy zwrócić uwagę na pewne aspekty tej kwestii. Niniejszy punkt zawiera wskazówki dla beneficjentów oraz instytucji w systemie realizacji PO LiŚ w zakresie kwalifikowalności VAT, dotyczące interpretacji postanowień Wytycznych, oparte o dorobek doktryny i orzecznictwo. **Treść niniejszego punktu nie może być w żadnym przypadku traktowana, jako wiążąca interpretacja prawa podatkowego.**

Przede wszystkim, rozliczanie VAT z zastosowaniem tzw. współczynnika sprzedaży jest możliwe jedynie w przypadku, gdy podatnik nie może oznaczyć części kwoty podatku naliczonego podlegającego odliczeniu.⁴⁴ Zgodnie z orzecznictwem NSA⁴⁵, niedopuszczalne jest kierowanie się względami natury pragmatycznej czy celowościowej, przy podejmowaniu decyzji o odliczeniu metodą współczynnika sprzedaży. Zatem, w przypadku sprzedaży mieszanej, podatnik powinien przede wszystkim podjąć starania w celu oznaczenia części kwoty podatku naliczonego podlegającego odliczeniu. Dopiero w przypadku obiektywnego braku możliwości takiego działania można zastosować tzw. współczynnik sprzedaży. Nawet w przypadku, gdy zastosowanie tzw. alokacji bezpośredniej jest mniej korzystne niż zastosowanie tzw. współczynnika sprzedaży (alokacji pośredniej), podatnik nie dysponuje swobodą decyzyjną w tym zakresie. Podstawą dopuszczenia odliczenia podatku naliczonego przy nabyciach jest ich związek ze sprzedażą opodatkowaną (dającą prawo do odliczenia). W konsekwencji, w sytuacji, gdy podatnik ma obiektywną możliwość określenia przewidywanego procentowego wykorzystania dokonywanych zakupów obciążonych podatkiem naliczonym do czynności dających prawo do odliczenia, uprawniony jest do dokonania odliczenia właśnie w takiej wysokości, nawet jeśli zastosowanie do konkretnej transakcji współczynnika sprzedaży jest korzystniejsze dla podatnika.⁴⁶ Takie podejście znalazło odzwierciedlenie m.in. w **Interpretacji Indywidualnej Ministra Finansów z dnia 18 maja 2008 r., sygnatura: ITPP2/443-138A/08/AW.**

Zgodnie z ww. Interpretacją indywidualną „Obowiązek określony w art. 90 ust. 1 ustawy o VAT polega na faktycznym wyodrębnieniu wskazanych kwot w oparciu o rzeczywiste i racjonalne kryteria. Wyodrębnienie to winno nastąpić zgodnie ze stanem rzeczywistym, aby określić jaką część danego towaru, czy usługi podatnik rzeczywiście wykorzystuje do

⁴⁴ Wiśniewski K., *Podatkowe Komentarze Tematyczne, Odliczenia i zwroty w VAT*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2007, s. 112.

⁴⁵ Orzeczenie z 26.4.2000 r., I SA/Ka 1850/98, niepubl., LEX nr 42394.

⁴⁶ Wiśniewski K., *Podatkowe Komentarze...*, s. 113.

wskazanych czynności. Zatem (...) istotne jest, czy beneficjent ma realną możliwość przyporządkowania określonych towarów i usług danym czynnościom. Ocena ta musi być dokonana w oparciu o obiektywną analizę otaczającego świata materialnego. (...) Zaznaczyć należy, iż niemożność wyodrębnienia kwot podatku naliczonego związanego ze sprzedażą opodatkowaną i zwolnioną z podatku musi mieć charakter obiektywny, determinowany okolicznościami konkretnej sprawy. Zatem o dopuszczalności stosowania metody rozliczenia podatku naliczonego związanego ze sprzedażą opodatkowaną i zwolnioną w żadnym razie nie mogą decydować względy natury pragmatycznej czy też celowościowej. Zatem, jeżeli nawet podatnikowi byłoby wygodniej posługiwać się proporcją, o której mowa w art. 90 ust. 2 ustawy o VAT, to zawsze powinien przede wszystkim poszukiwać możliwości wyodrębnienia kwot podatku.”

Mając na uwadze powyższe, należy wskazać w tym miejscu, iż w niektórych przypadkach możliwe jest ustalenie podatku podlegającego odliczeniu (a więc i niepodlegającego odliczeniu) poprzez zastosowanie **klucza powierzchniowego**, co umożliwi alokację podatku wg powierzchni wykorzystywanej do czynności opodatkowanych oraz czynności, w związku z którymi nie przysługuje prawo do odliczenia. Najważniejsze znaczenie w tym względzie ma rzeczywiste faktyczne przyporządkowanie nabywanych towarów i usług do wykonywanych czynności. Przykładowo, w przypadku, gdy projekt polega na budowie obiektu, który co do zasady będzie wykorzystywany do wykonywania czynności, w związku z którymi nie przysługuje prawo do odliczenia, ale pewna (możliwa do wydzielenia i stała) powierzchnia będzie wykorzystywana do wykonywania czynności, w związku z którymi przysługuje prawo do odliczenia, np. właściciel obiektu wynajmie tę powierzchnię w celu prowadzenia bufetu lub kiosku, podatek naliczony mógłby być rozliczony w oparciu o proporcję wynikającą z udziału powierzchni obiektu przeznaczonej pod ten rodzaj czynności w odniesieniu do całkowitej powierzchni tego obiektu. Taki sposób rozliczenia, w sposób najbardziej zbliżony do rzeczywistości oddaje wykorzystanie poniesionych wydatków dla celów najmu. Należy jednak wyraźnie podkreślić, iż **proporcja obliczona w ten sposób powinna być proporcją stałą, a zatem nie powinna podlegać zmianom, w tym w szczególności w kierunku powodującym większy udział podatku naliczonego podlegającego odliczeniu, w okresie realizacji projektu oraz w okresie jego trwałości.**

W przypadku jednoznacznego, zgodnego z prawem wyodrębnienia kwot podatku, które nie podlegają odliczeniu, VAT który nie podlega odliczeniu może być uznany za wydatek kwalifikowalny. W sytuacjach, w których VAT jest rozliczany w oparciu o proporcję np. klucz powierzchniowy, beneficjent, składając wniosek o dofinansowanie, powinien przedłożyć interpretację organu podatkowego, która

potwierdzi prawidłowość przyjętego systemu rozliczeń VAT i brak prawa do odliczeń we wskazanym przez beneficjenta zakresie.

W przypadku deklarowania VAT jako wydatku kwalifikowalnego kluczowe jest, aby w momencie deklarowania poniesionego VAT we wniosku o płatność (jako wydatku kwalifikowalnego), istniało racjonalne zapewnienie, że kwota ta nie będzie w przyszłości przedmiotem korekt, a więc iż nie będzie miała miejsce nieprawidłowość.

Dodatkowo, warto zaznaczyć, iż beneficjent będzie związany podpisanym przez siebie oświadczeniem, w okresie od dnia złożenia do IP/IW wniosku o dofinansowanie projektu w ramach PO liŚ, przez okres realizacji projektu oraz przez okres trwałości projektu, o którym mowa w Podrozdziale 4.3, tj. do dnia upływu 5 lat od końcowej daty okresu kwalifikowania wydatków dla projektu określonej w umowie o dofinansowanie (3 lat w przypadku projektów inwestycyjnych realizowanych przez MŚP).

Należy podkreślić, iż każdy stan faktyczny w kontekście projektów PO liŚ wymagać będzie zawsze indywidualnego rozpatrzenia w kontekście zagadnienia kwalifikowalności wydatków. Zgodnie bowiem z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich podatnik, który wykorzystuje towary do prowadzenia działalności gospodarczej uprawniony jest do odliczenia VAT, przy zachowaniu obowiązujących warunków odliczeń, nawet jeśli towary te wykorzystywane są w prowadzonej działalności w bardzo niewielkim zakresie. W przypadku rozliczeń podatku od towarów i usług należy brać pod uwagę nie tylko określenie prawa do odliczenia VAT w momencie nabycia majątku, lecz prawo to powinno być rozpatrywane z punktu widzenia sposobu wykorzystania majątku w okresie eksploatacji do dnia upływu 5 lat (3 lat w przypadku projektów inwestycyjnych realizowanych przez MŚP) od dnia zakończenia realizacji projektu. Jest to związane z tym, iż każda zmiana przeznaczenia majątku, która pośrednio wiąże się z powstaniem prawa do odliczeń, daje prawo dokonania korekty kwoty podatku odliczonego (patrz art. 91 ustawy o VAT) - w tym przypadku za dany okres realizacji projektu w ramach PO liŚ.

Jednocześnie należy wskazać, iż w przypadku zakupu towarów i usług w ramach projektu dofinansowanego ze środków PO liŚ każdorazowo należy ocenić, czy zakupy te są bezpośrednio związane z czynnościami opodatkowanymi.

Poniżej opisano przykłady, które mają na celu przedstawienie modelowych sytuacji, w których czynności prawne podjęte przez beneficjenta prowadzą do powstania lub braku prawa do obniżenia podatku należnego o naliczony.

8) PRZYKŁADY:

SEKTOR TRANSPORTU

Należy zaznaczyć, że opodatkowaniu VAT podlega jedynie co do zasady odpłatne świadczenie usług. W związku z tym beneficjent realizujący projekt w ramach PO liŚ, którego przedmiotem jest budowa infrastruktury drogowej, nie będzie mógł odliczyć VAT zawartego w cenie zakupionych towarów i usług. Użytkownicy tej infrastruktury korzystają bowiem z niej, co do zasady, nieodpłatnie. Dla takich podmiotów VAT będzie stanowił wydatek kwalifikowalny. Należy jednak zaznaczyć, że w przypadku np. prowadzenia działalności w postaci odpłatnego udostępniania autostrad, działalność taka podlega opodatkowaniu VAT, co może oznaczać, iż w takim przypadku VAT nie będzie mógł być wydatkiem kwalifikowalnym.

SEKTOR ŚRODOWISKA

- a) Gmina realizuje projekt z zakresu budowy kanalizacji, a po zrealizowaniu przedsięwzięcia będzie jego operatorem i będzie pobierać opłaty od użytkowników indywidualnych. W tym przypadku VAT nie może być wydatkiem kwalifikowalnym.
- b) Gmina realizuje projekt np. z zakresu budowy kanalizacji. Po zrealizowaniu przedsięwzięcia składniki majątku sfinansowanego ze środków pochodzących z PO liŚ są przekazywane:
 - i) *aportem do należącej do gminy spółki komunalnej (podatnik VAT), która będzie operatorem przedsięwzięcia i która będzie pobierać opłaty od użytkowników indywidualnych za korzystanie z wybudowanej kanalizacji;*

Zgodnie z art. 15 ust. 2 ustawy o VAT do działalności gospodarczej, której prowadzenie przesądza o statusie podatnika VAT, zalicza się czynności polegające m.in. na wykorzystaniu towarów w sposób ciągły do działalności zarobkowej. Oznacza to, że wykorzystanie składników majątku trwałego jako aportu, co do zasady jest czynnością podlegającą opodatkowaniu VAT. Jednocześnie, należy zwrócić uwagę na zmianę stanu prawnego w zakresie powszechnego zastosowania zwolnienia od podatku od towarów i usług wkładów niepieniężnych (aportów) wnoszonych do spółek prawa handlowego i cywilnego. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o podatku od towarów i usług⁴⁷ nie zawiera już postanowień o zwolnieniu aportów do spółek prawa handlowego i cywilnego z podatku. Takie zwolnienie było przewidziane postanowieniami §8 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia z dnia 27 kwietnia

⁴⁷ Dz. U. Nr 212, poz. 1336.

2004 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o podatku od towarów i usług⁴⁸.

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o podatku od towarów i usług **weszło w życie 1 grudnia 2008 r.** Po likwidacji ww. zwolnienia wnoszący aport i podmiot, do którego wnoszony jest aport podlegają ogólnym regulacjom ustawy o VAT oraz aktom wykonawczym do tej ustawy. Jednocześnie należy wskazać, iż zgodnie z § 38 ww. rozporządzenia w okresie do dnia 31 marca 2009 r. w przypadku wnoszenia wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek prawa handlowego i cywilnego podatnik może wybrać zwolnienie od podatku.

W związku z powyższym, należy stwierdzić, iż jeśli aport został lub zostanie wniesiony po 1 grudnia 2008 r. VAT będzie wydatkiem niekwalifikowalnym.

ii) na podstawie umowy dzierżawy gminnej spółce komunalnej lub zakładowi budżetowemu;

Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o VAT, opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług podlega odpłatna dostawa towarów i odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju. Umowa dzierżawy zaliczana jest na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy o VAT do świadczenia usług, lub na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy o VAT, stanowi dostawę towarów, o ile spełnione są warunki określone w tym przepisie. Przepis ten określa, iż dzierżawę (jak również najem i leasing) uznaje się za dostawę towarów pod warunkiem, iż umowa przewiduje, że w następstwie normalnych zdarzeń przewidzianych tą umową lub z chwilą zapłaty ostatniej raty zostanie przeniesione prawo własności. Zatem, jeżeli umowa dzierżawy nie zawiera takiego warunku tego typu czynność stanowi świadczenie usług.

W związku z powyższym w tej sytuacji podatnikowi VAT przysługuje prawo do odliczenia VAT związanego z inwestycją i VAT nie może być wydatkiem kwalifikowalnym.

iii) na podstawie umowy użyczenia spółce komunalnej lub zakładowi budżetowemu;

Umowa użyczenia ma charakter nieodpłatny. Z tego względu, przy tej formie zagospodarowania majątku trwałego gminy każdy stan faktyczny powinien być analizowany oddzielnie pod kątem przepisu art. 15 ust. 2 ustawy o VAT oraz postanowień:

⁴⁸ Dz. U. Nr 97, poz. 970, z późn. zm.

- art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o VAT, który stanowi, że opodatkowaniu podlega odpłatna dostawa towarów i odpłatne świadczenie usług,
- art. 8 ust. 2 ustawy o VAT, który m. in. stanowi, iż nieodpłatne świadczenie usług, jeżeli nie są one związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa, a podatnikowi przysługiwało prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego przy nabyciu towarów i usług związanych z tymi usługami, w całości lub części, traktuje się jak odpłatne świadczenie usług.

Brak prawa do obniżenia podatku należnego może być związany np. z nabyciem składników majątku od osoby fizycznej nie będącej podatnikiem VAT, która w związku z tym nie jest upoważniona do wystawiania faktur. Brak prawa do odliczeń może także mieć miejsce, gdy składniki majątku mają związek z czynnościami, które nie podlegają opodatkowaniu. W tym ostatnim przypadku należy zwrócić uwagę na wyżej cytowany art. 15 ust. 2 ustawy o VAT, który do działalności gospodarczej włączającej w obszar opodatkowania VAT zalicza czynności wykorzystywania towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły do celów zarobkowych.

W związku z powyższym należy przyjąć, iż tylko w przypadku niektórych umów użyczenia, gdzie będzie pewność spełnienia takich warunków jak:

- podatnik (gmina) od samego początku nie przewiduje odpłatnego udostępnienia składników majątkowych (np. poprzez ich najem, dzierżawę, wniesienie aportem) i działalność podatnika w zakresie składników majątkowych wytworzonych w związku z realizacją projektu FS lub EFRR nie jest związana z pobieraniem przez niego określonej formy wynagrodzenia,
- faktyczny użytkownik majątku użyczonego przez gminę (np. zakład budżetowy lub spółka komunalna) nie będzie go wykorzystywał do wykonywania czynności odpłatnych **w imieniu gminy**,

nie będzie służyło gminie prawo do odliczeń przy nabyciu składników majątkowych, a tym samym, VAT będzie mógł stanowić wydatek kwalifikowalny.

iv) najpierw (np. na okres 5 lat) na zasadzie umowy użyczenia, a następnie gmina sygnalizuje zmianę wykorzystania posiadanych składników majątku poprzez wniesienie ich aportem do spółki;

Jak wskazano w lit. a ppkt i, wykorzystanie towarów w sposób ciągły do działalności zarobkowej, zgodnie z art. 15 ust. 2 ustawy o VAT, jest zaliczane do działalności gospodarczej podatnika i obejmuje to także przekazywanie składników majątku w formie aportu. Jeżeli gmina zakłada wykorzystanie tych składników poprzez

wniesienie ich aportem (nawet w późniejszym okresie, po kilku latach udostępniania majątku na zasadzie umowy użyczenia), składniki tego majątku będą niewątpliwie związane z działalnością gospodarczą podatnika w rozumieniu ustawy o VAT. W sytuacji czasowego, nieodpłatnego wykorzystania tego majątku na cele nie związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa (umowa użyczenia), będzie miał zastosowanie przepis art. 8 ust. 2 ustawy o VAT gdzie wymieniono przypadki nieodpłatnego świadczenia usług, które są traktowane jako odpłatne świadczenie usług. W tego typu sytuacjach nieodpłatne świadczenie usług będzie podlegało opodatkowaniu i podatnikowi będzie przysługiwało prawo do zmniejszenia podatku należnego o podatek naliczony, a co za tym idzie VAT nie będzie mógł zostać uznany za wydatek kwalifikowalny.

Jednocześnie, w przypadku, gdy beneficjent przedstawi interpretację indywidualną, która w przypadku danego projektu potwierdzi brak możliwości odliczeń lub zwrotu VAT, VAT będzie mógł być uznany za wydatek kwalifikowalny.

6.8 Podrozdział 8 - Niezbędne opłaty i inne obciążenia

- 1) Inne niż VAT obciążenia, podatki, opłaty, których poniesienie jest niezbędne dla realizacji projektu mogą stanowić wydatki kwalifikowalne tylko wtedy, jeśli zostały rzeczywiście i ostatecznie poniesione przez beneficjenta, z zastrzeżeniem postanowień niniejszego podrozdziału.
- 2) Odsetki od długów (np. kredytów, pożyczek) oraz koszty wymiany walut nie będą kwalifikowalne.
- 3) Wydatki poniesione na obowiązkowe, tzn. wymagane przez przepisy prawa, bądź wymagane przez instytucje w systemie realizacji PO LiŚ (IZ, IP, IP/II/IW), ubezpieczenia oraz gwarancje bankowe mogą być uznane za wydatki kwalifikowalne.
Wydatki poniesione na ubezpieczenia (np. ubezpieczenie placu budowy) oraz gwarancje bankowe (np. gwarancja wypłaconej zaliczki lub/i gwarancja dobrego wykonania umowy), zgodne z postanowieniami Ogólnych warunków kontraktowych FIDIC zawartymi w „Warunkach Kontraktu na urządzenia i budowę z projektowaniem” (wydanie FIDIC 1999) lub w „Warunkach Kontraktu na budowę” (wydanie FIDIC 1999) lub analogiczne w przypadku kontraktów realizowanych w oparciu o inne warunki kontraktowe niż FIDIC, mogą być uznane za wydatki kwalifikowalne.
- 4) Wydatki na grzywny, kary finansowe, wydatki związane ze sprawami sądowymi (w tym wydatki związane z przygotowaniem i obsługą prawną spraw sądowych) oraz koszty realizacji ewentualnych postanowień wydanych przez sąd nie będą kwalifikowalne

z wyjątkiem wydatków związanych z odzyskiwaniem kwot nienależnie wypłaconych (po akceptacji IZ PO liŚ).

- 5) Wydatki poniesione w związku z pozyskiwaniem źródeł finansowania projektu (np. prowizje) nie są kwalifikowalne.
- 6) Wydatki związane z obsługą instrumentów zabezpieczających realizację umowy o dofinansowanie mogą być uznane za kwalifikowalne.
- 7) Wydatki poniesione na opłaty administracyjne, których poniesienie jest niezbędne dla realizacji projektu mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli zostały ostatecznie poniesione przez beneficjenta.

6.8.1 Sekcja 1 - Opłaty za usunięcie drzew i krzewów oraz opłaty za zajęcie pasa drogowego

1) Opłaty za usunięcie drzew lub krzewów

Zgodnie z art. 83 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody „*Usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości może nastąpić, z zastrzeżeniem ust. 2, po uzyskaniu zezwolenia wydanego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta na wniosek posiadacza nieruchomości. Jeżeli posiadacz nieruchomości nie jest jej właścicielem – do wniosku dołącza się zgodę jej właściciela.*”

Ponadto, zgodnie z art. 84 ust. 1 i 2 ww. ustawy „*Posiadacz nieruchomości ponosi opłaty za usunięcie drzew lub krzewów. Opłaty nalicza i pobiera organ właściwy do wydania zezwolenia na usunięcie drzew lub krzewów.*”

Mając na uwadze powyższe mogą wystąpić 3 sytuacje:

- a) Gmina, na rzecz której będą wnoszone opłaty za usunięcie drzewa lub krzewu w związku z realizacją projektu w ramach PO liŚ jest jednocześnie beneficjentem w ramach tegoż projektu. W tym wypadku opłata nie została rzeczywiście i ostatecznie poniesiona przez beneficjenta. W związku z powyższym wydatek ten nie może być uznany za wydatek kwalifikowalny.
- b) Beneficjent ponosi opłaty na rzecz innego podmiotu (gminy). W takim przypadku można uznać, iż wydatki te zostały rzeczywiście i ostatecznie poniesione przez beneficjenta i w konsekwencji mogą zostać zaliczone do wydatków kwalifikowalnych; dotyczy to również sytuacji, w której spółka komunalna ponosi wydatki na rzecz gminy, do której należy spółka komunalna, jeżeli spółka jest beneficjentem projektu, a gmina nie jest zaangażowana finansowo w realizację projektu.

- c) Beneficjent ponosi opłaty na rzecz innego podmiotu (np. gminy), który został wskazany w umowie o dofinansowanie jako podmiot uprawniony do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych (lub podmiot uprawniony do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych ponosi opłaty na rzecz beneficjenta). W takim przypadku, przedmiotowy wydatek nie będzie mógł być uznany za kwalifikowalny.

2) Opłaty za zajęcie pasa drogowego

Zgodnie z art. 40 ust. 3 ustawy o drogach publicznych „Za zajęcie pasa drogowego pobiera się opłatę”. Z kolei ust. 11 ww. artykułu stanowi, iż „Opłatę, o której mowa w ust. 3, nalicza i pobiera, w drodze decyzji administracyjnej, właściwy zarządca drogi przy udzielaniu zezwolenia na zajęcie pasa drogowego”. Zgodnie z art. 2a ustawy drogi krajowe stanowią własność Skarbu Państwa, natomiast drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne stanowią własność właściwego samorządu województwa, powiatu lub gminy.

W tym przypadku, podobnie jak w pkt 1, mogą wystąpić trzy sytuacje:

- a) Gmina, na rzecz której będą wnoszone opłaty za zajęcie pasa drogowego w związku z realizacją projektu w ramach PO IiŚ jest jednocześnie beneficjentem w ramach tegoż projektu. W tym wypadku opłata nie została rzeczywiście i ostatecznie poniesiona przez beneficjenta. W związku z powyższym wydatek ten nie może być uznany za wydatek kwalifikowalny.
- b) Beneficjent ponosi opłaty na rzecz innego podmiotu (gminy, powiatu, województwa). W takim przypadku można uznać, iż wydatki te zostały rzeczywiście i ostatecznie poniesione przez beneficjenta i w konsekwencji mogą zostać zaliczone do wydatków kwalifikowalnych; dotyczy to również sytuacji, w której spółka komunalna ponosi wydatki na rzecz gminy, do której należy spółka komunalna, jeżeli spółka jest beneficjentem projektu, a gmina nie jest zaangażowana finansowo w realizację projektu.
- c) Beneficjent ponosi opłaty na rzecz innego podmiotu (np. gminy), który został wskazany w umowie o dofinansowanie jako podmiot uprawniony do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych (lub podmiot uprawniony do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych ponosi opłaty na rzecz beneficjenta). W takim przypadku, przedmiotowy wydatek nie będzie mógł być uznany za kwalifikowalny.

6.8.2 Sekcja 2 - Opłaty za przyłączenie do sieci elektroenergetycznej lub gazowej

Wydatki poniesione przez beneficjentów na opłaty za przyłączenie do sieci elektroenergetycznej lub gazowej mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli są niezbędne

dla realizacji projektu oraz jeśli zostały rzeczywiście i ostatecznie poniesione przez beneficjenta (wymogi te należy interpretować podobnie jak w Sekcji 6.8.1).

Jednocześnie beneficjenci, którzy będą ponosili ww. wydatki zaliczając je do wydatków kwalifikowalnych powinni przechowywać dokumenty przedstawiające sposób obliczenia ww. opłaty przez odpowiednio przedsiębiorstwo energetyczne lub gazownicze w celu udostępnienia wszystkim podmiotom, które są uprawnione do kontroli realizacji projektów współfinansowanych w ramach PO liŚ.

W przypadku, gdy przedsiębiorstwo energetyczne lub gazownicze nie załączy odpowiedniej kalkulacji do umowy o przyłączenie do sieci, beneficjent powinien wystąpić do przedsiębiorstwa o jej udostępnienie.

6.9 Podrozdział 9 - Inne kategorie wydatków

- 1) Kategorie wydatków wykraczające poza opisane w Podrozdziałach 6.1-6.8 i 6.11-6.12 mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli konieczność ich poniesienia wynika bezpośrednio ze specyfiki realizowanego projektu i jeśli zostaną wskazane we wniosku o dofinansowanie oraz w umowie o dofinansowanie.
- 2) Przewiduje się, iż inne niż wymienione w Podrozdziałach 6.1-6.8 i 6.11-6.12 kategorie wydatków będą występowały przede wszystkim w projektach związanych z ochroną przyrody lub tzw. projektach miękkich, tj. przedsięwzięciach nie będących projektami infrastrukturalnymi realizowanymi w ramach działania objętego cross-financingiem a więc Działania 5.4 PO liŚ.
- 3) W odniesieniu do kategorii wydatków wykraczających poza opisane w Podrozdziałach 6.1-6.8 i 6.11-6.12, w przypadku, gdy beneficjent samodzielnie wykonuje całość lub część prac związanych z realizacją przedmiotu projektu, postanowienia pkt 3 i 4 Podrozdziału 6.4 (Roboty budowlane) stosuje się odpowiednio.

6.10 Podrozdział 10 - Pozostałe

6.10.1 Sekcja 1 - Wydatki operacyjne

- 1) Wydatki operacyjne projektu inwestycyjnego, czyli wydatki ponoszone w fazie eksploatacji inwestycji nie są kwalifikowalne.
- 2) Przykładowo do wydatków operacyjnych, które nie mogą być uznane za kwalifikowalne zalicza się wydatki poniesione na wynagrodzenia dla pracowników zatrudnionych w eksploatacyjnej fazie inwestycji, wydatki na produkty podlegające szybkiemu zużyciu,

wydatki na części zamienne, energię oraz środki chemiczne do wykorzystania podczas fazy eksploatacyjnej inwestycji.

6.11 Podrozdział 11 - Wydatki związane z zastosowaniem technik finansowania nie powodujących natychmiastowego przeniesienia prawa własności

Jako wydatki związane z zastosowaniem technik finansowania rozumie się wydatki na te techniki finansowania (np. leasing, najem, dzierżawa), które nie powodują natychmiastowego przeniesienia na podmiot użytkujący prawa własności do danego dobra.

W przypadku wykorzystania technik finansowania opisanych w niniejszym podrozdziale do nabycia środków trwałych odpowiednio zastosowanie mają postanowienia *Podrozdziałów 6.2-6.5*.

6.11.1 Sekcja 1 - Leasing

- 1) Z zastrzeżeniem szczególnych wymogów, które mogą obowiązywać projekty, które podlegają zasadom pomocy publicznej, wydatki poniesione w związku z leasingiem mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli spełnią warunki wskazane w *Wytycznych*.
- 2) Dopuszcza się możliwość kwalifikowania następujących form leasingu przy spełnieniu szczegółowych warunków określonych poniżej:
 - a) leasingu finansowego,
 - b) leasingu operacyjnego,
 - c) leasingu zwrotnego- w rozumieniu MSSF.
- 3) Z zastrzeżeniem postanowień pkt 4 wydatkiem kwalifikowalnym do współfinansowania jest część opłaconej raty leasingowej związana ze spłatą kapitału leasingowanego aktywa. Tylko ta kwota może być uwzględniona przez beneficjenta we wniosku o płatność, jako wydatek kwalifikowalny.
- 4) **Na warunkach określonych w Podrozdziale 5.6** w przypadku umowy leasingu finansowego aktywów niezbędnych do realizacji celu projektu (a więc nie jest możliwe finansowanie (w ramach wydatków kwalifikowalnych) tą metodą środków trwałych wykorzystywanych tylko w okresie realizacji projektu) beneficjent może wskazać leasingodawcę jako podmiot upoważniony do ponoszenia wydatków kwalifikowalnych. W takim przypadku za wydatek kwalifikowalny może być uznany wydatek poniesiony przez leasingodawcę na zakup danego dobra. Umowa zawarta pomiędzy beneficjentem a podmiotem upoważnionym – leasingodawcą powinna zapewniać odpowiednią trwałość projektu.

- 5) Refundacja wydatków faktycznie poniesionych może zostać skierowana wyłącznie na rzecz beneficjenta (leasingobiorcy).
- 6) Z zastrzeżeniem postanowień pkt 4, jedynie wydatki związane z ratami leasingowymi przypadającymi do zapłaty i rzeczywiście zapłaconymi w okresie kwalifikowania wydatków mogą być uważane za kwalifikowalne, w tym również w przypadku, gdy okres obowiązywania umowy leasingu przekracza końcową datę kwalifikowania wydatków określoną w umowie o dofinansowanie.
- 7) Maksymalna kwota wydatków kwalifikowalnych nie może przekroczyć rynkowej wartości aktywu będącego przedmiotem leasingu. Oznacza to, że kwota kwalifikowalna do współfinansowania nie może być wyższa niż kwota, na którą opiewa dowód zakupu wystawiony leasingodawcy, przez dostawcę współfinansowanego aktywów.
- 8) Z zastrzeżeniem postanowień pkt 3 dowodem faktycznego poniesienia wydatku jest dokument potwierdzający wysokość raty leasingowej wraz z dokumentem potwierdzającym jej opłacenie.
- 9) Za kwalifikowalne nie można uznać wydatków związanych z umową leasingu, w szczególności:
 - a) podatku związanego z umową leasingu (nie dotyczy VAT, w przypadku którego obowiązują warunki wskazane w Podrozdziale 6.7),
 - b) marży finansującego,
 - c) odsetek od refinansowania kosztów,
 - d) kosztów ogólnych,
 - e) opłat ubezpieczeniowych.
- 10) **W przypadku wykorzystania leasingu w projekcie powinna być zachowana zgodność z zasadą trwałości projektu.**

Ad pkt 2 lit. a. Leasing finansowy.

Pod pojęciem leasingu finansowego (zgodnie z MSSF) rozumie się taką umowę leasingu, w ramach której ryzyko oraz pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu są przeniesione na leasingobiorcę (czyli beneficjenta), co oznacza, że umowa leasingu sprowadza się do czasowego przekazania w użytkowanie określonego dobra, przy czym umowa leasingu zawiera „opcję nabycia” lub też przewiduje „minimalny okres leasingowy odpowiadający okresowi użytkowania” aktywów, będących przedmiotem leasingu.

W przypadku, gdy przepisy prawa podatkowego przewidują dla umowy leasingu wystawienie jednej faktury w dniu zawarcia umowy, dowodem poniesienia wydatku będzie harmonogram spłat wraz z informacją o płatnościach i wyciągiem bankowym.

Ad pkt 2 lit. b. Leasing operacyjny.

Pod pojęciem leasingu operacyjnego (zgodnie z MSSF) rozumie się taką umowę leasingu, w ramach której ryzyko oraz pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu nie są zasadniczo w całości przeniesione na beneficjenta współfinansowanego projektu, co oznacza, że umowa leasingu sprowadza się do czasowego przekazania w użytkowanie określonego dobra, przy czym czas ten może być krótszy niż okres gospodarczej używalności przedmiotu leasingu.

Ad pkt 2 lit. c. Leasing zwrotny.

Istotą leasingu zwrotnego (zgodnie z MSSF) jest powiązanie umowy leasingu z poprzedzającą ją umową sprzedaży. Leasingobiorca sprzedaje posiadany środek trwały firmie leasingowej i równocześnie uzyskuje prawo do jego dalszego użytkowania, na warunkach ustalonych w umowie leasingu. Dzięki takiej operacji podmiot, który sprzedał dany środek trwały leasingodawcy, nadal z niego korzysta, płacąc raty leasingowe związane z jego użytkowaniem.

W przypadku leasingu zwrotnego, za kwalifikowalne mogą być uznane raty leasingowe płacone przez leasingobiorcę. Współfinansowanie wspólnotowe nie może jednak posłużyć do ponownego nabycia danego środka trwałego.

6.11.2 Sekcja 2 - Inne techniki finansowania

- 1) Z zastrzeżeniem pkt 2 wydatki związane z zastosowaniem innych technik finansowania (np. najem, dzierżawa) kwalifikują się do współfinansowania z EFRR lub FS, jeśli zostaną spełnione następujące warunki:
 - a) wydatki związane z zastosowaniem ww. technik finansowania zostaną wskazane we wniosku o dofinansowanie,
 - b) beneficjent wykaże, iż zastosowanie ww. technik finansowania jest najbardziej efektywną metodą pozyskania danego wyposażenia,
 - c) ww. wydatki zostaną wyszczególnione w umowie o dofinansowanie projektu.
- 2) Postanowienia niniejszej sekcji nie mają zastosowania do wydatków ponoszonych w ramach kategorii opisanej w Podrozdziale 6.3 (Nabycie nieruchomości).

6.12 Podrozdział 12 - Pomoc techniczna dla instytucji zaangażowanych we wdrażanie PO IiŚ

W zakresie postanowień niniejszego podrozdziału, w uzasadnionych przypadkach, IZ PO IiŚ może wydać opinię zmieniającą postanowienia niniejszego podrozdziału. W takim przypadku

o dokonanej zmianie informuje wszystkie IP w systemie realizacji PO liŚ. Wszelkie zmiany dokonane w tym trybie będą uwzględniane w *Wytycznych* przy ich najbliższej aktualizacji.

- 1) Niniejszy rozdział dotyczy wyłącznie wydatków ponoszonych w ramach XIV i XV priorytetu PO liŚ. Wydatki należące do kategorii opisanych w tym podrozdziale mogą być uznane za kwalifikowalne w ramach XIV i XV priorytetu PO liŚ, pod warunkiem, że:
 - a) są bezpośrednio związane z realizacją PO liŚ,
 - b) zostały poniesione zgodnie z warunkami ogólnymi określonymi w Rozdziale 5 *Wytycznych* oraz zgodnie z warunkami wskazanymi w niniejszym podrozdziale,
 - c) zostały poniesione zgodnie z wymogami określonymi w dokumencie pn. „*System wdrażania XIV i XV priorytetu. (pomoc techniczna) w ramach PO liŚ*”.
- 2) Przez wykonywanie zadań kwalifikowalnych w ramach PO liŚ w przypadku pracowników Instytucji Zarządzającej, IP oraz IPiI/IW należy rozumieć wykonywanie zadań związanych bezpośrednio z programowaniem, zarządzaniem, wdrażaniem, monitorowaniem, oceną, kontrolą oraz promocją i informacją PO liŚ bądź w części wykonywanie ww. zadań w zakresie PO liŚ, a w części ww. zadań w zakresie FS, SPO Transport oraz SPO WKP⁴⁹.
- 3) Przez wykonywanie zadań kwalifikowalnych w ramach PO liŚ w przypadku pracowników GDDKiA i PKP PLK S.A. należy rozumieć wykonywanie zadań związanych z realizacją projektów w ramach PO liŚ.
- 4) Weryfikacja zaangażowania pracownika w realizację zadań kwalifikowalnych w ramach PO liŚ będzie się odbywała zasadniczo na podstawie analizy opisów stanowisk lub zakresów obowiązków. Ponadto w trakcie kontroli RPD będzie weryfikowana zasadnicza poprawność wartości zaangażowania pracownika wykazana w opisie stanowiska lub zakresie obowiązków.
- 5) Beneficjenci PT PO liŚ są zobowiązani posiadać opisy stanowisk lub zakresy obowiązków dla wszystkich pracowników, których wynagrodzenia będą finansowane w ramach PT PO liŚ zawierające elementy wskazane przez IZ w dokumencie. *System wdrażania XIV i XV priorytetu (pomoc techniczna) w ramach PO liŚ*. W uzasadnionych przypadkach (gdy zaangażowanie pracownika w zadania kwalifikowalne w ramach PO liŚ ulega częstym zmianom) dopuszcza się możliwość rozliczania czasu pracy pracownika na podstawie kart czasu pracy. W takim przypadku opis stanowiska lub zakres obowiązków nie musi zawierać informacji na temat proporcji, w jakiej pracownik poświęca swój czas na działania związane z realizacją POliŚ w odniesieniu do

⁴⁹ Jeżeli zakres interwencji priorytetów i działań SPO WKP wdrażanych przez daną instytucję jest powiązany/kontynuowany w ramach priorytetów i działań PO liŚ.

pozostałych zadań. Natomiast również w tym przypadku zakres zadań pracownika powinien być określony w opisie stanowiska lub zakresie obowiązków.

- 6) **Sposób obliczania liczby etatomiesięcy** zaangażowanych w wykonywanie zadań kwalifikowalnych w ramach PO liŚ został określony w dokumencie *System wdrażania XIV i XV priorytetu (pomoc techniczna) w ramach PO liŚ*.
- 7) Beneficjent PT PO liŚ, który nie wnieskuje o finansowanie wynagrodzeń wszystkich pracowników danej jednostki z PT PO liŚ (tzn. liczba etatomiesięcy zaangażowanych w wykonywanie zadań kwalifikowalnych w ramach PO liŚ w danej jednostce jest wyższa niż liczba etatomiesięcy, które mają być finansowane w ramach RPD) zobowiązany jest zawrzeć elementy wymagane przez IZ POliŚ w opisach stanowisk (lub zakresy obowiązków) również tych pracowników, których wynagrodzenia nie są finansowane ze środków PT PO liŚ, jeżeli są uwzględniani przy wyliczaniu liczby etatomiesięcy na potrzeby rozliczania niektórych wydatków w ramach RPD (określonej we wniosku o dofinansowanie RPD), lub też biorą udział w formach podnoszenia kwalifikacji finansowanych z PT PO liŚ lub w inny sposób wykonywanie przez nich zadań jest współfinansowane w ramach PT PO liŚ.
- 8) IZ oraz IP zobowiązane są zawrzeć elementy wymagane przez IZ POliŚ w opisach stanowisk lub zakresach obowiązków wszystkich pracowników uwzględnianych przy wyliczaniu liczby etatomiesięcy na potrzeby rozliczania niektórych wydatków w ramach RPD lub biorącym udział w formach podnoszenia kwalifikacji finansowanych z PT PO liŚ lub pracowników wykonujących zadania, które w inny sposób są współfinansowane w ramach PT PO liŚ.
- 9) W liczbie etatomiesięcy na potrzeby rozliczania wydatków w ramach RPD mogą być uwzględniani tylko ci pracownicy, którzy w co najmniej 25% czasu pracy wykonują zadania kwalifikowalne w ramach PO liŚ.
- 10) W odniesieniu do Centrum Unijnych Projektów Transportowych (CUPT), jako instytucji powołanej wyłącznie do wdrażania PO liŚ dla potrzeb rozliczania wydatków o których mowa w Sekcjach 6.12.1, 6.12.3, 6.12.7, 6.12.8, przyjmuje się, że wszyscy pracownicy CUPT wykonują zadania kwalifikowane w ramach PO liŚ. W przypadku CUPT wszystkie wydatki, o których mowa w Sekcji 6.12.7 pkt 2 (Media oraz inne wydatki bieżące), mogą być uznane za kwalifikowalne.
W sytuacji, gdy zadania CUPT będą obejmowały również inne zadania, specjalny status CUPT przestanie obowiązywać.

6.12.1 Sekcja 1 - Wydatki osobowe - wynagrodzenia pracowników

- 1) Wynagrodzenia pracowników IP oraz IZ będą finansowane w ramach PO PT 2007-2013. Wynagrodzenia pracowników pozostałych beneficjentów PT PO liŚ , będą mogły być uznane za kwalifikowalne zgodnie z warunkami wskazanymi w niniejszej sekcji.
- 2) Wydatki poniesione na wynagrodzenia pracowników zatrudnionych na podstawie umów o pracę albo mianowania oraz sposób ich dokumentowania.
 - a) Za kwalifikowalne w ramach pomocy technicznej PO liŚ będą mogły być uznane wydatki poniesione na wynagrodzenia jedynie w odniesieniu do tych pracowników (w tym pracowników na stanowiskach kierowniczych oraz sekretarskich), którzy co najmniej w 25% czasu pracy wykonują zadania kwalifikowalne w ramach PO liŚ. Za kwalifikowalną może być uznana ta część wynagrodzenia, która odpowiada procentowemu zaangażowaniu pracownika w zadania kwalifikowalne w ramach PO liŚ.
 - b) **Przez osoby zajmujące stanowiska kierownicze należy rozumieć osoby sprawujące nadzór nad pracownikami zaangażowanymi w realizację, wykonywanie zadań kwalifikowalnych w ramach PO liŚ (tj. np. Dyrektor/Zastępca Dyrektora komórki realizującej zadania IPII/IW, Kierownik/Naczelnik Zespołu/Wydziału zaangażowanego merytorycznie w realizację PO liŚ). Powyższe warunki stosują się odpowiednio do finansowania stanowisk kierowniczych w GDDKiA i PKP PLK S.A.**
 - c) **Wydatki na wynagrodzenia pracowników wspierających pracę osób wykonujących zadania kwalifikowalne w ramach PO liŚ tj. w szczególności wynagrodzenia pracowników odpowiedzialnych za sprawy kadrowe, pracowników obsługi technicznej, ochrony, pracowników zajmujących się utrzymaniem czystości, kierowców itp. nie będą uznane za wydatki kwalifikowalne w ramach PO liŚ.**
 - d) Za kwalifikowalne w ramach PT PO liŚ będą mogły być w szczególności uznane następujące elementy wynagrodzenia:
 - i) płaca zasadnicza,
 - ii) dodatek funkcyjny,
 - iii) dodatek stażowy,
 - iv) dodatki za stopień służbowy,
 - v) składka na ubezpieczenia społeczne,
 - vi) składka na Fundusz Pracy,
 - vii) składka na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,

- viii) nagrody, premie (z wyłączeniem nagród jubileuszowych),
- ix) inne dodatki do wynagrodzeń wynikające z obowiązujących przepisów prawa⁵⁰,
- x) wynagrodzenie za czas niezdolności pracownika do pracy w skutek choroby,
- xi) dodatkowe wynagrodzenia roczne wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne i fundusze pozaubezpieczeniowe płacone przez pracodawcę; koszty dodatkowego wynagrodzenia rocznego (tzw. „trzynastki”) mogą być kwalifikowalne proporcjonalnie do okresu, w jakim pracownik wykonywał zadania kwalifikowalne w ramach PO LiŚ. Oznacza to np., że dodatkowe wynagrodzenie roczne za 2007 r. (wypłacane w 2008 r.) dla pracownika, któremu powierzono obowiązki kwalifikowalne w ramach PO LiŚ od 1.01.2008 nie stanowi wydatku kwalifikowalnego w ramach PT PO LiŚ,
- xii) wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych, jeżeli w danej instytucji wszystkich pracowników obowiązują jednakowe zasady w tym zakresie, a praca w godzinach nadliczbowych jest odpowiednio rejestrowana.

Podstawą do uznania za kwalifikowalne dodatków do wynagrodzeń, nagród oraz premii będzie ujęcie ich w regulaminie pracy bądź regulaminie wynagradzania danej instytucji, odnoszącym się do wszystkich pracowników danej instytucji (w przypadku instytucji, w których zasady wynagradzania zostały uregulowane w innych dokumentach (np. w zbiorowych układach pracy), wydatki na wynagrodzenia powinny być zgodne z tymi dokumentami).

- e) Za wydatki niekwalifikowalne będą uznane w szczególności następujące elementy wynagrodzenia:
 - i) ekwiwalent urlopowy,
 - ii) zasiłki i inne świadczenia finansowane ze środków ZUS (np. zasiłek rehabilitacyjny, macierzyński, opiekuńczy oraz wyrównawczy),
 - iii) zasiłki finansowane z budżetu państwa (zasiłek pielęgnacyjny i zasiłek rodzinny),
 - iv) zasiłek chorobowy,
 - v) odpisy na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych, świadczenia finansowane z ZFŚS (np. wczasy „pod gruszą”, bony żywieniowe, dopłaty do stołówki, itp.),
 - vi) odprawy emerytalno-rentowe,
 - vii) nagrody jubileuszowe,
 - viii) składki na PFRON.

3) Inne wydatki związane z zatrudnianiem pracowników:

⁵⁰ W przypadku, gdy zasady dotyczące wypłaty tych dodatków (np. ich wysokość, okres wypłaty, determinanty wpływające na wysokość) wynikają z ustaw, przepisów wykonawczych do ustaw, a w odniesieniu do dodatków wynikających z regulaminu instytucji – z regulaminu bądź innych dokumentów powiązanych z regulaminem.

- a) Za wydatki kwalifikowalne w ramach PT PO LiŚ, w ramach kategorii: wydatki na wdrażanie, będą mogły być uznane wydatki na zamieszczanie ogłoszeń o naborze na stanowiska związane z wykonywaniem zadań kwalifikowalnych w ramach PO LiŚ.
- b) Za wydatki niekwalifikowalne w ramach PT PO LiŚ uznane będą:
 - i) wydatki poniesione na zakup okularów korygujących wzrok,
 - ii) wydatki poniesione na przeprowadzenie badań wstępnych i okresowych,
 - iii) wydatki poniesione na zakup legitymacji PKP,
 - iv) wydatki poniesione na zakup dodatkowych usług zdrowotnych dla pracowników.

6.12.2 Sekcja 2 - Wydatki na wdrażanie - wsparcie instytucji poprzez zawieranie umów cywilno-prawnych z osobami fizycznymi

- 1) Warunkiem uznania ww. wydatku za kwalifikowalny jest określenie w umowie cywilnoprawnej bądź w załączniku do umowy „zakresu usługi” precyzującego, jakiego rodzaju czynności w zakresie merytorycznego wsparcia procesu programowania, zarządzania, wdrażania, monitorowania, audytu, oceny, certyfikacji i kontroli oraz promocji i informacji PO LiŚ będą wykonywane na podstawie umowy cywilnoprawnej oraz okres, w jakim czynności te będą wykonywane.
- 2) **Za niekwalifikowalne** w ramach PT PO LiŚ uznane zostaną wydatki poniesione w związku z zawarciem umów cywilnoprawnych zawieranych przez daną instytucję z własnymi pracownikami. **W wyjątkowych sytuacjach** ww. wydatki mogą być uznane za kwalifikowalne, jeżeli dotyczą **incydentalnego** zaangażowania ekspertów będących pracownikami danej instytucji w zadania związane z realizacją PO LiŚ oraz jeżeli są zgodne z prawem, w tym w szczególności z prawem pracy i ustawą Pzp. W przypadku, gdy zaangażowanie ww. ekspertów nie ma charakteru incydentalnego, lecz ma charakter powtarzalny, zadania związane z realizacją PO LiŚ powinny być uwzględnione w zakresie obowiązków danego pracownika zatrudnionego na podstawie umowy o pracę albo mianowania.
- 3) **Wydatki na wynagrodzenie konsultantów w punktach informacyjnych PO LiŚ zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych, zawartych zgodnie z obowiązującym prawem, w tym przede wszystkim z przepisami w zakresie prawa pracy i ustawy Pzp, mogą być uznane za kwalifikowalne.**

6.12.3 Sekcja 3 - Wydatki na wdrażanie - zakup i instalacja sprzętu, wyposażenia, oprogramowania, licencji, utrzymanie i rozbudowa systemów informatycznych

6.12.3.1 Podsekcja 1 - Zakup i instalacja sprzętu komputerowego, sprzętu audiowizualnego, telekomunikacyjnego, informatycznego i teleinformatycznego, sprzętu biurowego i biurowo-kancelaryjnego, wyposażenia, oprogramowania, licencji oraz materiałów biurowych

Decydując o parametrach zakupywanego sprzętu, beneficjent powinien wziąć pod uwagę rzeczywiste potrzeby, tak by funkcjonalność sprzętu była adekwatna do potrzeb pracowników. Nieuzasadnione jest np. zakupywanie sprzętu komputerowego przystosowanego do obsługi zaawansowanych programów graficznych dla pracowników, którzy nie zajmują się informacją i promocją w zakresie wymagającym obsługi ww. programów. W przypadku, gdy parametry zakupionego sprzętu będą wyraźnie odbiegały od potrzeb pracowników, tego rodzaju wydatki będą mogły być zakwestionowane i uznane za wydatki niekwalifikowalne.

1) Zakup i instalacja sprzętu, wyposażenia, oprogramowania, licencji dla pracowników;

W ramach PT PO liŚ można zakupić sprzęt, wyposażenie, oprogramowanie i licencje w ilości zgodnej z liczbą etatomiesięcy wykonujących w danej komórce organizacyjnej zadania kwalifikowalne w ramach PO liŚ.

Niezbędnym warunkiem uznania za kwalifikowalne wydatków związanych z zakupem sprzętu, wyposażenia, oprogramowania i licencji jest, aby zakupiony sprzęt, wyposażenie, oprogramowanie i licencje wykorzystywane były przez pracowników, którzy wykonują choć w części zadania kwalifikowalne w ramach PO liŚ.

Powyższe dotyczy również tego rodzaju wydatków na potrzeby działań informacyjno-promocyjnych oraz punktów informacyjnych.

2) Zakup i instalacja sprzętu, wyposażenia, oprogramowania i licencji na potrzeby komórki organizacyjnej wykonującej zadania kwalifikowalne w ramach PO liŚ;

Wydatki tego rodzaju są kwalifikowalne w całości, jeśli są zakupione na potrzeby komórki organizacyjnej (tj. na potrzeby więcej niż jednego pracownika) zajmującej się wyłącznie zadaniami kwalifikowanymi w ramach PO liŚ.

Jeśli komórka organizacyjna wykonuje również inne zadania, wydatki są kwalifikowalne proporcjonalnie do liczby etatomiesięcy wykonujących zadania kwalifikowalne w ramach PO liŚ w stosunku do całkowitej liczby etatomiesięcy zatrudnionych w danej komórce organizacyjnej. Powyższe dotyczy również tego rodzaju wydatków na potrzeby działań informacyjno-promocyjnych oraz punktów informacyjnych.

3) Zakup komputerów przenośnych:

W przypadku, gdy cena komputera przenośnego jest zbliżona do ceny komputera stacjonarnego o podobnych parametrach możliwe jest zakupienie na potrzeby pracowników komputerów przenośnych zamiast stacjonarnych. Zakupu takiego dokonuje się na takich samych warunkach jak wskazane w punkcie 1.

Ponadto możliwy jest zakup dodatkowej puli komputerów przenośnych wykorzystywanych na potrzeby kontroli lub działań informacyjno-promocyjnych.

W przypadku, gdy komputer przenośny z puli dodatkowej będzie wykorzystywany wyłącznie do zadań kwalifikowalnych w ramach PO liŚ, wydatek związany z jego zakupem będzie mógł być uznany za kwalifikowalny w 100%.

W przypadku, gdy komputer przenośny z puli dodatkowej będzie wykorzystywany również do innych zadań, będzie kwalifikowalny proporcjonalnie do liczby etatomiesięcy zaangażowanych w wykonywanie zadań kwalifikowalnych w ramach PO liŚ w stosunku do liczby etatomiesięcy ogółem w danej komórce organizacyjnej.

Wydatki poniesione na zakup komputerów przenośnych w nieuzasadnionej ilości będą mogły być zakwestionowane jako wydatki niekwalifikowalne.

4) Zakup materiałów biurowych:

Wydatki na zakup materiałów biurowych wykorzystywanych wyłącznie na potrzeby zadań kwalifikowalnych w ramach PO liŚ mogą być uznane za kwalifikowalne w 100%. W przypadku gdyby materiały biurowe były wykorzystywane w danej komórce organizacyjnej/instytucji także do innych zadań, wydatki są kwalifikowalne proporcjonalnie do liczby etatomiesięcy wykonujących zadania kwalifikowalne w ramach PO liŚ w stosunku do całkowitej liczby etatomiesięcy zatrudnionych w danej komórce organizacyjnej/instytucji.

5) Za wydatki niekwalifikowalne będą uznawane w szczególności wydatki poniesione na:

- a) sprzęt i wyposażenie niezwiązane bezpośrednio z pracą merytoryczną biura (czyli np. wyposażenie kuchni, zakup czajników, ekspresów do kawy, itp.),
- b) wyposażenie biura (np. dywan, lampa, wieszaki, kosze na śmieci), jeśli nie zostały poniesione w ramach remontu lub przystosowania biura na potrzeby wdrażania PO liŚ.

6.12.3.2 Podsekcja 2 - Serwisowanie sprzętu

- 1) Wydatki związane z serwisowaniem sprzętu wykorzystywanego na potrzeby zadań kwalifikowalnych w ramach PO liŚ mogą stanowić wydatki kwalifikowalne w ramach PT PO liŚ w przypadku, gdy serwis zapewniany jest przez instytucję zewnętrzną.
- 2) W przypadku, gdy serwis zapewniany jest przez służby wewnętrzne danej jednostki za kwalifikowalny uznany może być wydatek poniesiony na zakup części zamiennych do serwisowania sprzętu wykorzystywanego do zadań kwalifikowalnych w ramach PO liŚ na warunkach dotyczących zakupu sprzętu.
- 3) Wydatki na:
 - a) serwis sprzętu, wyposażenia, oprogramowania, licencji dla pracowników;
 - b) serwis sprzętu, wyposażenia, oprogramowania, licencji na potrzeby komórki organizacyjnej wykonującej zadania kwalifikowalne w ramach PO liŚ;
 - c) serwis komputerów przenośnych zakupionych w ramach dodatkowej puli wykorzystywanych na potrzeby kontroli lub działań informacyjno-promocyjnych;mogą być uznane za kwalifikowalne proporcjonalnie do liczby etatomiesięcy wykonujących zadania kwalifikowalne w ramach PO liŚ w stosunku do całkowitej liczby etatomiesięcy zatrudnionych w danej komórce organizacyjnej.

6.12.3.3 Podsekcja 3 - Systemy informatyczne

- 1) W ramach PT PO liŚ za kwalifikowalne mogą być uznane wydatki związane z budową, utrzymaniem oraz rozwojem lokalnych systemów informatycznych mających na celu obsługę PO liŚ oraz automatyzację procesów biznesowych, tj.:
 - a) systemu finansowo-księgowego (zwanego systemem FK) spełniającego wymogi ustawy o rachunkowości lub informatycznego systemu kadrowo-płacowego,
 - b) Lokalnego Systemu Informatycznego (LSI) na poziomie instytucji odpowiedzialnej za wdrażanie programu operacyjnego, który połączony będzie z Krajowym Systemem Informatycznym monitoring i sprawozdawczości poprzez odpowiedni interfejs.
- 2) W ramach pomocy technicznej PO liŚ za kwalifikowalne mogą być uznane wydatki poniesione na:
 - a) prace związane z budową LSI, systemu FK lub informatycznego systemu kadrowo-płacowego,
 - b) zakup infrastruktury informatycznej na potrzeby obsługi i utrzymania LSI,
 - c) prace związane z aktualizacją LSI, systemu FK lub informatycznego systemu kadrowo-płacowego oraz rozwojem nowych funkcjonalności tych systemów.

- 3) W przypadku, gdy LSI będzie wykorzystywany wyłącznie na potrzeby PO liŚ wydatki związane z jego zakupem lub adaptacją istniejącego systemu, a także eksploatacją będą mogły być kwalifikowalne w całości.
- 4) W przypadku, gdy LSI będzie wykorzystywany także do obsługi innych programów operacyjnych, a nie jest możliwe oszacowanie kosztów tej części systemu, która jest wykorzystywana na potrzeby PO liŚ, za kwalifikowalną będzie mogła zostać uznana część wydatku proporcjonalnie do alokacji obsługiwanych przez ten system programów (alokacja planowana na lata 2007-2013).
- 5) Wydatek związany z zakupem systemu FK lub informatycznego systemu kadrowo-płacowego będzie kwalifikowalny proporcjonalnie do liczby etatomiesięcy zaangażowanych w danej instytucji w wykonywanie zadań kwalifikowalnych w ramach PO liŚ w relacji do całkowitej liczby etatomiesięcy w danej instytucji. W szczególnych przypadkach, w których konieczność zakupu przez daną instytucję systemu FK bądź informatycznego systemu kadrowego wynika wyłącznie z udziału danej instytucji w realizacji PO liŚ, kwalifikowalność wydatków poniesionych na zakup takich systemów będzie każdorazowo przedmiotem weryfikacji i decyzji IZ PO liŚ w zakresie uznania za kwalifikowalną pełnej kwoty wydatku, a nie proporcjonalnie do liczby etatomiesięcy.
- 6) Dopuszcza się tworzenie LSI przez kilka instytucji zaangażowanych we wdrażanie PO liŚ. W takim przypadku poszczególne instytucje mogą kwalifikować wydatki związane z budową i obsługą systemu proporcjonalnie do zakresu prac wykonanych na rzecz danej instytucji. Powinno to znaleźć stosowne odzwierciedlenie w dokumentach finansowych i umowach z wykonawcą.
- 7) W przypadku, gdy dana instytucja posiada już LSI, za kwalifikowalne będą mogły być uznane jedynie wydatki związane z dostosowaniem systemu do obsługi PO liŚ oraz dalszym rozwojem systemu na potrzeby PO liŚ.
- 8) Wydatki poniesione na szkolenia pracowników z zakresu obsługi LSI będą również mogły być uznane za kwalifikowalne w ramach PT PO liŚ.

6.12.4 Sekcja 4 - Wydatki na wdrażanie - wydatki poniesione na usługi doradcze i inne usługi zewnętrzne niezbędne dla prawidłowej realizacji PO liŚ

Za wydatki kwalifikowalne mogą być uznane wydatki poniesione na usługi doradcze i inne usługi zewnętrzne niezbędne dla prawidłowej realizacji PO liŚ, w tym w szczególności związane z:

- a) oceną i wyborem projektów do dofinansowania w ramach PO liŚ,
- b) kontrolą realizacji PO liŚ,

- c) przygotowaniem i prowadzeniem badań oraz opracowywaniem odpowiednich ekspertyz, analiz, sprawozdań, studiów i koncepcji zorientowanych na wsparcie procesu zarządzania oraz realizacji programu.

6.12.5 Sekcja 5 - Wydatki na wdrażanie - wydatki związane z organizacją i obsługą posiedzeń Komitetu Monitorującego oraz Podkomitetów Monitorujących PO liŚ, grup i zespołów roboczych

- 1) Wydatki związane z organizacją i obsługą posiedzeń Komitetu Monitorującego oraz Podkomitetów Monitorujących PO liŚ, grup i zespołów roboczych będą mogły być uznane za kwalifikowalne, jeśli są związane z jednym lub większą liczbą spośród następujących rodzajów wydatków:
 - a) usługi tłumaczeniowe,
 - b) wynajem pomieszczeń na posiedzenia,
 - c) wyżywienie,
 - d) wypożyczenie sprzętu audiowizualnego i innego koniecznego wyposażenia,
 - e) przygotowanie, powielenie i dostarczenie materiałów,
 - f) opłaty za udział ekspertów,
 - g) wydatki związane z podróżą oraz wydatki poniesione na zakwaterowanie osób biorących udział w posiedzeniach (na warunkach wskazanych w poniższych punktach).
- 2) W ramach PT PO liŚ za kwalifikowalne mogą być uznane wydatki poniesione przez beneficjenta PT PO liŚ – organizatora Komitetu Monitorującego, Podkomitetu Monitorującego, grupy lub zespołu roboczego na zwrot wydatków związanych z dojazdami i zakwaterowaniem członków (oraz ich zastępców), zamieszkałych poza miejscem obrad, poniesione zgodnie z poniższymi warunkami.
- 3) Wydatki związane z przejazdami:
 - a) Wydatki poniesione na przejazdy publicznymi środkami komunikacji: przez publiczne środki komunikacji należy rozumieć środki transportu autobusowego oraz kolejowego (z wyłączeniem komunikacji miejskiej). Zwrot wydatków odbywać się będzie po przekazaniu do instytucji organizującej posiedzenie oświadczenia o poniesieniu wydatków przez członka/zastępcę Komitetu Monitorującego PO liŚ, Podkomitetu Monitorującego PO liŚ, grupy lub zespołu roboczego wraz załącznikami, tj.

oryginałami dokumentów (np. biletu kolejowego, autobusowego) poświadczającego przejazd do miejsca posiedzenia lub z powrotem.

- b) Wydatki poniesione na przejazdy niepublicznymi środkami komunikacji – do wysokości 500 zł. Przez niepubliczne środki transportu należy rozumieć inne środki komunikacji niż wymienione w lit. a. W przypadku podróży samochodem (prywatnym lub służbowym) kwota do refundacji zostanie obliczona poprzez przemnożenie wskazanej ilości przebytych kilometrów (zgodnie z warunkami wskazanymi w punkcie i) poniżej) oraz odpowiedniej stawki za 1 kilometr przebiegu pojazdu określonej w obowiązującym rozporządzeniu w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy.
- c) **Dokumentem przedkładanym jako dowód poniesienia wydatku w przypadku przejazdu niepublicznymi środkami komunikacji będzie oświadczenie o poniesieniu wydatków przez członka/zastępcę Komitetu Monitorującego PO liŚ, Podkomitetu Monitorującego PO liŚ, grupy lub zespołu roboczego wraz z załącznikami, tj.:**
- i) poleceniem wyjazdu służbowego (oryginał lub kopia poświadczona za zgodność z oryginałem, przy czym polecenie to w przypadku samochodu powinno zawierać następujące informacje: numer rejestracyjny i marka, pojemność silnika, oznaczenie czy jest to samochód służbowy czy prywatny oraz wskazanie ilości przebytych kilometrów),
 - ii) oryginałem dokumentu potwierdzającym wysokość wydatku (np. bilet lotniczy, faktura za taksówkę, itp.) - jeżeli w przypadku danego środka transportu jest to możliwe.

4) Wydatki związane z zakwaterowaniem:

Zwrot wydatków odbywać się będzie po przekazaniu do instytucji organizującej posiedzenie oświadczenia o poniesieniu wydatków przez członka/zastępcę Komitetu Monitorującego PO liŚ, Podkomitetu Monitorującego PO liŚ, grupy lub zespołu roboczego wraz z załącznikami, tj. oryginałem faktury bądź dokumentem równoważnym poświadczającym poniesienie wydatków związanych z zakwaterowaniem. W przypadku zlecenia kosztów organizacji Komitetu Monitorującego PO liŚ, Podkomitetu Monitorującego PO liŚ, grupy lub zespołu roboczego instytucji zewnętrznej (w tym również organizacji zakwaterowania), rozliczenie kosztów zakwaterowania będzie dokonywane na podstawie dokumentu przedstawianego przez organizatora Komitetu Monitorującego PO liŚ, Podkomitetu Monitorującego PO liŚ, grupy lub zespołu roboczego.

Wydatek związany z noclegiem nie może przekroczyć 400 zł za pokój za dobę. W przypadku przekroczenia tej kwoty, zwrotowi podlegały będą wydatki na nocleg do wysokości ww. limitu.

- 5) Zwrot od organizatora posiedzenia wydatków poniesionych na dojazdy lub zakwaterowanie nie przysługuje członkom komitetu bez prawa głosu oraz przedstawicielom IZ, IP, IW/IPII, jak również GDDKiA oraz PKP PLK S.A, które mogą uwzględnić ww. wydatki jako kwalifikowalne zgodnie z ogólnymi warunkami określającymi kwalifikowalność wydatków związanych z podróżami służbowymi w ramach alokacji PT PO liŚ przyznanych tym instytucjom.
- 6) W przypadku, gdy organizator posiedzenia zapewnia uczestnikom zbiorowy transport i zakwaterowanie na miejsce posiedzenia – wydatki poniesione przez organizatora w związku z zapewnieniem zbiorowego transportu mogą być w całości uznane za kwalifikowalne, nawet jeżeli dotyczą członków komitetu bez prawa głosu oraz przedstawicielom IZ, IP, IW/IPII, jak również GDDKiA oraz PKP PLK S.A., a w uzasadnionych przypadkach również innych uczestników posiedzenia.

6.12.6 Sekcja 6 - Wydatki na wdrażanie - wydatki związane z podróżami służbowymi

- 1) Wydatki związane z przejazdami i zakwaterowaniem pracowników beneficjentów PT PO liŚ do celów kontroli, uczestnictwa w szkoleniach, spotkaniach, komitetach, itp. wynikających z realizacji zadań związanych z PO liŚ mogą być uznane za kwalifikowalne w ramach PT PO liŚ, jeżeli zostaną zachowane opisane poniżej warunki.
- 2) Sposób rozliczania podróży służbowych pracowników zatrudnionych w państwowych lub samorządowych jednostkach sfery budżetowej określają: rozporządzenie w sprawie należności z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz rozporządzenie w sprawie należności z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju. Pracodawcy spoza sfery budżetowej mogą:
 - a) przyjąć sposób rozliczania wynikający z ww. rozporządzeń,
 - b) określić je we własnym zakresie w układzie zbiorowym lub regulaminie wynagradzania,
 - c) określić je w umowie o pracę w przypadku, gdy nie jest objęty układem zbiorowym lub nie jest zobowiązany do ustalania regulaminu wynagradzania.

W innych przypadkach zastosowanie mają przepisy ww. rozporządzenia.

- 3) Nie jest dopuszczalne, aby pracodawca spoza sfery budżetowej określając inny niż w ww. rozporządzeniu sposób rozliczania podróży służbowych różnicował stosowane

warunki w odniesieniu do podróży, których koszty będą stanowiły wydatek kwalifikowalny w ramach PT PO liŚ, w porównaniu do pozostałych wyjazdów pracowników.

- 4) Stawki dotyczące wyjazdów służbowych określone są w ww. rozporządzeniu (lub w przypadku pracodawców spoza sfery budżetowej w inny sposób). Jako wydatki kwalifikowalne w ramach PT PO liŚ traktowane będą wszystkie wydatki, które pracodawca wypłaca pracownikowi z tytułu podróży służbowej na mocy ww. rozporządzeń. Dokumentami służącymi rozliczeniu ww. wydatków będą dokumenty wymagane ww. rozporządzeniem, tj. np. druk delegacji, faktura za hotel itp.
- 5) W odniesieniu do podróży krajowych ustalony zostaje maksymalny koszt noclegu na poziomie 400 zł za pokój za dobę. W przypadku przekroczenia tej kwoty, za kwalifikowalne będą uznane wydatki na nocleg do wysokości ww. limitu. W odpowiednio uzasadnionych przypadkach możliwe będzie uznanie za kwalifikowalne wydatków przekraczających ww. kwotę. Ostateczna decyzja w tym zakresie będzie jednakże należała do instytucji dokonującej weryfikacji wniosku o płatność lub przeprowadzającej kontrolę na miejscu.
- 6) W odniesieniu do podróży zagranicznych, wydatki związane z noclegiem powinny być obliczone zgodnie z przepisami rozporządzenia w sprawie należności z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju.
- 7) Wydatki związane z przejazdem samochodem prywatnym, służbowym lub taksówką oraz koszty przelotów samolotem mogą być w całości zadeklarowane jako wydatki kwalifikowalne, w szczególnych, uzasadnionych przypadkach, za zgodą instytucji delegującej, **pod warunkiem, że wykorzystanie takiego środka transportu jest najbardziej efektywne i uzasadnione ekonomicznie**. Ostateczna decyzja w tym zakresie będzie jednakże należała do instytucji dokonującej weryfikacji wniosku o płatność lub przeprowadzającej kontrolę na miejscu. Decyzja instytucji dokonującej weryfikacji wniosku o płatność o uznaniu tego rodzaju wydatków za kwalifikowalne będzie uzależniona w szczególności od oceny efektywności poniesionego wydatku (tj. np. możliwości połączeń, skrócenia czasu podróży, kalkulacji kosztów).
 - a) W przypadku wykorzystania samochodów prywatnych, za kwalifikowalne można uznać koszty używania samochodów dla celów służbowych zgodnie ze stawkami określonymi w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 25 marca 2002 r. *w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania*

do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy⁵¹.

- b) W przypadku wykorzystania samochodów służbowych, za kwalifikowalne można uznać koszty używania samochodów rozliczane zgodnie z procedurami obowiązującymi w danej instytucji w odniesieniu do wszystkich podróży służbowych.

6.12.7 Sekcja 7 - Wydatki na wdrażanie - koszty ogólne

Mechanizmy opisane w tej sekcji odnoszą się także do funkcjonowania punktów informacyjnych PO liŚ.

1) Wynajem, remont;

Koszty wynajmu i remontu pomieszczeń (m.in. wynajmu powierzchni biurowych, magazynów, archiwów, prac remontowych), opracowania dokumentacji na potrzeby remontu (np. projektów architektonicznych) na potrzeby wdrażania PO liŚ będą mogły być uznane za kwalifikowalne w ramach PT PO liŚ za wyjątkiem kosztów najmu i remontu pomieszczeń IZ, które będą finansowane w ramach PO PT. W przypadku, gdy pomieszczenia wykorzystywane będą również przez pracowników, dla których zadania kwalifikowalne w ramach PO liŚ stanowią jedynie część obowiązków, za kwalifikowalną będzie można uznać jedynie część wydatku proporcjonalnie do liczby etatomiesięcy zaangażowanych w realizację zadań kwalifikowalnych w ramach PO liŚ w stosunku do ogólnej liczby etatomiesięcy wykorzystującej dane pomieszczenia. Beneficjent będzie miał obowiązek na etapie wniosku o płatność przedstawienia metodologii wyliczania, jaką część całkowitych kosztów wynajmu lub remontu stanowią wydatki związane z PO liŚ.

Wydatki związane z bieżącą konserwacją budynku (np. węzła ciepłego) nie stanowią wydatków kwalifikowalnych w ramach PT PO liŚ.

Wynajem powierzchni parkingowej nie stanowi wydatku kwalifikowalnego w ramach PT PO liŚ.

W przypadku, gdy umowa najmu obejmuje nie tylko najem powierzchni biurowej, ale również zakres, który nie jest kwalifikowalny w ramach PO liŚ (np. najem powierzchni parkingowej, media oraz inne wydatki bieżące), niekwalifikowalne pozycje powinny być odrębnie wyszczególnione oraz wycenione w umowie najmu i te pozycje nie mogą być uznane za kwalifikowalne.

2) Media oraz inne wydatki bieżące;

⁵¹ Dz. U. Nr 27 poz. 271, z późn. zm.

Wydatki poniesione na opłaty związane z eksploatacją powierzchni na potrzeby wdrażania PO liŚ (tj. wydatki poniesione na gaz, energię, wodę, odprowadzanie ścieków i wywóz nieczystości) mogą być uznane za kwalifikowalne pod warunkiem wcześniejszego zaakceptowania sposobu dokumentowania i rozliczania tego rodzaju wydatków przez właściwą IP (w odniesieniu do IW, GDDKiA i PKP PLK S.A.) lub IZ (w odniesieniu do IP). Metodologia wyliczania kwalifikowalnej części tego rodzaju wydatków jest analogiczna, jak dla wydatków opisanych w 6.12.7 Sekcja 7 pkt 1.

Wydatki poniesione na sprzątnięcie, ochronę, zakup środków czystości, zapewnienie obiegu dokumentów wewnątrz instytucji, elektroniczną ewidencję wejść i wyjść pracowników, ochronę budynku itp. nie będą stanowiły wydatków kwalifikowalnych w ramach PT PO liŚ.

3) Zakup usług pocztowych, telekomunikacyjnych i teleinformatycznych;

Wydatki związane z zakupem usług pocztowych, telekomunikacyjnych i teleinformatycznych mogą stanowić wydatki kwalifikowalne w ramach PT PO liŚ, w części, w której są związane wyłącznie z zadaniami kwalifikowalnymi w ramach PO liŚ.

W sytuacji, gdy nie jest możliwe przyporządkowanie usług pocztowych oraz teleinformatycznych wyłącznie do zadań kwalifikowalnych w ramach PO liŚ, powyższe wydatki mogą być uznane za kwalifikowalne w wysokości proporcjonalnej do liczby etatomiesięcy wykonujących zadania kwalifikowalne w ramach PO liŚ w stosunku do całkowitej liczby etatomiesięcy zatrudnionych w danej komórce organizacyjnej lub instytucji.

4) Opłaty za usługi bankowe;

Wydatki związane z otwarciem i prowadzeniem odrębnego rachunku bankowego oraz opłaty pobierane od dokonywanych transakcji finansowych są wydatkami kwalifikowalnymi w ramach PT PO liŚ.

5) Wydatki związane z archiwizacją dokumentów (zarówno w formie elektronicznej jak i papierowej) oraz wydatki związane z przekazywaniem dokumentów do KE mogą być uznane za kwalifikowalne.

6) Wydatki na zakup wody dla pracowników wynikający z przepisów BHP są niekwalifikowalne.

7) Wydatki związane z zakupem, wynajmem (z zastrzeżeniem postanowień Podrozdziału 6.12.5 pkt 6) bądź leasingiem środków transportu nie będą kwalifikowalne w ramach PT PO liŚ. Niekwalifikowalne są również wydatki na ubezpieczenie i naprawy środków transportu.

8) Odpisy amortyzacyjne i wkład niepieniężny są niekwalifikowalne w ramach PT PO liŚ.

- 9) Wydatki poniesione na ubezpieczenia budynków czy sprzętu nie stanowią wydatku kwalifikowalnego w ramach PO liŚ.

6.12.8 Sekcja 8 - Wydatki związane z podnoszeniem kwalifikacji

- 1) Wydatki opisane w niniejszej sekcji odnoszą się do osób zatrudnionych na podstawie umów o pracę albo mianowania, a w uzasadnionych sytuacjach również do osób zatrudnionych w ramach umów cywilnoprawnych.
- 2) W odniesieniu do osób zatrudnianych w ramach umów cywilnoprawnych, za kwalifikowalne będą mogły być uznane wydatki związane z udziałem w szkoleniach, seminariach, konferencjach, itp. formach podnoszenia kwalifikacji, **z wyłączeniem** wszelkiego rodzaju studiów oraz kursów kończących się egzaminem uprawniającym do otrzymania certyfikatu.
- 3) Pracownicy GDDKiA oraz PKP PLK S.A. mogą uczestniczyć w szkoleniach dla instytucji w systemie zarządzania PO liŚ organizowanych przez IZ, IP, IW/IPiI, jeżeli poświęcone są one zagadnieniom z zakresu pomocy technicznej.
- 4) Za wydatki kwalifikowalne w zakresie podnoszenia kwalifikacji można uznać wydatki poniesione na podnoszenie kwalifikacji pracowników beneficjentów PT PO liŚ i osób zatrudnionych w ramach umów cywilnoprawnych, z zastrzeżeniem postanowień pkt 2, w zakresie zgodnym z wykonywanymi przez nich zadaniami kwalifikowalnymi w ramach PO liŚ, tj. w szczególności:
 - a) wydatki związane z organizacją szkoleń, warsztatów, seminariów, kursów,
 - b) wydatki związane z udziałem pracowników beneficjentów PT PO liŚ w formach podnoszenia kwalifikacji organizowanych poza instytucją beneficjenta PT PO liŚ (w tym m.in. stażach, aplikacjach, praktykach i wizytach studyjnych w innych krajach biorących udział w realizowaniu polityki spójności UE dla pracowników beneficjentów PT PO liŚ),
 - c) wydatki związane z egzaminami w celu uzyskania certyfikatów (w tym m.in. certyfikatów językowych) w przypadku uzyskania pozytywnego wyniku egzaminu. Wydatki poniesione na egzaminy certyfikujące, które nie zakończą się wynikiem pozytywnym, nie będą stanowiły wydatku kwalifikowalnego w ramach PT PO liŚ.
- 5) W ramach wydatków związanych z organizacją szkoleń, warsztatów, seminariów, kursów za kwalifikowalne uznane będą mogły zostać w szczególności:
 - a) wynajęcie sali, sprzętu multimedialnego i innego koniecznego wyposażenia,
 - b) przygotowanie, powielenie i dostarczenie materiałów,

- c) usługi tłumaczeniowe,
 - d) wyżywienie,
 - e) wynagrodzenia ekspertów zewnętrznych,
 - f) zakwaterowanie,
 - g) przejazdy.
- 6) W przypadku organizacji szkoleń warsztatów, seminariów, kursów do rozliczania wydatków poniesionych na zakwaterowanie i dojazdy należy stosować odpowiednio warunki wskazane w Sekcji 6.12.5.
- 7) Wydatki poniesione na zapewnienie ekspertom dojazdu, noclegu i wyżywienia (także w przypadku, gdy są oni przedstawicielami IZ, IP, IW/IPII) mogą być uznane za kwalifikowalne.
- 8) Warunki wskazane w pkt 5, 6 i 7 stosuje się także do organizacji innego rodzaju spotkań na potrzeby realizacji PO liŚ.
- 9) Wydatki poniesione na podnoszenie kwalifikacji pracowników beneficjentów PT PO liŚ, którzy są zaangażowani w wykonywanie zadań kwalifikowalnych w ramach PO liŚ w mniej niż 100% czasu pracy (nie mniej jednak niż w 25%), mogą być uznane za kwalifikowalne do wysokości 100%. Wydatki poniesione na podnoszenie kwalifikacji pracowników na stanowiskach kierowniczych, mogą być uznane za kwalifikowalne do wysokości 100%, jeżeli wykonują jakiegokolwiek zadania kwalifikowane w ramach PO liŚ.
- 10) W przypadku pracowników zajmujących się zarówno PO liŚ, jak i innymi programami operacyjnymi (np. PO IG, PO KL), pracodawca podejmując decyzję o sfinansowaniu szkolenia w 100% w ramach PT PO liŚ powinien wziąć pod uwagę stopień przydatności danego szkolenia dla realizacji PO liŚ. Należy pamiętać również, że wydatek, w tej części, w której został zadeklarowany jako kwalifikowalny w ramach pomocy technicznej innego programu operacyjnego nie będzie mógł być przedstawiony do refundacji w ramach PT PO liŚ.
- 11) Wydatki poniesione na szkolenia pracowników, którzy wykonują zadania w części dotyczące realizacji PO liŚ, a w pozostałej części dotyczące realizacji FS, SPO Transport lub SPO WKP, będą mogły być kwalifikowalne w 100% w ramach PT PO liŚ. Jednak, jeżeli pozwalają na to warunki kwalifikowalności w ramach PWW, w pierwszej kolejności należy na tego rodzaju działania wykorzystać środki dostępne w ramach PWW.
- 12) W celu zapewnienia efektywnego wykorzystania środków w ramach PT PO liŚ, instytucja kierująca pracownika na szkolenie powinna ustalić odpowiednie procedury organizacji

szkoleń (politykę szkoleniową), w których określone zostaną m.in. wymogi na temat zobowiązania pracownika uczestniczącego w szkoleniach, kursach itp. do przepracowania w instytucji kierującej go na szkolenia odpowiedniego okresu czasu po zdobyciu odpowiednich kwalifikacji. W przypadku finansowania studiów podyplomowych, inżynierskich, licencjackich, magisterskich lub doktoranckich do wniosku o płatność beneficjent dołączać będzie oświadczenie o zgodności studiów z zakresem obowiązków wykonywanych w ramach wdrażania PO liŚ. Wzór oświadczenia o zgodności studiów z zakresem obowiązków wykonywanych w ramach wdrażania PO liŚ został określony przez IZ.

13) Warunkiem uznania za kwalifikowalne wydatków związanych z udziałem pracowników w formach podnoszenia kwalifikacji, jest odpowiednie udokumentowanie udziału pracowników w kursie, szkoleniu itd. Zatem, w dokumentacji dotyczącej przebiegu projektu powinny zostać zgromadzone w szczególności:

- a) kopie zaświadczeń z uczestnictwa w szkoleniach/kursach, o ile są wydawane,
- b) delegacje, jeżeli występuje,
- c) kopie uzyskanych przez pracowników certyfikatów, w przypadku finansowania kosztów uzyskania certyfikatów.

14) W ramach PT PO liŚ za kwalifikowalne uznane będą zakupy materiałów dydaktycznych (w tym m.in.: zakup i prenumerata czasopism, zakup podręczników do nauki języków obcych itp.).

6.12.9 Sekcja 9 - Informacja i promocja

1) Niniejsza sekcja dotyczy wydatków ponoszonych przez IZ, IP, IW/IPiI. Wydatki na działania informacyjno-promocyjne ponoszone przez GDDKiA oraz PKP PLK S.A. nie stanowią wydatku kwalifikowalnego w ramach PT PO liŚ (stanowią wydatki kwalifikowalne w ramach poszczególnych projektów inwestycyjnych).

2) W ramach wydatków na informację i promocję możliwe będzie finansowanie przede wszystkim wydatków związanych z działaniami określonymi w Planie komunikacji PO liŚ na lata 2007-2013 (zwanym dalej Planem komunikacji), w tym m.in. szkoleń, konferencji, przygotowania i dystrybucji publikacji, budowy i utrzymania stron internetowych, utworzenia i funkcjonowania punktów informacyjnych.

3) W ramach tej kategorii będą kwalifikowalne również specjalistyczne szkolenia dla pracowników punktów informacyjnych (dotyczące np. obsługi klienta). Szkolenia takie nie mogą być wykazywane w ramach kategorii *Podnoszenie kwalifikacji* finansowanej

w ramach działania 14.1 lub 15.1. Ponadto, za kwalifikowalny może być uznany wydatek związany z prowadzeniem działań informacyjnych i promocyjnych, które nie są określone w Planie komunikacji, pod warunkiem ich wcześniejszego zatwierdzenia przez IZ w ramach rocznych planów działań informacyjnych i promocyjnych na dany rok kalendarzowy (przygotowywanych zgodnie z *Wytycznymi w zakresie informacji i promocji Ministra Rozwoju Regionalnego*).

- 4) W odniesieniu do szkoleń i konferencji skierowanych do grup odbiorców określonych w Planie komunikacji możliwe będzie uznanie za kwalifikowalne w szczególności wydatków poniesionych na:
 - a) wynajęcie sali, sprzętu multimedialnego i innego koniecznego wyposażenia,
 - b) przygotowanie, powielenie i dostarczenie materiałów,
 - c) usługi tłumaczeniowe,
 - d) wyżywienie,
 - e) wynagrodzenia ekspertów zewnętrznych,
 - f) zakwaterowanie (z wyłączeniem beneficjentów i potencjalnych beneficjentów PO liŚ),
 - g) przejazdy (z wyłączeniem beneficjentów i potencjalnych beneficjentów PO liŚ).
- 5) Wydatki poniesione na zapewnienie prelegentom dojazdu, noclegu i wyżywienia (także w przypadku, gdy są oni przedstawicielami IZ, IP, IW/IPII) mogą być uznane za kwalifikowalne.
- 6) Do rozliczania wydatków poniesionych na zakwaterowanie i dojazdy należy stosować odpowiednio warunki wskazane w Sekcji 6.12.5. Jednakże nawet w przypadku organizacji zbiorowego przejazdu oraz zakwaterowania za niekwalifikowalne uznane będą ww. wydatki w odniesieniu do beneficjentów i potencjalnych beneficjentów.
- 7) Beneficjenci PO liŚ mogą wydatki poniesione na przejazdy i noclegi związane z udziałem w szkoleniach zadeklarować jako wydatki kwalifikowalne w ramach wydatków poniesionych na zarządzanie projektem na warunkach wskazanych w Podrozdziale 6.2.
- 8) W ramach działania 14.2 lub 15.2 możliwe jest także udzielanie wsparcia (w postaci szkoleń z zakresu PO liŚ oraz udostępniania materiałów informacyjno-promocyjnych) punktom informacyjnym działającym w ramach funkcjonujących już sieci (np. CIE, ED i inne).

6.12.10 Sekcja 10 - Ewaluacja

- 1) Niniejsza sekcja dotyczy wydatków ponoszonych przez IZ, IP, IW/IPII. Wydatki na działania ewaluacyjne ponoszone przez GDDKiA oraz PKP PLK S.A. nie stanowią wydatku kwalifikowalnego w ramach PT PO liŚ.
- 2) W ramach PT PO liŚ za kwalifikowalne uznane będą wydatki związane z realizacją operacji mających na celu zapewnienie środków i narzędzi niezbędnych dla prowadzenia zgodnego z wymaganiami i skutecznego procesu oceny przebiegu realizacji PO liŚ.
- 3) Szczegółowe zadania z zakresu ewaluacji poszczególne IP określają w rocznym planie ewaluacji zatwierdzanym przez IZ.

6.12.11 Sekcja 11 - Podatek od towarów i usług (VAT)

Wydatki poniesione przez beneficjentów PT PO liŚ na podatek od towarów i usług mogą być uznane za kwalifikowalne na warunkach wskazanych w Podrozdziale 6.7.

6.12.12 Sekcja 12 - Pozostałe wydatki

Wydatki związane z programowaniem przyszłych interwencji strukturalnych w ramach nowej perspektywy finansowej UE będą mogły być uznane za kwalifikowalne.

6.13 Podrozdział 13 - Wydatki niekwalifikowalne na mocy rozporządzeń WE

- 1) Zgodnie z postanowieniami art. 3 rozporządzenia 1084/2006 następujące wydatki nie są kwalifikowalne do wsparcia z FS:
 - a) odsetki od zadłużenia,
 - b) zakup gruntów za kwotę przekraczającą 10% całkowitych wydatków kwalifikowalnych w ramach danego projektu,
 - c) mieszkalnictwo,
 - d) podlegający zwrotowi VAT.
- 2) Zgodnie z postanowieniami art. 7 rozporządzenia 1080/2006 następujące wydatki są niekwalifikowalne do wsparcia z EFRR:
 - a) odsetki od zadłużenia,
 - b) zakup gruntów za kwotę przekraczającą 10% całkowitych wydatków kwalifikowalnych w ramach danego projektu. Wyższy udział procentowy jest dopuszczalny tylko

w projektach związanych z ochroną środowiska naturalnego, za zgodą Instytucji Zarządzającej danym programem operacyjnym⁵²,

c) podlegający zwrotowi VAT.

- 3) W ramach EFRR, ograniczeniom podlegają również wydatki na mieszkalnictwo, co nie jest szczegółowo opisane w Wytycznych, mając na uwadze, iż PO liŚ nie przewiduje realizacji projektów w tym zakresie. **Wydatki związane z mieszkalnictwem nie kwalifikują się do wsparcia w ramach PO liŚ.**

⁵² IZ delegowała te uprawnienie na IP.

Załącznik nr 1. Lista szczegółowych kategorii wydatków, dla których warunkiem uznania za kwalifikowalne jest bezpośrednie wskazanie we wniosku o dofinansowanie (w pkt zatytułowanym „Opis projektu”) oraz wskazanie w umowie o dofinansowanie:

- 1) wydatki związane z przygotowaniem projektu (jeżeli przygotowanie projektu stanowi część projektu inwestycyjnego),
- 2) wydatki związane z zarządzaniem projektem (powinny być szczegółowo opisane i uzasadnione),
- 3) wydatki poniesione na nabycie nieruchomości lub związane z nabyciem prawa wieczystego użytkowania nieruchomości,
- 4) wydatki związane z adaptacją bądź remontem budynków lub budowli nabytych w ramach wydatków kwalifikowalnych,
- 5) wydatki poniesione na obowiązkowy wykup nieruchomości lub obowiązkowe odszkodowania wynikające z ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania,
- 6) wydatki poniesione na zakup przenośnych środków trwałych, które nie będą na stałe zainstalowane w projekcie (np. specjalistyczne pojazdy do monitorowania sieci kanalizacyjnej, samochody ratownictwa chemicznego, samochody ratowniczo – gaśnicze, w przypadku projektów polegających na sortowaniu odpadów u źródła ich powstania – specjalne samochody, kontenery i pojemniki na odpady (pod warunkiem stosowania zasad dotyczących pomocy publicznej), specjalistyczny sprzęt komputerowy, fotoradary zamontowane w pojazdach właściwych służb itp.) – wraz z uzasadnieniem,
- 7) koszty związane z wykorzystaniem przenośnych środków trwałych nie zainstalowanych na stałe w projekcie bezpośrednio niezbędnych dla realizacji projektu (dot. np. samochodów, komputerów, mebli, drukarek, itp.) – wraz z uzasadnieniem,
- 8) wydatki związane z wykorzystaniem, innych niż leasing, technik finansowania nie powodujących natychmiastowego przeniesienia prawa własności,
- 9) inne kategorie wydatków niż wskazane w Podrozdziałach 6.1-6.8 i 6.12,
- 10) koszty związane z wkładem niepieniężnym.

Lista szczegółowych kategorii wydatków, które powinny być wskazane we wniosku o dofinansowanie (natomiast nie trzeba ich wskazywać w umowie o dofinansowanie):

- 1) wydatki poniesione na podatek od towarów i usług; do wniosku o dofinansowanie beneficjent powinien ponadto dołączyć „Oświadczenie o kwalifikowalności VAT”.